

การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

THE ADMINISTRATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS BASED
ON THREEFOLD LEARNING IN BASIC EDUCATIONAL SCHOOLS
UNDER CHAIYAPHUM PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE I

พระอธิการสกลาแลบ ธรรมธโร (นามโท)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

พระอริการสกายแลบ ธมฺมธโร (นามโท)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริยญาพุทธศาสนาตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

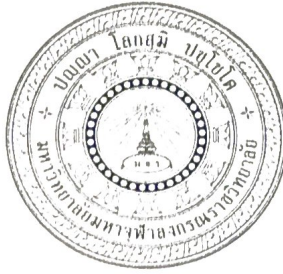
The Administration of Educational Institutions Based on
Threefold Learning in Basic Educational Schools under
Chaiyaphum Primary Educational
Service Area Office I

Phraadhikan Sakailep Dhammadharo (Namtho)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

กรรมการ

(รศ. ดร.สำเริง ยुरชัย)

กรรมการ

(ผศ. ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม)

กรรมการ

(ดร.สุนทร สายคำ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ. ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม

ประธานกรรมการ

ดร.สุนทร สายคำ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระอธิการสกายแลบ ฐมฺมธโร)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

ผู้วิจัย : พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นามโท)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผศ. ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม, ป.ธ. ๕, กศ.บ. (ภาษาไทย-บริหารการศึกษา),
กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา), พร.ด. (การบริหารการศึกษา)

: ดร.สุนทร สายคำ, อส.บ. (วิศวกรรมไฟฟ้า),
ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา), พธ.ด. (พุทธบริหารการศึกษา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๖๒ คน และครูผู้สอน จำนวน ๒๐๘ คน จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน รวมทั้งสิ้น ๒๗๐ คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชี และมอร์แกน ด้วยการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเน้นแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น .๙๘ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่, ค่าร้อยละ = ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕ คน และครูผู้สอน จำนวน ๕ คน รวมทั้งสิ้น ๑๐ คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบทกรอบงานวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗$, S.D. = .๔๙) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X} = ๔.๑๙$, S.D. = .๓๖) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X} = ๓.๘๔$, S.D. = .๖๕) และด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X} = ๓.๗๓$, S.D. = .๖๐) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X} = ๓.๗๑$, S.D. = .๖๗)

๒. แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาชั้น
 พื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ เรียงผลของการวิเคราะห์จาก
 มากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา พบว่า ควรมีการวางแผนใช้จ่าย
 งบประมาณที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ
 (ร้อยละ ๓๐.๓๔) ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา พบว่า ควรให้โอกาสและสนับสนุน
 บุคคลที่มีความรู้ความสามารถบรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมกับงาน (ร้อยละ ๒๙.๔๙) ด้านการบริหารงาน
 ทั่วไปตามหลักไตรสิกขา พบว่า ควรมีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยม (ร้อยละ
 ๒๓.๘๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา พบว่า ควรการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัด
 เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน (ร้อยละ ๑๘.๗๕)
 ตามลำดับ

Thesis Title : The Administration of Educational Institutions Based on
Threefold Learning in Basic Educational Schools under
Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 1

Researcher : Phraathikan Sakailep Dhammadharo (Namtho)

Degree : Master of Arts (Buddhist Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Asst. Dr. Theerasak Bungmoom, Pali V,
B.Ed. (Thai-Educational Administration),
M.A. (Counseling Psychology),
Ph.D. (Educational Administration)

: Dr. Sunthon Saikham, B.Ind.Tech. (Electrical Engineering),
Grad.Dip. (Teaching Profession),
M.Ed. (Educational Technology),
Ph.D. (Buddhist Educational Administration)

Date of Graduation : February 27, 2019

Abstract

The aims of this research were: to study the levels and ways to develop the basic education schools in accordance with the Threefold Learning under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 1. This study employed the mixed methods research methodology. The samples for the quantitative one were 62 of the educational administrators and 208 teachers, classified by their education and working experiences (in total 270), selected by simple sampling. The tool used in collecting the data was the questionnaire with its reliability of .98. The statistics used were: Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation. The targets of the qualitative research were: 5 educational administrators and 5 teachers. The data were collected by using the structured in-depth interview form. The data were analyzed by content analysis.

The research results were as follows:

1) The statistic overall score of the educational administration in the research area was rated at a high level ($\bar{X}=3.87$, S.D.=.49). Based on each studied aspect consideration, the highest score was seen in the aspect of the general administration based on the Threefold Learning ($\bar{X}=4.19$, S.D.=.36), followed by that of academic administration ($\bar{X}=3.84$, S.D.=.65. , personnel administration ($\bar{X}=3.73$, S.D.=.60), budget administration ($\bar{X}=3.71$, S.D.=.67) based on the dhamma principles.

2) Based on the study of the ways develop the basic educational schools in accordance with the Threefold Learning under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 1, it is suggested that in terms of budget administration based on the Threefold Learning, there should be a plan of financial management suitably and effectively consistent with the organization development strategy (30.34%), in terms of personnel administration, the personnel were given opportunities and supported to develop their knowledge to suite the work position (29.49%), in terms of general administration, importance of cultures and social values should be especially paid attention to (23.81%), in terms of academic administration, the learning process with the consistent content and activities related to the learners' interest and skill should be managed (18.75%).

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาของคณะกรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ อันประกอบด้วย ผศ. ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา และ ดร.สุนทร สายคำ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ที่ได้กรุณาอนุเคราะห์ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ปรับปรุง แก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จด้วยดี จึงขออนุโมทนาบุญขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขออนุโมทนาบุญขอบคุณประธานและคณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกในการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย รศ. ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และ รศ. ดร.สำเร็จ ยุธชัย ขออนุโมทนาบุญขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ดร.วิชัย ราชวงศ์, ดร.สังวาล เพ็ญยุระ, ดร.สมปอง ชาสึงห์แก้ว, เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร. และ ผศ. ดร.ประยูร แสงใส

ขออนุโมทนาบุญขอบคุณ ท่านธนชน มุทาพร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, และท่านผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์อนุญาตให้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ผู้วิจัยขอน้อมเป็นกตเวทิตาแก่คุณ บิดา มารดา และญาติพี่น้อง ตลอดถึงบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านตลอดจนเพื่อนร่วมงานเพื่อนสนิทและเพื่อนนิสิตนักศึกษา ที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้าง ผลงานวิจัยชิ้นนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

พระอธิการสกายแลบ ธมมธโร (นามโท)

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐
๒.๑ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา	๑๐
๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร	๑๐
๒.๑.๒ ลักษณะของการบริหาร	๑๗
๒.๑.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาศึกษา	๒๐
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักไตรสิกขา	๒๙
๒.๓.๑ ความหมายของหลักไตรสิกขา	๒๙
๒.๓ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา	๓๖
๒.๓.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา	๓๗
๒.๓.๒ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา	๓๘
๒.๓.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา	๓๙

๒.๓.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา	๔๐
๒.๔ บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑	๔๑
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๔
๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย	๕๑
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๖๕
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๖๕
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๕
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๗
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๐
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๑
๓.๖ สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๑
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๗๓
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๓
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๔
๔.๒.๑ ปัจจัยส่วนบุคคล	๗๔
๔.๒.๒ ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษา	
ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑	๗๕
๔.๒.๓ แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา	
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑	๘๒
๔.๒.๔ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน	
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา	
ตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่	
การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑	๘๕
๔.๓ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๙๐
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๙๕
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๕
๕.๒ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๙๗
๕.๓ อภิปรายผลการวิจัย	๑๐๐
๕.๔ ข้อเสนอแนะ	๑๐๔

บรรณานุกรม	๑๐๖
ภาคผนวก	๑๑๓
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๑๔
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๒๒
ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๒๙
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๓๒
ภาคผนวก จ ผลการหาค่า IOC	๑๓๘
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม	๑๔๓
ภาคผนวก ช ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient)	๑๔๗
ภาคผนวก ซ หนังสือออกในการดำเนินการวิจัย	๑๕๐
ภาคผนวก ฌ ภาพประกอบในการดำเนินการวิจัย	๑๕๙
ประวัติผู้วิจัย	๑๖๔

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๓.๑	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๗
ตารางที่ ๔.๑	แสดงจำนวนร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล	๗๖
ตารางที่ ๔.๒	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ โดยภาพรวมและรายด้าน	๗๗
ตารางที่ ๔.๓	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมและรายข้อ	๗๘
ตารางที่ ๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมและรายข้อ	๗๙
ตารางที่ ๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมและรายข้อ	๘๑
ตารางที่ ๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมและรายข้อ	๘๒
ตารางที่ ๔.๑๖	แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา	๙๓
ตารางที่ ๔.๑๗	แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา	๙๔
ตารางที่ ๔.๑๘	แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา	๙๕

ตารางที่ ๔.๑๙ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา ๙๖

สารบัญแผนภาพ

ภาพประกอบที่	หน้า
ภาพประกอบที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๐
ภาพประกอบที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๐๓

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

การอ้างอิงใช้ระบบระบุ เล่ม ข้อ หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ดังตัวอย่าง เช่น อง.ติก. (ไทย) ๒๐/๘๕/๓๑๑ หมายถึง อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) เล่มที่ ๒๐ ข้อที่ ๘๕ หน้า ๓๑๑ ดังต่อไปนี้

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ติก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธัมมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิเทศ	(ภาษาไทย)
ขุ.ป. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิตามรรค	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้ทันกับ กระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนา คือ กลุ่มผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญต่อการศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน และกลุ่มครู อาจารย์ผู้สอน โดยที่ผู้บริหารและคณาจารย์ผู้มีความพร้อม มีศักยภาพในการพัฒนา ก็สามารถ เป็นผู้ช่วยให้แก่ครูผู้สอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อครูอาจารย์ ผู้สอนมีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญแล้ว กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูที่มี คุณภาพย่อมส่งผลเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนในการฝึก อบรม และเรียนรู้ด้วย^๑

ในพระราชบัญญัติการศึกษา หลักการที่กำหนดไว้นี้ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดบทบาทของตนในการบริหารจัดการสถานศึกษาของตนให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยกำหนดบทบาทของตนเองให้ชัดเจนในฐานะที่เป็นผู้นำสถานศึกษา และจำเป็นต้องกำหนดบทบาทในการดำเนินงานกับคณะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้มีการ ประสานความร่วมมือในการทำกิจกรรมภายในโรงเรียนร่วมกัน รวมทั้งกำหนดบทบาทในการ บริหารจัดการภาระงานทั้งหมดของโรงเรียนให้ดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบและมีความชัดเจนใน การดำเนินงานตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ นั่นคือ การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน^๒

^๑ ประเวศ วะสี, “ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษา”, (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๔๔), หน้า ๕.

^๒ ทิศนา ขัมมณี และภาชิต ประมวลศิลป์ชัย, *ประสบการณ์และกลยุทธ์ของผู้บริหารในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน*, (กรุงเทพมหานคร: ปกรณศิลป์ พรินต์ติ้ง, ๒๕๔๗), หน้า ๒๗.

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญเป็นอย่างมากที่สุดอย่างหนึ่ง เพื่อเสริมสร้างบุคคลให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินชีวิต มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยที่ดีงามมีความพร้อมที่จะประกอบอาชีพได้ ตลอดจนสามารถเอาความรู้เพื่อใช้ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เริ่มจากการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพมีหลักการเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติมุ่งเน้นความเป็นไทยคู่กับสากล เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนโดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต^๓

การศึกษานับการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถอย่างเต็มศักยภาพทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีกระบวนการเรียนรู้และทักษะที่จะรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการอ่าน การเรียนรู้ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รู้แหล่งแสวงหาความรู้และเกิดการใฝ่รู้ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ตามความถนัดหรือความสนใจของตนเอง สถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนตามความเหมาะสม โดยให้ความสำคัญทั้งด้านความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และ^๔

กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทและหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาประชากรของประเทศให้มีคุณภาพในทุกๆ ด้าน ทั้งความรู้ ประสิทธิภาพบุคลิกภาพและคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปใช้พัฒนาอาชีพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การศึกษาไม่ได้เป็นเพียงแค่การเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ในระยะเวลา ๙ ปี ถึง ๑๒ ปีแต่การศึกษาและการเรียนรู้ต้องเกิดการต่อยอดออกไปเป็น “การศึกษาเพื่ออาชีพและการศึกษาเพื่อชีวิต” สำหรับประชาชนทุกคน (Education for All) เพื่อสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง^๕

การจะทำให้ได้ผลนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมองแนวทาง หลักทฤษฎี และหลักธรรม เพื่อนำมาใช้เป็นกลไกสำคัญในการนำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาการบริหาร

^๓ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, “แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒, ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔”, (อัสสัณ).

^๔ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๖, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) ๒๕๕๓), หน้า ๗.

^๕ อ้างแล้ว.

สถานศึกษาทั้งระบบ การบริหารงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดนั้น ผู้บริหาร แต่ละคนก็มีวิถีทางในการบริหารของตนเองแตกต่างกันไปตามความถนัด ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่ตนมีอยู่ ในเส้นทางที่หลากหลายนั้นล้วนจำเป็นต้องยึดถือแนวทางในการ ดำเนินงาน ทั้งสิ้น ทั้งที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีทั้งในประเทศและจากต่างประเทศตามที่ผู้บริหาร การศึกษาได้ผ่านการ ฝึกอบรม ประพฤติปฏิบัติมา รวมทั้งการวิจัย เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบ การฝึกอบรมผู้บริหาร สถานศึกษา เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา และเพื่อจัดทำคู่มือ เอกสาร และสื่อประกอบการ ฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการปฏิรูปการบริหารบุคลากร ในสถานศึกษา^๖

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่เชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมในทางพุทธศาสนากับหลักการ บริหารมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของหลักพุทธธรรมกับหลักการบริหาร การศึกษาที่ ครอบคลุมถึง ๓ หลักการคือ หลักการครองตน หลักการครองคน หลักการครองงานและเพื่อเสนอ หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ได้นำเสนอ หลักธรรมที่ หลากหลายทำให้มีขอบเขตของการศึกษาที่กว้างขวาง และทำให้ผู้บริหารสามารถ เลือกหลักธรรมเพื่อ นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาในทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับการบริหารงานใน สถานศึกษาของตนเองได้

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติ หรือเป็นศาสนาแห่งความเพียรพยายาม หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงเน้นมุ่งที่การปฏิบัติเป็นสำคัญ หลักคุณธรรมและศีลธรรม ของ พระพุทธศาสนาที่มีผลต่อสังคมไทย คือสามารถเข้ามาพิสูจน์ได้ด้วยตนเองว่าอะไรจริง อะไร ไม่จริง พระพุทธศาสนาให้ทุกคนมาพิสูจน์ได้ด้วยการปฏิบัติด้วยตนเองว่าได้ผลจริงหรือไม่ การเลือก หลักธรรมมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจะเป็นนักบริหารที่เก่งและดี ควรประพฤติ ปฏิบัติ ธรรม ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือสิกขา ๓ หรือไตรสิกขา

การศึกษาเป็นสาระของการปฏิบัติทั้งหมดในพระพุทธศาสนาและการปฏิบัตินั้นท่าน เรียกว่าสิกขา อันได้แก่ไตรสิกขาคือ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นระบบการปฏิบัติธรรมที่ครบถ้วน สมบูรณ์มีขอบเขตครอบคลุมมรรคทั้งหมด และเป็นการนำเอาเนื้อหาของมรรคไปใช้อย่างหมดล้นจบ

^๖ ทิพย์พัศ คลังแสง, “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาใน โรงเรียน สังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์”, **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๓ - ๔.

บริบูรณ์ จึงเป็นหมวดธรรมมาตรฐานสำหรับแสดงหลักการปฏิบัติธรรมและมักใช้เป็นแม่บทในการบรรยายวิธีปฏิบัติธรรม^๗

คำว่าไตรสิกขา หรือ สิกขา ๓ แปลว่า ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักการสำหรับศึกษาคือฝึกหัด อบรมกาย วาจา จิตใจและปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน^๘ และมีความหมายคล้ายคำว่า “ภาวนา” ซึ่งแปลว่า การทำให้เกิด การทำให้มีให้เป็น การทำให้เจริญ การเพิ่มพูนการอบรม หรือฝึกอบรม^๙ ซึ่งหากนำหลักไตรสิกขาเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อใช้พัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนรู้

กระบวนการเรียนการสอนตามแนวพระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นกระบวนการที่เกิดจากการพัฒนาความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและให้มีขึ้นในตัวมนุษย์เองด้วยการลงมือปฏิบัติจนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญและมีความเลื่อมใสศรัทธาในการที่จะประพฤติตามคำสอนนั้นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้จนเกิดปัญญาเช่นนี้ผู้เรียนหรือผู้รับการฝึกฝนอบรมย่อมเกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

ในฐานะเป็นครูพระสอนศีลธรรมจึงสนใจศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ ซึ่งนอกจากจะเกิดผลประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครู อาจารย์ และสถานศึกษาแล้วในปัจจุบันยังเป็นดัชนีชี้วัดอย่างหนึ่งในการประเมินคุณภาพและผลงานผู้บริหาร ครู อาจารย์ ของสถานศึกษา เพื่อจะนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครู อาจารย์ ให้มีคุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในโรงเรียนให้มีความเก่ง ดี และมีสุข เป็นการสนับสนุนการบริหารงานในสถานศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วย

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ มีอะไรบ้าง

^๗ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธวิธีการสอน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เบ็ญมา, ๒๕๔๒), หน้า ๔๒.

^๘ พระราชวรเมธี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: ดานสุทธาการพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๒๗.

^๙ ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๒/๒๓๑.

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การบริหารสถานศึกษาตามขอบข่าย และภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล^{๑๐} ได้แก่ การบริหารด้านวิชาการ การบริหารด้านงบประมาณ การบริหารด้านงานบุคคล และการบริหารด้านงานทั่วไป โดยบูรณาการกับหลักไตรสิกขา กล่าวคือ ศีล สมาธิ และปัญญา^{๑๑}

- (๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา
- (๒) ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา
- (๓) ด้านการบริหารงานบุคลากรตามหลักไตรสิกขา
- (๔) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

๑. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ จำนวน ๒๔๐ โรงเรียน จำนวน ๒,๗๔๒ คน เป็นผู้บริหาร จำนวน ๔๓๗ คน ครูผู้สอน จำนวน ๒,๓๐๕ คน

๒. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ จำนวน ๒๗๐ คน แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๖๒ คน ครูผู้สอนจำนวน ๒๐๘ คน รวม ๒๗๐ คน

^{๑๐} กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๒.

^{๑๑} พระธรรมปิฎก, (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, (ฉบับเดิม), (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๔๔), หน้า ๒๗.

๓. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ ใช้แบบเจาะจงซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง กำหนดเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน ๕ คน และครูผู้สอนจำนวน ๕ คน กำหนดจำนวน ๑๐ คนประกอบด้วย

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ จำนวน ๒๔๐ แห่ง

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ๒๕๖๑ ถึงเดือน กันยายน ๒๕๖๑ รวมระยะเวลา ๕ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา หมายถึง การบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน ในสถานศึกษา โดยนำมาประยุกต์ใช้กับหลักไตรสิกขา หลักไตรสิกขาเป็นหลักคำสอนทางพุทธศาสนาที่พุทธศาสนิกทุกคนควรนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนา ตนเองให้มีชีวิตที่ดีงามเพื่อจัดปรับเตรียมสภาพชีวิตสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งลักษณะแห่ง ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสมและพร้อมที่จะเป็นอยู่ปฏิบัติกิจและดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้องค์การก้าวหน้าไปอย่างได้ผลดีที่สุดไปสู่จุดหมายของชีวิตของบุคคล ขององค์การ ของชุมชน ตลอดจนสังคมและประเทศชาติต่อไป

(๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา หมายถึง กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การวัดผล ประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การสร้างเครือข่ายและการบริการทางวิชาการสถานศึกษาให้สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยบูรณาการใช้กับตามหลักไตรสิกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(๒) ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา หมายถึง กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนงบประมาณ การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน การตรวจสอบติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การวางแผนพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแล และพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา โดยบูรณาการใช้กับตามหลักไตรสิกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(๓) **ด้านการบริหารบุคคลตามหลักไตรสิกขา** หมายถึง กระบวนการบริหารงาน เกี่ยวกับการวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลัง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การออกจากราชการ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพและเสนอแนะ การแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีเกณฑ์การประเมินผลงาน แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดี ความชอบ มีการส่งเสริมพัฒนา สนับสนุน และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยบูรณาการใช้ กับตามหลักไตรสิกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

(๔) **ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา** หมายถึง กระบวนการบริหารงาน เกี่ยวกับการวางแผนจัดระบบการบริหาร การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการจัดระบบฐานข้อมูล ข่าวสาร ประสานงาน เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ดูแลอาคาร สถานที่และสิ่งแวดลอม การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์ รวมถึงการจัดระบบส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน ในสถานศึกษา โดยบูรณาการใช้กับตามหลักไตรสิกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพ ของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๑.๕.๒ แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา หมายถึง ระดับความคิดเห็น ความรู้สึกเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ความเชื่อที่มีต่อการปฏิบัติงานในการ บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา โดยบูรณาการใช้กับหลัก ไตรสิกขา ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

๑.๕.๒ ตำแหน่งหน้าที่ หมายถึง หน้าที่การงานที่กำหนดขึ้นตามขั้นในการปฏิบัติตาม หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ ได้แก่

(๑) **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียน ประถมศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้คือสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

(๒) **ครู** หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่าง ๆ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

๑.๕.๓ วุฒิการศึกษา หมายถึง การกำหนดจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาแต่ละแห่งเพื่อกำหนดคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาแต่ละแห่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการสถานศึกษาประกอบด้วย ๒ ระดับ ดังนี้

(๑) ปริญญาตรี หมายถึง คุณวุฒิของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

(๒) สูงกว่าปริญญาตรี หมายถึง คุณวุฒิของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี

๑.๕.๔ ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ แบ่งเป็น ๒ ระยะ

(๑) ระยะ ๑๑ ปีลงมา หมายถึง การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาตั้งแต่ ๑๑ ปีลงมา

(๒) ระยะ ๑๒ ปีขึ้นไป หมายถึง การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาตั้งแต่ ๑๒ ปีขึ้นไป

๑.๕.๕ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานในเวลาเรียน ๖ ปี

๑.๕.๖ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่จัดตั้งขึ้น ตามมาตราที่ ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.๒๕๔๖ มีหน้าที่ควบคุม กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็งในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานครอบคลุม ๕ อำเภอ ดังนี้ (๑) อำเภอเมืองชัยภูมิ (๒) อำเภอกอนสวรรค์ (๓) อำเภอภักดีชุมพล (๔) อำเภอหนองบัวแดง และ (๕) อำเภอบ้านเขว้า

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต ๑ ได้ข้อมูลถึงสภาพการบริหารด้านวิชาการ โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้อง ความต้องการของผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยประสานความร่วมมือกับครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นๆ จัดการศึกษา ภารกิจด้านวิชาการ

๑.๖.๒ ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ข้อมูลถึงความมุ่งมั่นความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้น ผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ขอบข่ายการบริหาร งบประมาณ

๑.๖.๓ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต ๑ ได้ข้อมูลถึงการบริหาร บุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษา สามารถปฏิบัติงานเพื่อ ตอบสนอง ภารกิจของสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาควรได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถมีขวัญ กำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ขอบข่ายภารกิจการบริหารบุคคล

๑.๖.๔ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลพื้นฐานไปประยุกต์ใช้พัฒนาในการบริหาร สถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา สำหรับนำไปพัฒนาองค์กรเพื่อเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัย เรื่อง “การบริหารสถานศึกษา ตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” ในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีจากตำราหนังสือ เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อสำคัญดังต่อไปนี้

๒.๑ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักไตรสิกขา

๒.๓ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา

๒.๓.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา

๒.๓.๒ ด้านการบริหารงบประมาณการตามหลักไตรสิกขา

๒.๓.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา

๒.๓.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา

๒.๔ บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร

ทฤษฎีการบริหาร เป็นศาสตร์ที่มีองค์ประกอบของความรู้ หลักการและกฎเกณฑ์ที่ นำมาจากศาสตร์สาขาต่าง ๆ เพื่อไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการบริหารแล้ว นำไปสู่การปฏิบัติจริง การบริหารที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสิทธิภาพ และทักษะของผู้บริหาร การประยุกต์เอาทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ไปสู่การปฏิบัติจริงให้ได้

อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม นับว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ซึ่งนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้เสนอทฤษฎีของการบริหารที่น่าสนใจ ดังนี้

วิโรจน์ สารัตนะ กล่าวถึง การบริหาร ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Administration และ Management ซึ่งจะใช้คำว่า Administration ก็ต่อเมื่อไม่ต้องการใช้คำ ที่มีความหมายหนักไปในทางการจัดการทางธุรกิจเอกชน หรือไม่ต้องการใช้คำที่จะทำให้เกิด ความสับสน เพราะคำว่า การจัดการ (Management) มีความหมายแคบกว่า ซึ่งหมายถึงเป็น ผู้บริหารงานขององค์การแห่งใดแห่งหนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ทั้งสองคำนี้สามารถ ใช้แทนกันได้ ดังนั้น เมื่อพูดถึงการบริหารงานโดยทั่วไปหรือการบริหารงานราชการจึงนิยมใช้คำ ว่า Administration มากกว่า ส่วนคำว่า Management นิยมใช้ในทางบริหารธุรกิจ แต่อย่างไร ก็ตามทั้งสองคำนี้ก็มีความหมายเหมือนกัน (Synonym) ใช้แทนกันได้ แต่ที่นิยมใช้ต่างกันในส่วนการบริหารราชการและบริหารธุรกิจเท่านั้น^๑

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ซึ่งขอบข่ายงานวิชาการ ประกอบด้วย^๒

๑. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้
๒. การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนของสถานศึกษา ดำเนินไปด้วยดี และสามารถปฏิบัติได้
๓. การจัดการบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน
๔. การวัดและประเมินผล สุขุม

นิพนธ์ กินาวงศ์ ได้กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลซึ่งเรียกว่าผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปตามระบบที่สังคมกำหนดไว้^๓

^๑ วิโรจน์ สารัตนะ, การบริหารการศึกษา หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นและบทวิเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๔๖), หน้า ๒- ๓.

^๒ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ, ๒๕๕๓), หน้า ๑๖.

^๓ นิพนธ์ กินาวงศ์, หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนต, ๒๕๓๓), หน้า ๑๒.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting things done through other people) เมื่อว่า ตามคำนิยามนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือในวันอาสาฬหบูชาเมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ซึ่งทำให้เกิดพระสังฆรัตนะขึ้น เมื่อมีพระสังฆรัตนะเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้น ในพระพุทธศาสนาอย่างนี้พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์^๔

จันทราณี สงวนนาม ได้กล่าวว่า การบริหารงานเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งเป็น สาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ กล่าวคือ มีหลักการ กฎเกณฑ์ และทฤษฎีที่เชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน โดยลักษณะเช่นนี้การ บริหารงานจึงเป็น ศาสตร์ทางสังคม ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ แต่ถ้าพิจารณาการบริหารงานในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารงานแต่ละคนที่ทำงานให้บรรลุเป้าหมายซึ่งเป็นการ ประยุกต์เอาความรู้หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม^๕

แคมป์เบลล์ (Campbell) ได้กล่าวว่า การบริหารเป็นการจัดแผนยุทธศาสตร์ เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง ซึ่งผู้ที่จัดยุทธศาสตร์ทางการศึกษาก็คือ ผู้บริหารการศึกษา^๖

คริส อากีริส (Chris Argyris) อ้างใน **ภารตี อนันต์นารี**^๗ กล่าวถึงทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ๓ ประการ ดังนี้

๑. ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น คือ สมาชิกในองค์กรย่อมมีความปรารถนาที่จะได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารในองค์กร การรับฟังความคิดเห็นทำให้รู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรแล้ว

^๔ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต ป.ธ. ๙, Ph.D.), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

^๕ จันทราณี สงวนนาม, **เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง**, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ส., ๒๕๓๖), หน้า ๔

^๖ Campbell, R.F, **Introduction to Educational Administration**, (Boston: Allyn and Bacon inc, 1972), p. 2.

^๗ คริส อากีริส (Chris Argyris) อ้างใน **ภารตี อนันต์นารี**, **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**, (ชลบุรี: บริษัทสำนักพิมพ์ มนตรี จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕ - ๓๐.

๒. การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย คือเมื่อมีความร่วมมือเกิดขึ้น ภายในองค์การทำให้สมาชิกทั้งหมดภายในองค์การมีเป้าหมายเดียวกัน เป็นการยินยอมพร้อมใจ กันปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลทางใจ อันนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

๓. การมีส่วนร่วมทำให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ คือเป็นการกระตุ้น ให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบในการปฏิบัติงานในองค์การ

เทเลอร์ (Taylor) อ้างใน ภารตี อนันต์นาวิ^{๘๘} กล่าวถึง ทฤษฎีการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ด้วยหลักการ ๖ ประการ คือ

โบวิน และ ฮาร์วีย์ (Bowin & Harvey) กล่าวว่า การบริหาร คือ กิจกรรม ในการดึงดูด พัฒนา จูงใจ และรักษาระดับผลการปฏิบัติงานของพนักงานภายในองค์การให้อยู่ในระดับสูง รวมทั้ง การหลอมรวมความต้องการของบุคคลแต่ละคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของ องค์การทั้งด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนา^{๘๙}

บีช (Beach) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ การดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบุคคล การคัดเลือก การให้การศึกษอบรม การจ่ายค่าตอบแทน การควบคุม อัตราค่าจ้าง การสร้างแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงาน การสร้างภาวะผู้นำและการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ที่ดีส่งผลสำเร็จต่อ องค์การ^{๙๐}

มันดี และ นอร์ (Mondy & Noe) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การบริหารทรัพยากร มนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ^{๙๑}

๑. หลักการเรื่องเวลา ถือว่าเป็นการวัดความสามารถในการผลิต โดยการจัดเวลาในการผลิตและการตั้งเวลามาตรฐานสำหรับการผลิตทั้งหมด ซึ่งการวัดผลผลิตของการทำงานนั้น ถ้าจะวัดให้ถูกต้อง ต้องใช้เวลาเป็นเครื่องตัดสิน และควรมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของเวลาที่ควรใช้ในการทำงานแต่ละอย่างหรือแต่ละประเภทด้วย

^{๘๘} เทเลอร์ (Taylor) อ้างใน ภารตี อนันต์นาวิ, หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา, (ชลบุรี: บริษัทสำนักพิมพ์ มนตรี จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕, ๓๐.

^{๘๙} Bowin, R.B., & Harvey, D., *Human Resource Management: An experiential approach*, 2 nd ed., (Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall, ๒๐๐๑), p.6.

^{๙๐} Beach, D.S., *Personnel: The Management of People at Work*, 4 th ed., (New York: Macmillan Publishing Co., Inc., 1980), p. 54.

^{๙๑} Mondy, R.W. & Noe, R.M., *Human Resource Management*, 9 th ed., (Upper, Saddle River, NJ: Prentice-Hall, 2005), p. 4.

๒. หลักการกำหนดหน่วยค่าจ้าง ค่าจ้างสำหรับบุคลากรนั้นต้องเหมาะสมกับผลงาน และอัตราค่าจ้างนั้น พิจารณาโดยยึดหลักเกณฑ์ในข้อ ๑ นอกจากนั้น ผู้ปฏิบัติงานควรได้ทำงาน ที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเองมากที่สุด

๓. หลักการแย่งงานวางแผนออกจากงานปฏิบัติ คือ ฝ่ายบริหารควรทำหน้าที่ด้าน การวางแผนและประสานงาน เพื่อให้ฝ่ายปฏิบัติงานทำงานได้อย่างคล่องตัว มีประสิทธิภาพ ไม่ ควรให้ฝ่ายปฏิบัติงานเป็นฝ่ายรับผิดชอบในการคิดและวางแผนงานในการทำงาน ฝ่ายบริหาร ควรวางแผน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ เวลาและข้อมูลอื่น ๆ ตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๑ และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับการผลิต การปฏิบัติงานนั้นจะต้องสะดวกรวดเร็วมากขึ้นและทันต่อเหตุการณ์ นอกจากนั้น การทำงานต้องมีระบบและวิธีการที่เหมาะสมด้วย

๔. หลักการทำงานโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ถือว่าวิธีการของการทำงานควรจะ ถูก กำหนดโดยฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารควรจะเป็นผู้รับผิดชอบ (ไม่ใช่ฝ่ายปฏิบัติงาน) ในการจัด วิธีการทำงาน แสวงหาวิธีการ และเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมและดีที่สุดนำมาใช้ และ ฝ่ายบริหาร ต้องฝึกอบรมวิธีการทำงานแก่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้และความสามารถอย่าง เหมาะสมในการทำงาน ตามเทคนิคนั้น ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้ผลผลิตสูงสุด

๕. หลักการควบคุมงานโดยฝ่ายบริหาร ถือว่าฝ่ายบริหารควรได้รับการฝึกอบรมใน ด้าน การบริหารจัดการซึ่งตั้งอยู่บนหลักการของวิทยาศาสตร์และสามารถประยุกต์หลัก วิทยาศาสตร์มาใช้ ในการจัดการและการควบคุมให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น และฝ่ายบริหารต้อง เป็นฝ่ายติดตาม ควบคุม เสนอแนะการทำงานของฝ่ายปฏิบัติงานด้วย

๖. หลักการจัดระเบียบการปฏิบัติงาน มีการพิจารณานำหลักการบริหารแบบทหาร มาใช้ ควรมีการจัดองค์การให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและทำงานอย่าง ประสาน สัมพันธ์กันระหว่างแผนการต่าง ๆ ในองค์การนั้น โดยยึดถือความเคร่งครัดในระเบียบ วินัยในการ ส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน

บรรยง โตจินดา กล่าวถึง หลักของการบริหารไว้ ๑๒ ประการ ดังนี้

๑. หลักความเสมอภาค โดยยึดหลักการเปิดโอกาสให้ผู้มีความสามารถทุกคนมา สมัครเข้าทำงาน โดยไม่มีการกีดกัน

๒. หลักความสามารถ ยึดถือความรู้ ความสามารถ หลักคุณวุฒิเป็นเกณฑ์ในการ เลือกรับบุคคลเข้าทำงาน รวมทั้งการพิจารณาความดี ความชอบ และการเลื่อนตำแหน่ง

๓. หลักความมั่นคง ยึดหลักการปฏิบัติงานระยะยาว รวมทั้งการยึดหลักเหตุผลเมื่อมี ปัญหาในการทำงาน

๔. หลักความเป็นธรรมทางการเมือง ยึดหลักการปฏิบัติงานให้บังเกิดผลดี ไม่ให้ความสำคัญกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

๕. หลักการพัฒนา ยึดหลักการให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ โดยการ สนับสนุนการพัฒนาบุคลากร การให้ความรู้ การอบรม มีการจัดระบบนิเทศ และการตรวจตรา การปฏิบัติงานที่ดี เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

๖. หลักความเหมาะสม ยึดหลักการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน โดยการแต่งตั้งหรือมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถ

๗. หลักความยุติธรรม ยึดหลักคุณธรรม ไม่ให้ความสำคัญกับพรรคพวก มีการ กำหนดค่าตอบแทนอย่างเหมาะสมกับปริมาณและคุณภาพของงานที่ได้รับผิดชอบ โดยเฉพาะไม่ เอาเปรียบและล่วงละเมิดทางเพศ

๘. หลักสวัสดิการ ยึดหลักการบริการ เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากร การ จัดสถานที่ทำงานให้ถูกสุขลักษณะ การรักษาสุขภาพ และความปลอดภัย

๙. หลักเสริมสร้าง ได้แก่ ยึดหลักการเสริมสร้าง จริยธรรม และคุณภาพ ทั้งในการ ป้องกันการกระทำผิด การผิดวินัยในการปฏิบัติงาน

๑๐. หลักมนุษยสัมพันธ์ การให้ความสำคัญกับสังคมมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานด้วยกัน เพื่อการเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงาน

๑๑. หลักประสิทธิภาพ ยึดหลักการงานที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิด ประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเน้นในด้านการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๑๒. หลักการศึกษาวิจัยและพัฒนา ยึดหลักการพัฒนาปรับปรุงองค์การให้มี ประสิทธิภาพ และสามารถอยู่รอดได้ ระบบการบริหารที่ดีจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ เพื่อจะได้นำเทคนิควิทยาการต่าง ๆ มาพัฒนาการบริหารงานบุคคลให้มี ประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป

สุนทร โคตรบรรเทา ได้กล่าวว่า “การบริหาร คือ กระบวนการการทำงานกับและโดยแต่ละบุคคลและกลุ่ม เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ”^{๑๒}

^{๑๒} สุนทร โคตรบรรเทา, หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๑), หน้า ๓.

เมธาพันธ์ โพธิ์ธีรโรจน์ ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการของพระพุทธองค์ เพียบพร้อมไปด้วยปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ผู้บริหารผู้นำและบุคลากรในองค์กรรู้ได้จริง ปฏิบัติการได้จริงและได้รับผลการปฏิบัติจริง (Really Enlightened) ผลลัพธ์ของงานหมุนยวบยับเคลื่อนไปตามยุทธศาสตร์ยุทธวิธี และแนวทางที่พระพุทธองค์ทรงพิสูจน์ มาแล้วและบุคลากร ในพุทธบริษัทคอยเป็นกัลยาณมิตรช่วยเหลือแนะนำจนบรรลุผลสำเร็จในที่สุดโดยวิธีการดังกล่าว นี้ก่อให้เกิดเอกภาพและดุลยภาพในองค์กรโดยส่วนรวมหรือหากเห็นว่ามีความขัดแย้งก็หาข้อ ยุติเป็นที่สุด และได้ข้อยุตินั้น ก็จะเป็นที่ยอมรับโดยสังคมทั้งหมดแล้วจึงนำมาเป็นบรรทัดฐาน ในทางปฏิบัติและบังคับใช้เพื่อความผาสุกของบุคลากรในองค์กรอย่างยั่งยืนต่อไป^{๑๓}

วิโรจน์ สารัตนะ กล่าวถึง การบริหาร ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Administration และ Management ซึ่งจะใช้คำว่า Administration ก็ต่อเมื่อไม่ต้องการใช้คำ ที่มีความหมายหนักไปในทางการจัดการทางธุรกิจเอกชน หรือไม่ต้องการใช้คำที่จะทำให้เกิด ความสับสน เพราะคำว่า การจัดการ (Management) มีความหมายแคบกว่า ซึ่งหมายถึงเป็น ผู้บริหารงานขององค์การแห่งใดแห่งหนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ทั้งสองคำนี้สามารถ ใช้แทนกันได้ ดังนั้น เมื่อพูดถึงการบริหารงานโดยทั่วไปหรือการบริหารงานราชการจึงนิยมใช้คำ ว่า Administration มากกว่า ส่วนคำว่า Management นิยมใช้ในทางบริหารธุรกิจ แต่อย่างไร ก็ตามทั้งสองคำนี้ก็มีความหมายเหมือนกัน (Synonym) ใช้แทนกันได้ แต่ที่นิยมใช้ต่างกัน ใน ส่วนการบริหารราชการและบริหารธุรกิจเท่านั้น^{๑๔}

สรุปได้ว่า หลักการหรือทฤษฎีการบริหารควรที่จะต้องใช้หลัก ประชาธิปไตย โดยการการเน้นหลักคุณธรรม เคารพในสิทธิ และความสามารถของบุคคล บริหารงานโดยมีการยืดหยุ่น มีความยุติธรรม มีการพัฒนาและการให้ขวัญและกำลังใจบุคลากร สนับสนุนให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ ความสามารถ ตลอดทั้งจัดสวัสดิการ และ สร้างบรรยากาศที่ดีในการบริหารงาน สนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงและ พัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบาย คือ ยึดหลักความเป็น ธรรมในเรื่องค่าจ้างและสภาพการทำงาน การแจ้งข่าวให้พนักงานทราบ การทำให้รู้สึกที่สำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ควรจ่ายค่าจ้างความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน เพราะคนทุกคนมี ความสามารถด้วยกันทั้งสิ้น

^{๑๓} เมธาพันธ์ โพธิ์ธีรโรจน์, การวิเคราะห์การจ้องการบริหารตามแนวพุทธศาสตร์, **พุทธจักร** ปีที่ ๔๙ ฉบับที่ ๙, (กันยายน.๒๕๔๘): ๔๗.

^{๑๔} วิโรจน์ สารัตนะ, **การบริหารการศึกษา หลักการ ทฤษฎี** หน้าที่ ประเด็นและบทวิเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๔๖), หน้า ๒- ๓.

๒.๑.๒ ลักษณะของการบริหาร

การบริหารเป็นกระบวนการที่เป็นระบบงาน ซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ คือต้องมีหลักการดำเนินงาน มีหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่แต่ละองค์การสามารถใช้หลักเกณฑ์ โดยมีลักษณะของการบริหารงาน ดังนี้

๑. บอกเป้าหมายและนโยบายขององค์การให้ชัดเจน และแจ้งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบด้วย

๒. มีการวางแผนในการทำงาน

๓. แจกจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบ

๔. สั่งงานชัดเจนทั้งโดยวาจาและลายลักษณ์อักษร

๕. สั่งงานโดยมีข้อเสนอแนะ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมั่นใจและไม่ทำผิดกฎระเบียบ

๖. อธิบายเหตุผลในการสั่งงานว่าเหตุใดต้องทำงานนั้น และมีผลดีผลเสียอย่างไร

๗. แนะนำ บอกวิธีปฏิบัติงาน เพื่อความเข้าใจตรงกัน

๘. ในการสั่งงานควรใช้คำพูดเชิงขอร้องมากกว่าใช้อำนาจสั่ง

๙. ควรมีความยืดหยุ่นในการทำงานตามสมควร ไม่ควรกำหนดเวลาเสร็จงานอย่างตายตัวเกินไป ไม่คาดหวังเมื่อผู้ปฏิบัติงานทำงานไม่ทันตามกำหนด

๑๐. ควรสร้างความสำนึกในหน้าที่ให้เกิดแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

๑๑. ทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงาน เช่น ทำงานอย่างมีระบบ ตรงเวลา ค้นหาความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ

๑๒. มอบหมายงานพร้อมกับมอบอำนาจในการดำเนินงาน

๑๓. แบ่งงบประมาณในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม และยุติธรรม

๑๔. ส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหน่วยงาน เช่น เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นได้ ร่วมวางแผนและตัดสินใจในบางเรื่อง

๑๕. มีการประชุมปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ และรู้จักวิธีดำเนินงานประชุม

๑๖. มีการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน เช่น แจ้งการเปลี่ยนแปลงภายในองค์การ ผลได้ผลเสียของผู้ใต้บังคับบัญชา

๑๗. เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าพบปรึกษาปัญหาได้

๑๘. ทำตนให้เป็นที่เคารพนับถือ เป็นที่ไว้วางใจของผู้บังคับบัญชา

๑๙. ออกคำสั่งที่ชัดเจน แน่นนอน ไม่วิเคราะห์

๒๐. มีเหตุผลในการตัดสินใจปัญหา ไม่ใช่อารมณ์เมื่อไม่พอใจ

๒๑. จัดหาวัสดุเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงาน ให้มีอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

๒๒. ให้ความยุติธรรมในการแบ่งงาน การเลื่อนตำแหน่งและการพิจารณาความดีความชอบ

๒๓. เอาใจใส่ทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชา ดูแลความทุกข์สุขอย่างสม่ำเสมอหน้า ไม่ลำเอียง

๒๔. ส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีโอกาส พัฒนาความรู้ความสามารถ เช่น การเข้าร่วมอบรมสัมมนา การศึกษาต่อ ฯ

๒๕. ยกย่องให้เกียรติแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความเห็นอกเห็นใจความเหนื่อยยาก

ลักษณะของผู้บริหารที่ดีดังกล่าวข้างต้นทั้ง ๒๕ ประการชี้ให้เห็นชัดเจนว่าผู้บริหารที่มีคุณภาพจะต้องอาศัยทั้งในด้านศาสตร์ของการบริหารและศิลปะในความเป็นผู้นำประสมประสานกันอยู่ในตัว แต่สิ่งที่แฝงอยู่ในระหว่างการบริหารงานเกือบทุกประการ ก็คือคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร ซึ่งเป็นเสมือนส่วนเสริมที่จะทำให้การบริหารงานนั้นมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เป็นส่วนจรรโลงให้บุคลากรในองค์การทำงานรวมกันได้อย่างมีความสุข มีศรัทธาในการทำงาน ยอมรับเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำ มีความสามัคคีกลมเกลียว มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมจิตร่วมคิดเพื่อสู่จุดหมายอันเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากคุณธรรมของผู้บริหารนั่นเอง นั่นก็คือผู้บริหารที่มีคุณภาพต้องเป็นผู้บริหารมีคุณธรรมเป็นแกนนำสำคัญในการบริหารงาน

ผู้บริหารเป็นผู้มีหน้าที่ในการบริหารงานเป็นบุคคลในระดับบังคับบัญชา จึงเป็นผู้มีเกียรติโดยมีฐานะคือตำแหน่งหน้าที่ที่สำคัญในหน่วยงานหรือองค์การ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารหน้าที่ของผู้บริหารมีขอบเขตที่ต้องปฏิบัติพอสรุปได้ดังนี้

๑. เป็นผู้บริหาร (executive) ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกลุ่มที่อยู่ในองค์การหรือหน่วยงาน ให้ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ผู้บริหารต้องคอยอำนวยความสะดวก แก้ปัญหาซึ่งเกิดขึ้นได้ในองค์การ

๒. เป็นผู้วางแผน (planner) คือ ทำหน้าที่ในการวางแผนงานต่าง ๆ ในองค์การให้ฝ่ายปฏิบัตินำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. เป็นผู้กำหนดเป้าหมาย (policy maker) ผู้บริหารจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ขององค์การ โดยกำหนดให้ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมได้

๔. เป็นผู้เชี่ยวชาญ (expert) ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ และชำนาญ ความสามารถให้คำแนะนำ ปรัชญาช่วยเหลือ เมื่อฝ่ายปฏิบัติการต้องการ

๕. เป็นตัวแทนติดต่อประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลภายนอก (external group representative) คือทำหน้าที่เป็นตัวแทนของหน่วยงานที่จะออกไปสัมพันธ์กับหน่วยงานหรือ บุคคลภายนอกในนามขององค์กร

๖. เป็นผู้ควบคุม (controller of internal relation) คือ ส่งเสริมความสัมพันธ์ด้วยวิธี ต่าง ๆ ให้สมาชิกมีขวัญกำลังใจ ความสามัคคีระหว่างกันในกลุ่มให้มากที่สุด เพื่อการปฏิบัติงาน ร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่นบรรลุจุดหมาย

๗. เป็นผู้ให้คุณให้โทษ (purvey of reward and punishment) คือ การพิจารณาความ ดีความชอบ การให้รางวัลแก่บุคลากรในองค์กรและการลงโทษ ในกรณีที่เกิดความบกพร่องซึ่งจะต้อง พิจารณาอย่างยุติธรรมที่สุด

๘. เป็นบุคคลตัวอย่าง (example) เป็นผู้ได้รับการยกย่องในความดีความงาม ทั้งจาก บุคลากรภายในและภายนอกองค์กร

๙. เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม (symbol of the group) คือ เป็นศูนย์รวมของสมาชิกทุกคน ในองค์กร เป็นตัวแทนของสมาชิกทุกคน ที่ช่วยให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่สมาชิก

๑๐. เป็นตัวแทนรับผิดชอบ (substitute for individual responsibility) ผู้บริหาร จะต้องรับผิดชอบกิจการหรือกิจกรรมทั้งหลาย อันอาจเกิดผลทั้งทางดีและทางบกพร่องซึ่งสมาชิกใน องค์กรเป็นผู้ปฏิบัติ

๑๑. เป็นผู้มือุดมคติ (ideologist) ปฏิบัติตนเพื่อสร้างความศรัทธาแก่สมาชิก เป็นผู้มื ความดีงาม ปฏิบัติภารกิจอย่างมีอุดมการณ์ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน

๑๒. เป็นบิดาหรือผู้อาวุโส (Fatherfigure) คือ การวางตนอย่างเหมาะสม เป็นที่เคารพนับ ถือของสมาชิกในองค์กร วางตนเป็นผู้ใหญ่ที่พร้อมจะช่วยเหลือสมาชิกทุกคนเมื่อมีปัญหาหรือความ ทุกข์ร้อน.

๑๓. เป็นผู้ไกล่เกลี่ย (arbitrator and mediator) คือ เมื่อมีข้อขัดแย้งในหมู่สมาชิก ผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ทำให้เกิดความเข้าใจดีต่อกัน ทำให้การปฏิบัติงานไม่เกิดปัญหา

๑๔. เป็นผู้รับผิดแทน (scapegoat) คือ เมื่อใดที่มีความเสียหายเกิดขึ้นในองค์กร ผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลแรกที่จะรับโทษในฐานะเป็นผู้นำของสมาชิก

๒.๑.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาศึกษา

๒.๑.๓.๑ แนวคิดของการบริหารสถานศึกษา

สถานศึกษาจัดเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ด้านการให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม รวมทั้งเป็นผู้ผลิตเยาวชนอันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาในทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

ฮอยและเซอร์ชีว (Hoy and Cecil)^{๑๕} ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารโรงเรียนเป็นการบริหารบุคลากรทางการศึกษา ครู นักเรียน เพื่อให้ความร่วมมือและความร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้บุคคลทั้ง ๓ กลุ่ม เห็นด้วยและดำเนินการตามข้อตกลงที่วางไว้และพึงยึดปฏิบัติโดยเคร่งครัด

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์^{๑๖} ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง หลักการบริหารสถานศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) เป็นการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังโรงเรียน ให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบมีอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป หลักการบริหารมี ๕ ประการ ดังนี้

(๑) หลักการกระจายอำนาจ เป็นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชนมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา ให้เกิดความคล่องตัวมีอิสระและมีประสิทธิภาพ

(๒) หลักการบริหารตนเอง สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารเป็นองค์คณะบุคคล

(๓) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น ร่วมคิดร่วมทำ

^{๑๕} Hoy, Wayne K, & Cecil Masker G, *Educational Administration Theory Research and Practice*, (New York: McGraw – Hill Inc, 1996), p 170.

^{๑๖} นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, *หลักการบริหารการศึกษา*, (ฉะเชิงเทรา: สถาบันราชภัฏราชชนรินทร์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๓.

(๔) หลักการคืบอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน ปรับปรุงโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร โดยการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบและได้รับความเห็นชอบ รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๕) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล สถานศึกษาต้องพร้อมให้มีการตรวจสอบเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

กิตติมา ปรีดีติลล^{๓๗} ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการทุกอย่างในสถานศึกษา ตั้งแต่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานกิจการนักเรียน นักศึกษา และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

เมธี ปิณฑนันทน์^{๓๘} ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการบริหารหรือการบริการด้านการปกครอง การเรียนการสอน และการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการศึกษาร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

อมรชัย ตันติเมธ^{๓๙} กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม ตลอดจนคำนึงให้ตรงกับความต้องการของสังคม สามารถเป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพของสังคม โดยใช้กระบวนการและทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระเบียบและไม่เป็นระเบียบ

สมคิด บางโม^{๔๐} ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง แหล่งพัฒนาประชากรของประเทศที่สำคัญยิ่ง เป็นหน่วยงานที่ใช้ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ จำนวนมากมาย หากการจัดการบริหารงานในโรงเรียนขาดประสิทธิภาพ ผลผลิตของโรงเรียน คือนักเรียนที่สำเร็จออกไปย่อมมีประสิทธิภาพต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศย่อมล่าช้าตามไปด้วย

^{๓๗} กิตติมา ปรีดีติลล, การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: อักษรพิพัฒน์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓.

^{๓๘} เมธี ปิณฑนันทน์, การบริหารการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: เมธีพิปส์, ๒๕๒๕), หน้า ๒.

^{๓๙} อมรชัย ตันติเมธ, การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐.

^{๔๐} สมคิด บางโม, การบริหารการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระนคร, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕๓.

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา หรือโรงเรียนที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรม หรือใช้กระบวนการต่าง ๆ โดยความร่วมมือของผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยเริ่มจากการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การอำนวยการ การควบคุมและการจัดการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา สำหรับการมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม

๒.๑.๓.๒ ทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา

ทฤษฎีทางการบริหารสถานศึกษา หมายถึง แนวความคิดหรือความเชื่อที่เกิดขึ้นอย่างมีหลักเกณฑ์มีการทดสอบและการสังเกตจนเป็นที่แน่ใจ ทฤษฎีเป็น เซต (Set) ของมโนทัศน์ที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เป็นข้อสรุปอย่างกว้างที่พรรณนาและอธิบายพฤติกรรมการบริหารองค์การทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ถ้าทฤษฎีได้รับการพิสูจน์บ่อย ๆ ก็จะกลายเป็นกฎเกณฑ์ ทฤษฎีเป็นแนวความคิดที่มีเหตุผลและสามารถนำไปประยุกต์ และปฏิบัติได้ ทฤษฎีมีบทบาทในการให้คำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏทั่วไปและชี้แนะการวิจัย^{๒๑}

ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีหลักและกระบวนการบริหารการศึกษา หลักการแนวคิดในการบริหารภาพรวมของการบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมผู้เขียนจะได้กล่าวถึงประเด็นดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเข้าใจและมุมมองในการบริหารสถานศึกษายิ่งขึ้นต่อไป

คำจำกัดความคำว่า “การบริหาร” (Administration) ใช้ในความหมายกว้างๆ เช่น การบริหารราชการ อีกคำหนึ่ง คือ “การจัดการ” (Management) ใช้แทนกันได้กับคำว่า การบริหาร ส่วนมากหมายถึง การจัดการทางธุรกิจมากกว่าโดยมีผู้กำหนดความหมายหลายท่านได้ระบุไว้ดังนี้ Peter F Drucker คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น^{๒๒} Herbert A. Simon: กล่าวว่าคือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน

^{๒๑} พระมหาสมภาร สารทโร (วรรณพราหมณ์), “การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอลำปางสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๒๕.

^{๒๒} ภาวิตา ธาราศรีวิสุทธิและวิบูลย์ ไตรณะบุตร, **หลักและทฤษฎีบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๖.

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็น ผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว

(Simon) การบริหาร คือ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

(Sergiovanni) การบริหาร คือ การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ที่รวมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

(Barnard) การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกัน ดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

คำว่า “การบริหารการศึกษา” หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกัน ดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่^{๒๓}

คำว่า “สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การศึกษา พิเศษ ศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย วิทยาลัยชุมชน สถาบัน หรือสถานศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและตามประกาศกระทรวง^{๒๔}

การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ การบริหารเป็นสาขาวิชาที่มีการจัดการระเบียบอย่างเป็นระบบ คือมีหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่พึงเชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการบริหาร โดยลักษณะนี้การบริหารจึงเป็นศาสตร์ (Science) เป็นศาสตร์สังคม ซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์แต่ถ้าพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละคน ที่จะ ทำงาน ให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้

^{๒๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖.

^{๒๔} กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, (กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๗), หน้า ๒๓.

เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม การบริหารก็จะมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts) ปัจจัยสำคัญการบริหารที่สำคัญมี ๔ อย่าง ที่เรียกว่า 4 Ms ได้แก่

๑. คน (Man)
๒. เงิน (Money)
๓. วัสดุสิ่งของ (Materials)
๔. การจัดการ (Management)

๒.๑.๓.๓ กระบวนการการบริหารสถานศึกษา

การบริหารโดยทั่ว ๆ ไปจะมีลักษณะเป็นกระบวนการวิธีหรือเป็นการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน หรือเป็นลำดับรายการในการบริหาร คือ ในการบริหารจะต้องมีลำดับรายการก่อนหลังว่าจะต้องทำอะไรก่อนและต่อ ๆ ไปจะทำอะไร ซึ่งจัดไว้ว่าหลักเกณฑ์ตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific management) กระบวนการบริหารจะกำหนดขอบเขตและหน้าที่ตามขั้นตอนต่าง ๆ ให้อย่างชัดเจน

จากหลักการบริหารทั่วไป ๑๔ ข้อของ Fayol ทำให้ต่อมา Luther Gulick ได้นำมาปรับต่อยอดเป็นที่รู้จักกันดีในตัวย่อที่เรียกว่า “POSDCoRB” กลายเป็นคัมภีร์ของการจัดองค์การในต้นยุคของศาสตร์การบริหารซึ่งมีความหมายดังนี้

หลักการและแนวคิดของ POSDCoRB หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ กองทัพอเมริกันได้รวบรวมนักวิชาการเพื่อประเมินข้อผิดพลาดในการบริหารจัดการในกองทัพที่ผ่านมา เพื่อใช้ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ลูเธอร์ กุลลิค และ ลินดัล เออร์วิค ก็เป็นหนึ่งในกลุ่มนักวิชาการที่ได้มาร่วมตัวกันครั้งนั้น ในปี ค.ศ. ๑๙๓๗ ลูเธอร์ กุลลิค และ ลินดัล เออร์วิค เสนอแนวคิด ภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร POSDCoRB ในบทความ “Paper on the Science of Administration: Notes on the Theory of Organization” POSDCoRB เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหาร POSDCoRB คือ หลักในการบริหารจัดการองค์การที่ใช้กันทั้งในภาครัฐ และ เอกชน ที่ผู้มีอำนาจบริหารมีหน้าที่ และ บทบาทการบริหารอยู่ ๗ ประการ^{๒๕} กุลลิคและเออร์วิค (Gulick L. and Urwick J.) ได้กล่าววาทะกระบวนการบริหารนั้นต้องประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญหรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า “POSDCORB Model” ซึ่งอธิบายตามความหมายได้ดังนี้

^{๒๕} ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick), หลักการและแนวคิดของ POSDCoRB, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://adisony.blogspot.com/2012/10/luther-gulick.html> [๙ สิงหาคม ๒๕๖๑].

๑) P คือ Planning หมายถึง การวางแผน ได้แก่ การจัดวางโครงการและแผนงานต่างๆ ขึ้นมาไว้ล่วงหน้า

๒) O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์การ ได้แก่ การแบ่งงาน การกำหนดส่วนงาน โครงสร้างขององค์การ การกำหนดตำแหน่งงานต่างๆ พร้อมกับอำนาจหน้าที่

๓) S คือ Staffing หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับตัวบุคคลในองค์การ นับตั้งแต่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้งบุคคล การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง เงินเดือน การโยกย้าย การพัฒนาบุคคลในองค์การเรื่อยไปจนกระทั่งการให้บุคคลพ้นจากตำแหน่ง

๔) D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ ได้แก่ การทำหน้าที่ในการตัดสินใจ วินิจฉัยสั่งการ การออกคำสั่ง มอบหมายภารกิจงานไปให้ผู้ใต้บังคับบัญชา หลังจากนั้นต้องใช้ภาวะของการเป็นผู้นำในการกระตุ้นจูงใจคนให้ยอมรับในผู้บริหาร

๕) Co คือ Coordinating หมายถึง การประสานงาน ได้แก่ การทำหน้าที่ในการประสานกิจกรรมต่างๆ ที่ได้มีการแบ่งแยกออกไปเป็นส่วนงานย่อยๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถทำงานประสานสอดคล้องกัน และมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

๖) R คือ Reporting หมายถึง การรายงาน ได้แก่ การทำหน้าที่ในการรับฟังรายงานผลการปฏิบัติงานของบุคคลและหน่วยงานที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาได้รายงานมา การรายงานถือเป็นมาตรการในการตรวจสอบและควบคุมงานด้วย

๗) B คือ Budgeting หมายถึง การงบประมาณ ได้แก่ หน้าที่ที่เกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชีการใช้จ่ายเงินและการตรวจสอบควบคุมด้านการเงิน การบัญชีของหน่วยงานนั่นเอง^{๒๖}

๒.๑.๓.๔ ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

สถานศึกษามีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีโครงสร้างการบริหารงานตามกฎหมายที่มีขอบข่ายภารกิจที่กำหนด ซึ่งการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่คณะกรรมการ เขตพื้นที่การศึกษากำหนด ซึ่งจะแบ่งส่วนราชการเป็นกลุ่ม หรือฝ่าย หรืองาน ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการ ซึ่งจะต้องครอบคลุมขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษา

^{๒๖} Gulick L, and Urwick J, *Papers on the Science of Administration*, (New York: Institute of Public Administration, 1973), pp.18-19.

ที่กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งมีขอบข่ายและการกิจในส่วนงานนั้น ๆ

ขอบข่ายภาระหน้าที่การบริหารงานสถานศึกษา ๔ ด้าน ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ อาศัยอำนาจตาม ความในมาตรา ๕ และมาตรา ๓๙ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้^{๒๗} ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการบริหารงานวิชาการ มีภาระหน้าที่ ๑๗ อย่าง คือ

๑.๑ การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ หลักสูตรท้องถิ่น

๑.๒ การวางแผนงานด้านวิชาการ

๑.๓ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

๑.๔ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

๑.๕ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

๑.๖ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

๑.๗ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

๑.๘ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

๑.๙ การนิเทศการศึกษา

๑.๑๐ การแนะแนว

๑.๑๑ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

๑.๑๒ การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

๑.๑๓ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

๑.๑๔ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

๑.๑๕ การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

๑.๑๖ การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

^{๒๗} กฎกระทรวงศึกษาธิการ, กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๐), (อัดสำเนา).

๑.๑๗ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

๒. ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีภาระหน้าที่ ๒๒ อย่าง คือ

๒.๑ การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี

๒.๒ การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

๒.๓ การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

๒.๔ การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

๒.๕ การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

๒.๖ การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

๒.๗ การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

๒.๘ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

๒.๙ การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา

๒.๑๐ การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

๒.๑๑ การวางแผนพัสดุ

๒.๑๒ การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี

๒.๑๓ การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

๒.๑๔ การจัดหาพัสดุ

๒.๑๕ การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

๒.๑๖ การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

๒.๑๗ การเบิกเงินจากคลัง

๒.๑๘ การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

๒.๑๙ การนำเงินส่งคลัง

๒.๒๐ การจัดทำบัญชีการเงิน

๒.๒๑ การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

๒.๒๒ การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

๓. ด้านการบริหารงานบุคคล มีภาระหน้าที่ ๒๐ อย่าง คือ

๓.๑ การวางแผนอัตรากำลัง

- ๓.๒ การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๓.๓ การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- ๓.๔ การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๓.๕ การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- ๓.๖ การลาทุกประเภท
- ๓.๗ การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- ๓.๘ การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- ๓.๙ การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- ๓.๑๐ การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- ๓.๑๑ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- ๓.๑๒ การออกจากราชการ
- ๓.๑๓ การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- ๓.๑๔ การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทาน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- ๓.๑๕ การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๓.๑๖ การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- ๓.๑๗ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- ๓.๑๘ การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการ

ศึกษา

- ๓.๑๙ การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต
- ๓.๒๐ การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการ

การบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

๔. ด้านการบริหารทั่วไป มีภาระหน้าที่ ๒๑ อย่าง คือ

- ๔.๑ การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- ๔.๒ การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- ๔.๓ การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- ๔.๔ งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- ๔.๕ การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- ๔.๖ การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- ๔.๗ งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- ๔.๘ การดำเนินงานธุรการ

- ๔.๙ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- ๔.๑๐ การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- ๔.๑๑ การรับนักเรียน
- ๔.๑๒ การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
- ๔.๑๓ การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย
- ๔.๑๔ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- ๔.๑๕ การทัศนศึกษา
- ๔.๑๖ งานกิจการนักเรียน
- ๔.๑๗ การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- ๔.๑๘ การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- ๔.๑๙ งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (ท) การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- ๔.๒๐ การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- ๔.๒๑ แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

สรุปว่า ทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีอำนาจมากขึ้น จะทำให้ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสูงขึ้น ด้วยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อความอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการ โดยในสถานศึกษามีภารกิจ คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านการบริหารงานทั่วไป มีการกำหนดขั้นตอนการบริหารงานไปตามลำดับ และเปิดให้มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานนั้น ๆ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักไตรสิกขา

๒.๓.๑ ความหมายของหลักไตรสิกขา

สมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ ภูมิลาลา ปามหาวัน เขตกรุงเวสาลี ภิกษุวัชชีบุตรรูปหนึ่งเข้าไปเฝ้าถึงที่ประทับกราบทูลว่า สิกขา ๑๕๐ ถ้วนนี้ (สมัยนั้นทรงมี พระพุทธบัญญัติเพียง ๑๕๐ สิกขาบท ต่อมาทรงบัญญัติจนถึง ๒๒๗ สิกขาบท) มาถึงวาระที่จะยกขึ้นแสดงเป็นข้อ ๆ ตามลำดับทุกกึ่งเดือน ข้าพระองค์ไม่สามารถศึกษาในสิกขาบทนี้ได้ พระพุทธเจ้าตรัสถามว่า เธอจักสามารถศึกษาในสิกขา ๓ คือ อธิสัสสิกขา อธิจิตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ได้หรือไม่ ภิกษุวัชชีบุตรนั้นกราบทูลว่า ข้าพระองค์สามารถศึกษาใน สิกขา ๓ คือ อธิสัสสิกขา อธิจิตสิกขา และอธิปัญญาสิกขาได้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า ถ้าเช่นนั้น เธอจงศึกษาในสิกขา ๓ คือ อธิสัสสิกขา อธิจิตสิกขา และ

อธิปัญญาศึกษา เมื่อเธอศึกษาอิสิลสิกขา อธิจิตสิกขา และอธิปัญญาศึกษา เมื่อนั้นก็จักกราคะ โทสะ และโมหะได้เธอจักไม่ทำกรรมที่เป็นอกุศลจักไม่ประพฤตสิ่งทีเลวทรามอีก^{๒๘}

ภาสูตร^{๒๙} มีใจความ ดังนี้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภพ ๓ นี้ควรละ ควรศึกษาในไตรสิกขา ภพ ๓ เป็นไฉน คือ กามภพ รูปภพ อรูปภพ ภพ ๓ นี้ควรละไตรสิกขาเป็นไฉน คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา อธิปัญญาศึกษา ควรศึกษาในไตรสิกขานี้ ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อใดแล ภพ ๓ นี้ เป็นสภาพอันภิกษุละได้แล้ว และเธอเป็นผู้มีสิกขาอันได้ศึกษาแล้วในไตรสิกขานี้ เมื่อนั้นภิกษุนี้เรากล่าวว่า ได้ตัดต้นหาขาดแล้ว คลายสังโยชน์ได้แล้ว ได้ทำที่สุดทุกข์เพราะละมานะได้โดยชอบ ฯ

หลักไตรสิกขา หรือ สิกขา ๓ ได้แก่

๑. อธิศีลสิกขา (สิกขาคือศีลอันยิ่ง)
๒. อธิจิตสิกขา (สิกขาคือจิตอันยิ่ง)
๓. อธิปัญญาศึกษา (สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง)^{๓๐}

คำว่า ไตรสิกขา มีรากศัพท์มาจากคำสองคำ คือ

- ๑) ไตร หรือ ตริ เป็นภาษาสันสกฤตตรงกับภาษาบาลีว่า ติ แปลว่า สาม และ
- ๒) คำว่า สิกขา เป็นภาษาบาลี ตรงกับภาษาสันสกฤตว่า ศิกษา

ไตรสิกขา หมายถึง การศึกษา การปฏิบัติ และการอบรมความประพฤติให้บริสุทธิ์^{๓๑} ส่วนคำว่า ติ หรือ ไตร นั้น หมายถึง องค์ประกอบ ๓ ประการ คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา อธิปัญญาศึกษา หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา

สิกขา ๓ หรือ ไตรสิกขา แปลว่า ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับ ศึกษา คือ ฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือ พระนิพพาน ได้แก่

๑. อธิศีลสิกขา (สิกขาคือ ศีลอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมทางความประพฤติอย่างสูง
๒. อธิจิตสิกขา (สิกขาคือ จิตอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูง

^{๒๘} อัง. ติก. (ไทย) ๒๐/๘๕/๓๑๑.

^{๒๙} อัง.ปญ.จก. (ไทย) ๒๒/๓๗๘/๔๕๖.

^{๓๐} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๗๒.

^{๓๑} อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๙๑/๓๒๐

๓. อธิปัญญาศึกษา (ศึกษาคือ ปัญญาอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้ เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง^{๓๒})

๑. อธิศีลศึกษา ศึกษาคือศีลอันยิ่ง หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง ดังคำอธิบายในคุหฺฏฐกสูตรนิกาย สกฺกัสมหานิทเทสว่า อธิศีลศึกษา คือ ฝึกหัดในพระธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ที่มีศีล สำรวมด้วยความสังวรในพระปาติโมกข์ สมบูรณ์ด้วยอาจารและโคจร เห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมาทานศึกษาใน ศึกษาบททั้งหลายอยู่ คือ สีสันต์เล็ก สีสันต์ใหญ่ ศีลเป็นที่พึ่ง เป็นเบื้องต้น เป็นความประพฤติ เป็นความสำรวม เป็นความระวัง เป็นหัวหน้า เป็นประธานเพื่อความถึงพร้อมแห่งธรรมที่เป็น กุศล นี้ชื่อว่า อธิศีลศึกษา^{๓๓}

โดยการฝึกอบรมศีลนั้น มุ่งเน้นที่การสำรวมเพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ในการกระทำ เป็นเกราะกั้นกิเลสทั้งหลายที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อน และการเบียดเบียน ดังที่แสดงใน มาติกาภา คัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรคว่า “เนกขัมมะ ชื่อว่า สีสวิสุทธิติเพราะมีความหมายว่า กั้นกาม ฉันทะ...ความสำรวม ชื่อว่า อธิศีลศึกษา... อพยาบาท ชื่อว่า สีสวิสุทธิติเพราะมีความหมายว่า กั้น พยาบาท... อรหัตตมรรค ชื่อว่า สีสวิสุทธิติเพราะมีความหมายว่า กั้นกิเลสทั้งปวง”^{๓๔}

๒. อธิจิตศึกษา ศึกษาคือจิตอันยิ่ง หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูง การสังัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลาย ดังคำอธิบายในคุหฺฏฐก สูตรนิกาย สกฺกัสมหานิทเทสว่า อธิจิตศึกษา คือ ฝึกหัดในธรรมวินัยนี้สังัดจากกามและอกุศล ธรรมทั้งหลาย บรรลุปฐมฌานที่มีวิตก วิจารณ์ ปิติและสุข อันเกิดจากวิเวกอยู่ เพราะวิตกวิจารณ์ สงบระงับไปแล้ว บรรลุทุติยฌาน มีความผ่องใสในภายใน มีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น ไม่มีวิตก ไม่มีวิจารณ์ มีแต่ปิติและสุขที่เกิดจากสมาธิอยู่ เพราะปิติจางคลายไป มีอุเบกขา มีสติสัมปชัญญะ เสวยสุขด้วยนามกาย บรรลุตติยฌาน ที่พระอริยะทั้งหลายสรรเสริญว่า ผู้มีอุเบกขา มีสติอยู่เป็นสุข เพราะละสุขและทุกขได้แล้ว เพราะโสมนัส และโทมนัสดับไปก่อนแล้ว บรรลุจตุตถฌานที่ไม่ มีทุกขไม่มีสุข มีสติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาอยู่ นี้ชื่อว่า อธิจิตศึกษา^{๓๕}

^{๓๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒๗.

^{๓๓} ชุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๘.

^{๓๔} ชุ.ป. (ไทย) ๓๑/๔๐/๖๐๖.

^{๓๕} ชุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๙.

โดยการฝึกอบรมจิตนั้น มุ่งเน้นที่ความตั้งมั่นแห่งจิต การทำให้สงบแน่วแน่เพื่อให้ จิตบริสุทธิ์ไม่ฟุ้งซ่าน เป็นกลาง ปราศจากอคติดังที่แสดงในมาติกาภา คัมภีร์ปฏิสัมพันธ์ภวามรรค ว่า “ชื่อว่า จิตวิสุทธิเพราะมีความหมายว่า ไม่ฟุ้งซ่าน ความไม่ฟุ้งซ่าน ชื่อว่าอภิจิตสิกขา”^{๓๖}

๓) อธิปัญญาสิกขา สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรม ปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง การรู้ชัดตามความเป็นจริงในอริยสัจ ๔ เป็นลำดับไป จนทำให้แจ้งทั้ง เจโตวิมุตติและปัญญาวิมุตติสามารถทำลายอาสวะกิเลสให้หมดไป ดังคำอธิบายใน คุหฺลธรรกสูตรนิกายเทส คัมภีร์มหานิทเทสว่า อธิปัญญาสิกขา คือ ภาวนาในธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีปัญญา ประกอบด้วยปัญญาอัน ประเสริฐ หยั่งถึงความเกิดและความดับ เพิกถอนกิเลสให้บรรลุลถึงความ สิ้นทุกข์โดยชอบ เธอรู้ตาม ความเป็นจริงว่า “นี้ทุกข์”...“นี้ทุกข์สมุทัย (เหตุเกิดทุกข์)”...“นี้ทุกข์ นิโรธ (ความดับทุกข์)”...“นี้ ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติเครื่องดำเนินไปสู่ความดับ ทุกข์)” เธอรู้ตามความเป็นจริงว่า “เหล่านี้อาสวะ” “นี้อาสวสมุทัย” “นี้อาสวนิโรธ” “นี้อาสวนิโรธคามินีปฏิปทา” นี้ชื่อว่า อธิปัญญา สิกขา^{๓๗}

โดยการฝึกอบรมปัญญา มุ่งเน้นที่การรู้และเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงเพื่อให้เกิด ความเห็นที่บริสุทธิ์จึงจะสามารถทำลายกิเลสได้ดังแสดงในมาติกาภา คัมภีร์ปฏิสัมพันธ์ภวามรรคว่า “ชื่อว่าทวิวิสุทธิ” เพราะมีความหมายว่า เห็น ความเห็นชื่อว่า อธิปัญญาสิกขา^{๓๘}

การฝึกอบรมทั้ง ๓ ด้าน จึงมีวัตถุประสงค์โดยรวมเพื่อการทำลายกิเลสอันเป็นเครื่อง เสร้า หมองของบุคคล ดังที่พระพุทธดำรัสว่า “สำหรับบุคคลผู้ตื่นอยู่ตลอดเวลาหมั่นศึกษา ไตรสิกขาทั้ง กลางวันและกลางคืน น้อมจิตเข้าหาหนิพพาน อาสวะทั้งหลาย ย่อมตั้งอยู่ไม่ได้”^{๓๙}

พระสารีบุตรได้แสดงอรรถาธิบายวัตถุประสงค์เพิ่มเติมไว้ในคัมภีร์มหานิทเทสว่า

๑. เพื่อไม่ประพฤติดิถีทางกาย วาจา ใจ เพราะรู้ในเหตุที่ท ำให้ประพฤติดิถีนั้น
๒. เพื่อละเมถุนธรรม เพราะรู้ว่าป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมยศและเกียรติของสมณะ
๓. เพื่อกำจัดราคะในรูป เสียง กลิ่น รส และผัสสะ
๔. เพื่อทางแห่งญาณ เพราะรู้เหตุแห่งความล่งเลสงสัยว่า เกิดจากสิ่งที่น่าปรารถนา และ สิ่งที่ไม่ปรารถนา

^{๓๖} พ.ป. (ไทย) ๓๑/๔๐/๖๐๖-๖๐๗.

^{๓๗} พ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๙.

^{๓๘} พ.ป. (ไทย) ๓๑/๔๐/๖๐๖-๖๐๗.

^{๓๙} พ.ธ. (ไทย) ๒๕/๒๒๖/๑๐๓.

๕. เพื่อกำจัดมลทินของตน คือราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฐิภิกิเลส พุจริตมิจฉาทิฐิ มิจฉาสังกัปปะ มิจฉาวาจา มิจฉากัมมันตะ มิจฉาอาชีวะ มิจฉาวายามะ มิจฉาสติมิจฉาสมาธิมิจฉาญาณ มิจฉาวิมุตติเพราะได้สมาทานไตรสิกขาจึงมีสมาธิมีสติมีปัญญาที่รักษาตน^{๔๐}

พระอรรถกถาจารย์ นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา นักการศึกษา และนักวิชาการได้ขยายความเพิ่มเติมจากพระไตรปิฎก กล่าวแสดงไว้ดังต่อไปนี้

พระอุปติสเถระ ให้ความหมายหลักไตรสิกขาว่า สิกขา หมายถึง การศึกษาเรื่องที่ ควรศึกษา การศึกษาอันยอดเยี่ยม และการศึกษาเพื่อความเป็นพระอเสขะ (ผู้ไม่ต้องศึกษา)^{๔๑}

พระพุทธโฆษาจารย์ ให้ความหมายหลักไตรสิกขาว่า ไตรสิกขา เป็นทั้งหลักการและ วิธีปฏิบัติเพื่อให้สามารถล่วงพ้นจากอบาย กามธาตุ และภพทั้งปวง โดยมีเป้าหมายที่การบรรลุ พระนิพพานอันบริสุทธิ์ปราศจากมลทิน ไตรสิกขา เป็นแนวปฏิบัติในทางสายกลางที่มีใช้การ ประนเปรอดตน ด้วยกามสุขและการทรมานตน มีศีลเป็นปฏิปักษ์ต่อกิเลสที่แสดงออกทางกาย วาจา สมาธิเป็นปฏิปักษ์ต่อกิเลสที่กลุ่มมจิต และปัญญาเป็นปฏิปักษ์ต่ออนุสัยกิเลสที่แอบแนบ อยู่ในจิตสามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นพระอริยะผู้มีความบริบูรณ์ด้วยศีล ได้แก่ พระโสดาบันและ พระสกทาคามี บริบูรณ์ด้วยสมาธิ ได้แก่ พระอนาคามี และบริบูรณ์ด้วยปัญญา ได้แก่ พระ อรหันต์ นอกจากนี้ องค์ธรรมทั้ง ๓ ยังเป็นเครื่องอุดหนุนให้บรรลุคุณวิเศษอันหาได้ยากในบุคคล ทั้งไป ดังมีวิชา ๓ เป็นต้น^{๔๒}

พุทธทาสภิกขุ^{๔๓} ให้ความหมายไตรสิกขา ว่าการศึกษาในภาษาไทยหมายถึง การศึกษาเล่าเรียน ซึ่งตรงกับคำว่า สิกขา ในพระพุทธศาสนา หมายถึงการปฏิบัติเพื่อให้ได้รับปริญญาคือ สันราคะ สันโทสะ สันโมหะ ผลของการปฏิบัติศึกษาเป็นไปเพื่อความรอดจากสิ่งอันไม่พึงปรารถนา สิ่งใดที่เป็นความทุกข์ทรมาน ความยุ่งยากลำบากแก่จิตใจก็เรียกว่า อันไม่พึงปรารถนา แก้ไขด้วยการศึกษา

สรรพสิ่งในโลกล้วนเป็นไปตามหลักไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไม่มีอะไรที่น่าหลงใหลปรารถนาหรือน่ายึดถือ หากใครเข้าไปยึดมั่นด้วยอุปาทานทั้ง ๔ ด้วยอำนาจของอวิชชา

^{๔๐} พ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๕๐.

^{๔๑} พระอุปติสเถระรจนา, “วิมุตติมรรค” แปลโดย พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๔.

^{๔๒} พระพุทธโฆษาจารย์, “วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑ ตอน ๑”, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๙ - ๑๒.

^{๔๓} พุทธทาสภิกขุ, การศึกษาสมบูรณ์แบบ: คือวงกลมที่คุ้มครองโลกถึงที่สุด, (กรุงเทพมหานคร: อูษา การพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๘๕ - ๑๘๖.

ก็จะเกิดความทุกข์ พระพุทธองค์ทรงสอนให้หลุดพ้นจากอำนาจนั้น โดยใช้ ศีล สมาธิและปัญญา หรือหลักไตรสิกขา ดังนี้

ศีลหรือศีลสิกขา หมายถึงการประพฤติที่ดั่งตามระเบียบ วินัย ข้อบังคับ กฎ กติกาของ สังคม ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน ทั้งกายและใจ ในทางศาสนาเรียกว่า ศีล ๕ ศีล ๘ เป็นต้น ส่วนในทางบ้านเมืองเรียกว่ากฎหมาย บุคคลผู้มีศีลเป็นเบื้องต้น ย่อมมีอาการเป็นปกติ ทางกายพร้อมที่จะพัฒนาจิตไปสู่ขั้นต่อไปคือสมาธิ

สมาธิหรือจิตตสิกขา เป็นอาการขั้นต่อไปของจิตที่ต่อเนื่องจากศีลสิกขา เพราะเมื่อกายอยู่ในอาการสงบ จิตก็สงบ พร้อมทั้งพิจารณาสืบค้นหาเหตุผล ของสรรพสิ่งว่า สิ่งที่กำลังอุบัติขึ้น เป็นเหตุให้มีอุปาทานเข้าไปยึดมั่นถือมั่น ให้เกิดทุกข์หรือไม่

ปัญญาหรือปัญญาสิกขา เป็นอาการที่ต่อเนื่องจากศีลสิกขา และ จิตตสิกขา โดยเมื่อกายใจอยู่ในอาการสงบ ก็จะสามารถใช้ปัญญาพิจารณาด้วยเหตุและผล เข้าใจสรรพสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงว่าเป็นไปด้วยอำนาจของอุปาทาน และไม่หลงเข้าไปยึดติดจนเกิดความทุกข์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ให้ความหมายไตรสิกขาว่า หมายถึงการพัฒนา มนุษย์ให้ดำเนินชีวิตดั่งตามถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็นมรรค เป็นทางดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่ถูก ต้อง ดั่งงามของมนุษย์ จะต้องเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาดน คือสิกขา มรรคกับสิกขาจึงประสานเป็นอัน เดียวกัน เมื่อมองในแง่จริย ๔ ก็เป็นจริยมรรค คือ วิถีชีวิตอันประเสริฐ เมื่อเป็นมรรคก็ดำเนิน ก้าวหน้าไปสู่ จุดหมายโดยกำจัดสมุทัยให้หมดไป ช่วยให้เรามีชีวิตที่พึงพาวิชา ตัณหา อุปทาน น้อยลงไป ไม่อยู่ใต้อำนาจครอบงำพร้อมทั้งมีปัญญาเพิ่มขึ้นและดำเนินชีวิตด้วยปัญญามากขึ้น ตามลำดับ จนกระทั่ง ในที่สุด พอสมุทัยหมด ทุกข์ก็หมด ก็บรรลุหมายเป็นนิโรธ โดยสมบูรณ์^{๔๔}

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวไว้ใน พุทธวิธีการบริหารได้กล่าวถึง พุทธ วิธีในการบริหารงานบุคคล ว่า กระบวนการจัดการศึกษาในพระพุทธศาสนายึดหลัก ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกอบรม (Training) ที่เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าจะ เป็นการเรียนการสอน ในทางทฤษฎี (Teaching) เมื่อกล่าวในเชิงบริหาร เราต้องยอมรับว่า พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญ แก่การศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงเชื่อว่าเป็นศาสนา แห่งการศึกษา บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้วก็จะได้รับการจัดสรรภาระหน้าที่ให้ปฏิบัติงานภายใน

^{๔๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, หน้า ๘๙.

องค์การตามความรู้ความสามารถ ดังที่พระพุทธเจ้า ทรงแต่งตั้งเป็นเอตทัคคะในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว^{๔๕}

ทวิศักดิ์ ทองทิพย์ ได้กล่าวถึงการถือศีลหรือสิกขาบท ไว้ใน “การวิเคราะห์ การศึกษาตามหลักไตรสิกขา” ไว้ว่า พระพุทธศาสนาแบ่งบุคคลที่ศึกษาออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มของนักบวช กับกลุ่มผู้ครองเรือน และผู้ศึกษาในพระพุทธศาสนาทั้งสองกลุ่มนี้มีหลักของการ ปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันอยู่อย่างมาก พระพุทธศาสนาจึงมีการกำหนดคุณสมบัติ ของบุคคลที่จะเข้ามาศึกษาในพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน คือ ๑) กลุ่มบรรพชิตหรือนักบวช ในช่วงเริ่มแรกของพุทธกาลนั้นยังมิได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ามาบรรพชาหรืออุปสมบท มีการกำหนดคุณสมบัติผู้เข้ามาบรรพชาหรืออุปสมบทเพื่อศึกษาเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาไว้ด้วย เช่น การบรรพชาเป็นสามเณรหรือสามเณรต้องถือสิกขาบท ๑๐ ข้อ ถ้าอุปสมบทเป็นภิกษุต้อง ถือสิกขาบท ๒๒๗ ภิกษุณีสงฆ์ ต้องถือสิกขาบท ๓๑๑ ข้อ ๒) กลุ่มคฤหัสถ์หรือกลุ่มผู้ครองเรือน ต้องเป็นผู้มีศีล ๕ หรือศีล ๘ เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต มีความศรัทธาเลื่อมใสและเคารพใน พระรัตนตรัย เป็นต้น^{๔๖}

พระบุญชู กัลณ ได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเถรวาทว่า การที่จะเข้าใจการศึกษาไตรสิกขาให้ครบกระบวนการนั้น พระพุทธศาสนาได้อธิบายกิจที่พึงทำต่อความจริงอันประเสริฐที่เรียกว่า อริยสัจ ๔ ให้ถูกต้อง เป็นเบื้องต้น กล่าวคือในอริยสัจนั้น มรรคเป็นหลักการที่ชี้แนะให้ลงมือปฏิบัติ (ภาวนา) เพื่อไปสู่ จุดหมาย (นิโรธ) และมรรคเป็นองค์ธรรมที่แสดงให้เห็นทางอันประเสริฐที่นำไปสู่ความพ้นทุกข์ ได้ โดยอาศัย ศีล และสมาธิ และปัญญา แต่เนื่องจากว่าคนโดยส่วนใหญ่แล้วมักมีวิชขามากกว่า ปัญญา ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงได้ยกย่องวิธีการหรือได้ปรับมรรคอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้มองเห็น และง่ายต่อการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น เรียกว่า ไตรสิกขา^{๔๗}

สรุป “หลักไตรสิกขา” หมายถึง ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกระบวนการปฏิบัติ หรือกระบวนการพัฒนา ๓ ด้าน คือ ศีล เป็นหลักการพัฒนาระดับความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม สมาธิ เป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ ปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่เป็น

^{๔๕} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีการบริหาร**, หน้า ๑๓.

^{๔๖} ทวิศักดิ์ ทองทิพย์, “การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขา”, **ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๓๐-๓๑.

^{๔๗} พระบุญชู กัลณ, “การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐), หน้า ๒๔.

และสามารถแยกแยะวิเคราะห์สืบหาสาเหตุของสิ่งทั้งหลายได้ชัดแจ้ง ไตรสิกขาจึงเป็นกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการ

๒.๓ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา

พระพุทธศาสนาเน้นความสำคัญของหลักไตรสิกขาเป็นอย่างมาก เนื่องจากหลัก ปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนาทั้งหมดจัดเข้ารวมอยู่ในหลักสิกขา เรื่องการศึกษารวมถึงการ บริหารจึงเป็นเรื่องของพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ให้ทัศนะว่าไตรสิกขา ได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา เรียกว่า ๓ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา

๑) อธิศีลสิกขา คือการฝึกความประพฤติสุจริตทางกาย วาจา และอาชีวะ ได้แก่ องค์มรรคข้อสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะโดยสาระก็คือ การดำรงตนด้วยดีในสังคม รักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคมให้ถูกต้อง มีความสัมพันธ์ทางสังคม ที่ดีงามเกื้อกูลเป็นประโยชน์ ช่วยรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในทางสังคม ให้อยู่ ในภาวะเอื้ออำนวยแก่ทุก ๆ คนจะสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงามปฏิบัติตามมรรคกันได้ด้วยดี

๒) อธิจิตตสิกขา คือการฝึกปรือในด้านคุณภาพและสมรรถภาพของจิต ได้แก่องค์ มรรคข้อสัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิโดยสาระก็คือ การฝึกให้มีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนได้ดี มีสมาธิมีกำลังใจสูง เป็นจิตที่สงบผ่องใส เป็นสุข บริสุทธิ์ ปราศจาก สิ่งรบกวนทำให้เศร้าหมอง อยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานมากที่สุด โดยเฉพาะการใช้ปัญญา อย่างลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง

๓) อธิปัญญาสิกขา คือ การฝึกปรือปัญญา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง จนถึงความหลุดพ้น มีจิตใจเป็นอิสระ ผ่องใส เบิกบานโดยสมบูรณ์ ได้แก่องค์ มรรคข้อสัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ สองอย่างแรกโดยสาระก็คือ การฝึกอบรมให้เกิดปัญญา บริสุทธิ์ที่รู้แจ้งชัดตรงตามสภาพความเป็นจริง ไม่เป็นความรู้ความคิดความเข้าใจที่ถูกบิดเบือน เคลือบคลุม ย้อมสีอำพราง หรือพร่ามัวเพราะอิทธิพลของกิเลส มีวิชาและตณฺหาเป็นผู้นำที่ ครอบงำจิตอยู่ การฝึกปัญญาเช่นนี้ต้องอาศัยการฝึกจิตให้บริสุทธิ์ผ่องใสเป็นพื้นฐาน แต่ในเวลา เดียวกันเมื่อปัญญาที่บริสุทธิ์รู้เห็นตามเป็นจริงนี้เกิดขึ้นแล้ว ก็กลับช่วยให้จิตนั้นสงบ มั่นคง บริสุทธิ์ ผ่องใสอย่างแนบเนียนยิ่งขึ้น และส่งผลออกไปในการดำเนินชีวิตคือ ทำให้วางใจ วางท่าที มีความสัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง

และใช้ปัญญาที่บริสุทธิ์ ไม่เอนเอียง ไม่มีกิเลสแอบแฝงนั้นคิดพิจารณาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทำกิจทั้งหลายเพื่อประโยชน์สุขอย่างแท้จริง^{๔๘}

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)^{๔๙} กล่าวถึงความสำคัญของไตรสิกขา หรือ (การศึกษา) ที่เกี่ยวเนื่องกับการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักพระพุทธศาสนาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง การเรียนรู้เพื่อเป็นมนุษย์ที่เต็มบริบูรณ์ เพราะได้รับการพัฒนาทั้งทางกายและทาง จิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยปัญญา จึงเป็นอิสระหลุดพ้นจากการบีบคั้นของ อานาจีเลส ตัณหา ดังคำกล่าวที่ว่า ทุกข์มีเพราะยึด ทุกข์ยึดเพราะอยาก ทุกข์มากเพราะพลอย ทุกข์น้อยเพราะหยุด ทุกข์หลุดเพราะปล่อย เมื่อปล่อยวางแล้วย่อมหลุดพ้นทุกข์ และพบความสุข สงบคือ สันติ

ดังนั้น มนุษย์ที่สมบูรณ์ในพระพุทธศาสนาจึงหมายถึง ผู้บรรลุวิมุตติ คือเป็นอิสระ หลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง เพราะฉะนั้น วิมุตติ จึงเป็นเป้าหมายของการศึกษาตามหลักไตรสิกขา ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า สมาธิที่มีศีลอบรมแล้วย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มาก ปัญญาที่มีสมาธิ อบรมแล้วย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก จิตที่มีปัญญาอบรมแล้วย่อมหลุดพ้นจากอาสวะโดยชอบ ความหลุดพ้นนี้ก็คือวิมุตติซึ่งเป็นบรมสันติ เมื่อคนเราบรรลุถึงวิมุตติแล้วถือว่าเป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ เรียกว่า พระอเสขะ หมายถึงผู้จบการศึกษาสูงสุดในพระพุทธศาสนา

สรุปว่า การบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน ในสถานศึกษา โดยนำมาประยุกต์ใช้กับหลักไตรสิกขา หลักไตรสิกขาเป็นหลักคำสอนทางพุทธศาสนาที่พุทธศาสนิกทุกคนควรนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนา ตนเองให้มีชีวิตที่ดีงามเพื่อจัดปรับเตรียมสภาพชีวิตสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งลักษณะแห่ง ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสมและพร้อมที่จะเป็นอยู่ปฏิบัติกิจและดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรก้าวหน้าไปอย่างได้ผลดีที่สุดไปสู่จุดหมายของชีวิตของบุคคล ขององค์กร ของชุมชน ตลอดจนสังคมและประเทศชาติต่อไป

๒.๓.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา

ด้านการบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นในการบริหารจัดการสูงสุด^{๕๐}การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษาใด ๆ ก็ตามจะขึ้นอยู่กับการบริหารวิชาการ เป็นสิ่ง

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๑๔ - ๙๑๕.

^{๔๙} พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีการบริหาร**, หน้า ๒๑.

^{๕๐} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๙.

สำคัญที่สุด และต้องให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด ต้องคำนึงถึงหลักการในการบริหาร วิชาการ มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในหลักการและขอบข่ายในการบริหารงาน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรในการเรียนการสอนโดยตรง ตั้งแต่การวางแผนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปฏิบัติคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และลักษณะที่พึงประสงค์ที่ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ กิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการ จัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น มามีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา โดย บูรณาการใช้กับตามหลักไตรสิกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิด ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารงานวิชาการตามไตรสิกขา หมายถึง กระบวนการบริหารงาน เกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การวัดผล ประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การสร้างเครือข่ายและการบริการทางวิชาการสถานศึกษาให้สนองต่อความ ต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยบูรณาการใช้กับตามหลักไตรสิกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อ พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒.๓.๒ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา

การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและนโยบายของ สถานศึกษาใด ๆ ก็ตามจะขึ้นอยู่กับการบริหารงบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพ สูงสุด ต้องคำนึงถึงหลักการในการบริหารงบประมาณ มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในหลักการและ ขอบข่ายในการบริหารงาน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีโดยตรง ตั้งแต่การวางแผนในการจัดหา ทรัพยากร การจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชี และการจ่ายงบประมาณที่ได้รับ ให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการพิจารณาให้ความเห็นชอบ การ ตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และรายงานให้คณะกรรมการการศึกษาทราบอย่างโปร่งใส ต้องมี

ระบบการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๕๑} โดยบูรณาการใช้กับตามหลักไตรสิกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา หมายถึง กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนงบประมาณ การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน การตรวจสอบติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การวางแผนพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแล และพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา โดยบูรณาการใช้กับตามหลักไตรสิกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒.๓.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา

การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษาใด ๆ ก็ตามจะขึ้นอยู่กับการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด ต้องคำนึงถึงหลักการในการบริหารงานบุคคล มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในหลักการและข้อบ่งชี้ในการบริหารงาน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากรโดยตรง ตั้งแต่การวางแผนอัตรากำลัง มีการกำหนดตำแหน่ง สรรหาและบรรจุแต่งตั้ง เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ รักษาระเบียบวินัยข้าราชการ และการออกจากราชการ ต้องมีระบบการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี โดยบูรณาการใช้กับตามหลักไตรสิกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา หมายถึง กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลัง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การออกจากราชการ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพและเสนอแนะการแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีเกณฑ์การประเมินผลงาน แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดี ความชอบ มีการส่งเสริมพัฒนาสนับสนุน และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยบูรณาการใช้กับตามหลักไตรสิกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

^{๕๑} ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ, “การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๕), หน้า ๑๙.

๒.๓.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา

การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษาใด ๆ ก็ตามจะขึ้นอยู่กับการบริหารงานทั่วไปที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการบริหารองค์กรให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๕๒} โดยบูรณาการใช้กับตามหลักไตรสิกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา หมายถึง กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนจัดระบบการบริหาร การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการ จัดระบบฐานข้อมูล ข่าวสาร ประสานงาน เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์รวมถึงการจัดระบบส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน ในสถานศึกษา โดยบูรณาการใช้กับตามหลักไตรสิกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

“การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา” หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยนำเอาหลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักการสำหรับ ศึกษาคือฝึกหัด อบรมกาย วาจา จิตใจและปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน^{๕๓} และมีความหมายคล้ายคำว่า “ภาวนา” ซึ่งแปลว่า การทำให้เกิด การทำให้มีให้เป็น การทำให้เจริญ การเพิ่มพูนการอบรม หรือฝึกอบรม^{๕๔} เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

^{๕๒} อ้างแล้ว.

^{๕๓} พระราชนิพนธ์ (ประยูร ธาดา), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๒๗

^{๕๔} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๒/๒๓๑.

- (๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา
- (๒) ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา
- (๓) ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา
- (๔) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา

๒.๔ บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตราที่ ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.๒๕๕๖ ดำเนินการบริหารจัดการโดย นายธนชน มุทาพร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ และคณะรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พร้อมด้วยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

๑.นิติบุคคลในกฎหมายเอกชน หมายถึง นิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยจะเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มบุคคลธรรมดาารวมกันทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่งมีทรัพย์สินสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ มีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายและดำเนินกิจการภายใต้นิติบุคคลเพียงคนเดียว เช่น บริษัท ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมาคม มูลนิธิ เป็นต้น

๒.นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนหมายถึง นิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามกฎหมายมหาชน กล่าวคือพระราชบัญญัติหรือกฎหมายลำดับรองที่อาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติกำหนดให้จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนจึงดำเนินกิจกรรมที่เป็นบริการสาธารณะและมีการใช้อำนาจมหาชน เช่น กระทรวง กรม เทศบาล วัด^{๕๕} เป็นต้น

อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลและของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามกฎหมายการศึกษา ตามการบริหารงานในโรงเรียนแบ่งได้ ๔ งาน คือ

- ๑ งานด้านวิชาการ
- ๒.งานด้านงบประมาณ
- ๓ งานด้านการบริหารงานบุคคล
- ๔ งานด้านการบริหารงานทั่วไป

^{๕๕}กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖, หน้า ๕๖.

วิสัยทัศน์ (Vision)

"บริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ค่านิยมองค์กร (Core Value): CPM 1

C = Civilize : เจริญงอกงาม

P = Performance : งานเป็นเลิศ

M = Mind : เกิดจิตวิญญาณ

1 = One : ประสานเป็นหนึ่งเดียว

วัฒนธรรมองค์กร = ยิ้มแย้มแจ่มใส ใส่ใจบริการ ประสานสัมพันธ์

พันธกิจ (Mission)

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

๒. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ

๓. ส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๔. พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล บูรณาการการจัดการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา

เป้าประสงค์ (Goals)

๑. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และเสมอภาค

๒. นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย มีคุณภาพและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

๓. นักเรียนทุกคนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ

๔. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามสมรรถนะและมาตรฐานวิชาชีพ มีวัฒนธรรมการทำงานที่ดี

๕. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัด มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เป็นไปตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและมาตรฐานการศึกษา เป็นกลไกขับเคลื่อน การศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๖. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เน้นการทำงานแบบบูรณาการ มีเครือข่ายภาคประชาสังคม ในการบริหารจัดการศึกษาและกระจายอำนาจ ความรับผิดชอบสู่สถานศึกษา

๗. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาใช้สื่อ เทคโนโลยี และระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

๘. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนา คุณภาพการศึกษา

ยุทธศาสตร์ (Strategy)

๑. จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

๒. เร่งรัดพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

๓. ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

๔. สร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

๕. จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๖. พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมการมีส่วนร่วม

สรุป หลักและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การศึกษาเป็นสาระของการปฏิบัติทั้งหมดในพระพุทธศาสนาและการปฏิบัตินั้นท่านเรียกว่าสิกขา อันได้แก่ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นระบบการปฏิบัติธรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์มีขอบเขตครอบคลุมมรรคทั้งหมด และเป็นการนำเอาเนื้อหาของมรรคไปใช้อย่างหมดสิ้นจบบริบูรณ์ จึงเป็นหมวดธรรมมาตรฐานสำหรับแสดงหลักการปฏิบัติธรรมและมักใช้เป็นแม่บทในการบรรยายวิธีปฏิบัติธรรม^{๕๖}

^{๕๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธวิธีการสอน, หน้า ๒๙.

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยในประเทศ

พระมหาเสกสสร จิรภาโส (จีแสง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หลักไตรสิกขาที่มีต่อการจัดการศึกษาไทย” ผลการศึกษาสรุปได้ว่า หลักไตรสิกขาที่มีแทรกอยู่ในหลักสูตร กิจกรรม โครงการทุกระดับของการศึกษาไทย ดังนี้ ในระดับปฐมวัย ศิล เช่น การเคารพในสิทธิของคนอื่น ไม่รังแกเพื่อนหรือสัตว์ เป็นต้น สมาธิ ได้แก่ การส่งเสริมด้านอารมณ์และจิตใจ จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นและมีความสุข กิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญา เช่น การเล่านิทานให้เด็กฟัง การหาของเล่นที่สร้างสรรค์ให้เด็กเล่น เป็นต้น ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ศิล เช่น การสมาทานรับศีล แสดงตนเป็นพุทธมามกะ แล้วรักษาศีล ๕ ตามที่ได้สมาทานนั้น เป็นต้น สมาธิเป็นผลที่เกิดจากการสวดมนต์ แผ่เมตตา เจริญจิตภาวนาตามหลักอานาปานสติ รวมทั้งการทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ปัญญา เช่น วิเคราะห์การกระทำของบุคคลที่เป็นแบบอย่างในการนำหลักธรรมไปปฏิบัติ เป็นต้น ในระดับอุดมศึกษา ศิล ได้แก่ การดำรงตนเป็นพลเมืองที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต แม้สมาธิจะไม่มีกล่าวถึงโดยตรงในแผนการศึกษาแห่งชาติ แต่ทางสถาบันอุดมศึกษาก็กจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาเกี่ยวกับศาสนาปรัชญา เป็นวิชาพื้นฐาน โดยเน้นความรู้คู่การปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ส่วนปัญญา จะเน้นการคิดวิเคราะห์ ที่เกี่ยวกับไตรสิกขาโดยตรง เช่น ดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับหลักศาสนธรรม คุณธรรม และจริยธรรม ทั้งด้านเนื้อหาและการปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน^{๕๗}

ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขา” พบว่าหลักไตรสิกขามีที่มาอยู่ใน วัชชีปุตตสูตร ทุติยสิกขัตตยสูตร และตติยสิกขาสูตกร กำหนดการศึกษาสมัยพุทธกาลเริ่มจากกลุ่มปัญจวัคคีย์ ผู้ศึกษาสมัยพุทธกาลแบ่งได้ ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มบรรพชิตและกลุ่มคฤหัสถ์ ทั้งสองกลุ่มนี้ได้มีการกำหนดคุณสมบัติไว้แตกต่างกันด้วย ขอบเขตของการศึกษาในพระพุทธศาสนารวมอยู่ในหลักไตรสิกขาการเรียนการสอนในสมัยพุทธกาลมีลักษณะเป็นแบบมุขปาฐะ

^{๕๗} พระมหาเสกสสร จิรภาโส (จีแสง) “การศึกษาวิเคราะห์หลักไตรสิกขาที่มีต่อการจัดการศึกษาไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย), ๒๕๕๒), หน้า ก.

การศึกษาตามหลักไตรสิกขามีขั้นตอนดำเนินการที่สำคัญอยู่ ๔ ประการ คือ จัดหาหรือสร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ สร้างสัมมาทิฐิ ฝึกตามหลักไตรสิกขา วัดและประเมินผลตามหลักไตรสิกขา^{๕๘}

พระบุญชู กัลณา ได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเถรวาทว่าการที่จะเข้าใจการศึกษาไตรสิกขาให้ครบกระบวนการนั้น พระพุทธศาสนาได้อธิบายกิจที่พึงทำต่อความจริงอันประเสริฐที่เรียกว่า อริยสัจ ๔ ให้ถูกต้อง เป็นเบื้องต้น กล่าวคือในอริยสัจนั้น มรรคเป็นหลักการที่ชี้แนะให้ลงมือปฏิบัติ (ภาวนา) เพื่อไปสู่ จุดหมาย (นิโรธ) และมรรคเป็นองค์ธรรมที่แสดงให้เห็นทางอันประเสริฐที่นำไปสู่ความพ้นทุกข์ ได้ โดยอาศัยปัญญา ศีล และสมาธิ แต่เนื่องจากว่าคนโดยส่วนใหญ่แล้วมักมีวิชามากกว่า ปัญญา ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงได้ยกย่องวิธีการหรือได้ปรับมรรคอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้มองเห็น และง่ายต่อการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น เรียกว่าไตรสิกขา^{๕๙}

พระมหาณรงค์ชัย ฐานชโย (สนิทผล) ได้กล่าวถึงการหลุดพ้นด้วยไตรสิกขาไว้ใน “การศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่องความหลุดพ้นในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาเซน” ไว้ว่า พุทธปรัชญาเห็นว่า ไตรสิกขา เป็นหลักการศึกษา ที่ชาวพุทธจำเป็นต้องศึกษา เพราะเป็น หลักที่ครอบคลุมเนื้อหาของข้อปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลสไว้ทั้งหมด และถือว่าไตรสิกขานี้เป็นหลัก จริยศาสตร์สำคัญที่จะทำให้ผู้ที่ศึกษาหลุดพ้น ส่วนตรียันตะของปรัชญาศาสนาเซนก็เป็นหลัก ที่ว่าด้วยการศึกษา และถือว่าเป็นหลักจริยศาสตร์ที่สำคัญคล้ายกับพุทธปรัชญา ศีลสิกขา คือข้อ ปฏิบัติที่ฝึกอบรมกาย วาจา ให้เรียบร้อย จิตสิกขา คือข้อปฏิบัติที่ฝึกอบรมจิต ให้ตั้งมั่นคง ส่วน ที่แตกต่างระหว่างไตรสิกขา กับ ตรียันตะ คือไตรสิกขา เมื่อขยายความออกไป คือมรรคมองค์ ๘ ประการ อันมีลักษณะเป็นข้อปฏิบัติที่เป็นทางสายกลาง (มัชฌิมปฏิปทา) ส่วนตรียันตะ มี ลักษณะเป็นทฤกิริยา หลักปฏิบัติที่ตึงเกินไป เช่น อดอาหาร (โปรษะโธปวาสพรต) และการฆ่า ตัวตาย (สัลเลขนาวพรต)^{๖๐}

สุปรียา ธีรสิรานนท์ ได้กล่าวถึงการศึกษาในกรอบไตรสิกขาใน การศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการการเรียนรู้ในกรอบของไตรสิกขากับทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ ไว้ว่า แนวคิด เรื่อง

^{๕๘} ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, “การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขา”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕, หน้า ก.

^{๕๙} พระบุญชู กัลณา, “การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐), หน้า ๒๔.

^{๖๐} พระมหาณรงค์ชัย ฐานชโย (สนิทผล), “การศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่องความหลุดพ้นในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาเซน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๘๖-๘๗.

การเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์จะอาศัยประสบการณ์เดิม ผู้สอนจะ ใช้ ประสบการณ์ของตนเป็นข้อมูลเบื้องต้น ในการสร้างพฤติกรรมใหม่ ๆ และใช้การเสริมแรง เพื่อเพิ่ม หรือลดพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ เป็นการพัฒนาพฤติกรรม จิตใจ และ ปัญญา จึงมี ทั้งความเหมือนและแตกต่างจากพัฒนาการการเรียนรู้ในกรอบของไตรสิกขา ซึ่งจะ พัฒนาทั้งด้าน พฤติกรรม จิตใจ และปัญญาที่เกี่ยวข้องกันอย่างเป็นระบบ ความเชื่อมโยงของทั้ง ๒ แนวคิด คือ การ เรียนรู้เกิดจากการปฏิสัมพันธ์เชื่อมต่อและมีอิทธิพลถึงกันอย่างเป็นระบบ ระหว่างมนุษย์กับ สิ่งแวดล้อม โดยที่มนุษย์รับรู้โลกภายนอกผ่านประสาทสัมผัส การรับรู้แต่ละ อย่างจะมีอารมณ์เข้ามา เกี่ยวข้อง มีปัจจัยภายนอกทั้งปรโตโมสะและตัวแบบเป็นเริ่มต้นของการ เรียนรู้ มีปัจจัยภายในทั้ง โยนิโสมนสิการ และปัจจัยการรู้-การคิด เป็นแหล่งประมวลผล เรียนรู้ จากปัจจัยภายนอกเข้าสู่ปัจจัย ภายใน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา และ ประสบการณ์ ทำให้มีการพัฒนา ผิกลบน อบรมตน เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งพฤติกรรม จิตใจ และ ปัญญา สามารถนำผลการเรียนรู้ไป ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและบุคคลในสังคมให้มี ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม^{๖๑}

พระครูวิริยาณสุนทร (จรินทร์ อาบคำ) ได้กล่าวถึงการพัฒนาตนตามหลัก ไตรสิกขา ใน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา : กรณีศึกษาวัดตากฟ้า อำเภอดงพิกุล จังหวัด นครสวรรค์ ไว้ว่า ไตรสิกขา หมายถึง การพัฒนาตนให้ดำเนินชีวิตดีงามถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่ เป็นมรรค เป็นทางดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงามของมนุษย์ เริ่มจากการ รักษาศีล เพื่อขัดเกลา พฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของตนเองให้บริสุทธิ์ รวมถึงการฝึกหัดการอยู่ร่วมกันของเพื่อนร่วมงาน ให้มีความเกื้อกูลต่อกัน และกระบวนการที่สำคัญในการศึกษาต้อง พัฒนาตนเองให้บริบูรณ์ด้วยศีล สมาธิและปัญญา เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมาย สูงสุดในปัจจุบันและอนาคต อนึ่ง ไตรสิกขาเป็นกระบวนการที่สำคัญ ในการพัฒนาตน คือ การจัดตั้งระบบระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการ ดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ซึ่งเนื้อหาสาระที่สำคัญของไตรสิกขานั้นได้สอดแทรกอยู่ ในหลักธรรมต่าง ๆ^{๖๒}

^{๖๑} สุปรียา อีร์รานนท์, “การศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการการเรียนรู้ในกรอบของไตรสิกขา กับทฤษฎีการ เรียนรู้ของสกินเนอร์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า บทคัดย่อ.

^{๖๒} พระครูวิริยาณสุนทร (จรินทร์ อาบคำ), “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา: กรณีศึกษาวัดตากฟ้า อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๘.

พระจักรพันธ์ ปญญารโ (แช่เตียว) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การบริหารการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๓} การบริหารงานวิชาการ ถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารวิชาการอยู่ที่การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ งานวิชาการเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพ และความสำเร็จของโรงเรียน ความสำคัญของโรงเรียนมักจะพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิต คือ ตัวนักเรียน ดังนั้น คุณภาพของผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียน จึงเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระครูสิทธิรัตนกร (ปรีมสวัสดิ์) ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการสอนจริยธรรมของครูมัธยมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔ (โรงเรียนหนองเสือวิทยาคม) ผลการวิจัยพบว่า^{๖๔} ครูได้อบรมสั่งสอนจริยธรรม และการติดตามผลนักเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน รวมไปถึงปัจจัยด้านคุณวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน มีความเห็นไม่แตกต่างกันในการสอนจริยธรรมในโรงเรียน

พระธนากร วชิรธมโม (โพธิ์วัน) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคลากรการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางกอกใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า^{๖๕}ด้านการวางแผนบุคลากร ด้านการสรรหาบุคลากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการพัฒนาบุคลากร มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทำให้ได้แนวทางในการบริหารบุคลากรว่า ควรมีการวางแผนบุคลากรให้เหมาะสมกับตำแหน่งงาน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการสรรหาบุคลากร มีการส่งเสริมด้านการฝึกอบรมสัมมนาทางวิชาการ ส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมและการปฏิบัติธรรม และให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามความสามารถของแต่ละบุคคลอย่างมีความยุติธรรม

^{๖๓} พระจักรพันธ์ ปญญารโ (แช่เตียว), “การบริหารการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร,” *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ก.

^{๖๔} พระครูสิทธิรัตนกร (ปรีมสวัสดิ์), “สภาพการสอนจริยธรรมของครูมัธยมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔ (โรงเรียนหนองเสือวิทยาคม),” *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก - ข.

^{๖๕} พระธนากร วชิรธมโม (โพธิ์วัน), “การบริหารงานบุคลากรการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางกอกใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑,” *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก.

การเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งมีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑

จากข้อเสนอแนะเรื่องการศึกษา พบว่า ด้านทาน ผู้บริหารควรสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร ด้านสวัสดิการต่าง ๆ รางวัล คำชมเชยให้ผู้ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ ช่วยเหลือ จัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เอื้ออำนวยอย่างเหมาะสม ต่อการปฏิบัติงานเสมอ ด้านปิยวาจา ผู้บริหารควรใช้คำพูดที่สุภาพและอ่อนโยนในการชี้แจงนโยบายในเรื่องต่าง ๆ แก่บุคลากร ควบคุมวุฒิภาวะทางอารมณ์และพูดไปในทางสร้างสรรค์ ด้วยท่าทางที่สุภาพให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ ด้านอัตถจริยา ผู้บริหารควรสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือ ร่วมมือและสนับสนุนการทำงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความกระตือรือร้น หากผู้ใต้บังคับบัญชามีปัญหาเกิดขึ้นต่าง ๆ ควรช่วยเหลือ อยู่เคียงข้าง วางตนเหมาะสมกับฐานะของตนทุกสถานการณ์ และควรเป็นกำลังที่สำคัญและส่วนหนึ่งในการบำเพ็ญประโยชน์แก่องค์กร ชุมชน สังคม ประเทศชาติเสมอด้านการใช้หลักสมานัตตตา ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย วางตนเป็นกลางในการบริหารหน้าที่ การมอบหมายงาน กฎระเบียบวินัย ตลอดจนการแสดงความเอื้อเฟื้อต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ควรปฏิบัติมาตรฐานเดียว โปร่งใส ยุติธรรม เท่าเทียมกันเสมอ^{๖๖}

พระจริญ จิรสุโก ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๗} การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรีทั้ง ๖ ด้าน คือ หลักนิติธรรมหลักคุณธรรมหลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่าพบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นว่าเทศบาลเมืองบางกรวยมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากทุกด้านปัญหาในการบริหารงานพบว่า บุคลากรบางส่วนยังไม่ทราบข้อกำหนดหรือข้อบัญญัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานในแต่ละส่วนของเทศบาลบุคลากรบางส่วนยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์

^{๖๖} พิณัญบุหงา แสงศรีธรรมะกุล, “ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร”, **ปริญาญพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑ – ๒.

^{๖๗} พระจริญ จิรสุโก, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวยจังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ก.

ส่วนรวมและบางส่วนยังเห็นแก่พวกพ้องของตนเองการทำงานในบางเรื่องไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมบุคลากรบางส่วนปฏิบัติงานตามความรู้สึกรู้สึกของตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลงานที่ออกมาการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ในเขตการปกครอง

จิราภัส เหมือนหม้อ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ชีวิตและการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๘} ด้านประวัติชีวิตมีปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลให้ นายอึ้ง น่วมศิริ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีคือ การถูกเลี้ยงดูให้เป็นผู้นำเนื่องจากเป็นบุตรชายคนโต รู้จักการบริหารจัดการ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน และพยายามศึกษาเล่าเรียนจนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก ซึ่งเป็นคนแรกและคนเดียวของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถเอาวิชาความรู้มาบูรณาการกับประสบการณ์และประยุกต์ใช้ในการบริหารจนเป็นที่ยอมรับทั้งในส่วนท้องถิ่นและระดับประเทศโดยมีรางวัลต่าง ๆ เป็นหลักฐาน

๒.๕.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

ไพรส์ (Price)^{๖๙} อังใน จงดี ขจรไชยกุล ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสุภาพองค์กร เพื่อดูว่าระดับการมีส่วนร่วมของแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับบรรยากาศของโรงเรียนหรือไม่ และเพื่อวัดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบในการตัดสินใจสั่งการของโรงเรียนกับมิติสุขภาพขององค์กร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีโครงสร้างการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมมีบรรยากาศขององค์กรดีกว่าโรงเรียนที่ไม่มีบรรยากาศการบริหารแบบมีส่วนร่วม

มาร์ค เบร์นาร์ดา เมสัน (Mark Bernarda Mason)^{๗๐} อังใน เฉลิมชัย สมท่า ได้ศึกษาเรื่องจริยธรรมแห่งบูรณาการ: การป้องกันหลักการที่เป็นแกนของการศึกษาในยุคทันสมัยตอนปลาย ในระดับปริญญาเอก พบว่า จริยธรรมเชิงบูรณาการมุ่งเน้นให้เอกัตบุคคลนับถือตนเองเห็นว่าตนเองดีเพียงพอ สง่างาม น่าเคารพนับถือ เป็นการนำเอาจริยธรรมไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้

^{๖๘} จิราภัส เหมือนหม้อ, “ชีวิตและการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๔๘).

^{๖๙} สมลักษณ์ แสนคำฟู, “การศึกษาบทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๑.

^{๗๐} เฉลิมชัย สมท่า, “การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๓), หน้า ๔๐.

จริงจัง ซึ่งเป็นเรื่องทันสมัยเหมาะกับกาลเทศะสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน ชี้ให้นักเรียนถึงประโยชน์ของการประพฤติตนดีมีคุณธรรมตั้งแต่เล็ก จนเติบโตเป็นผู้ใหญ่

เฟรด เฟล์แมน (Fred Frayman)^{๗๑} อ้างถึงในสมลักษณ์ แสนคำพู ได้กล่าวถึงจรรยาบรรณในการทำงานว่าเป็นกฎ กติกา ที่สมาชิกในกลุ่มจะต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณ เป็นความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพต่าง ๆ กำหนดขึ้น เพื่อรักษาชื่อเสียงและเกียรติคุณของวิชาชีพนั้นโดยบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จึงเป็นกฎเกณฑ์ที่พึงปฏิบัติเป็นกฎที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม หากฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษหรือถูกรังเกียจต่อต้าน ฉะนั้น ผู้ประกอบอาชีพจึงต้องรักษาจรรยาบรรณและกฎ กติกาที่กำหนดไว้

แมกนุสัน (Magnuson)^{๗๒} อ้างถึงในภาวิณี ชินคำ ได้วิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน พบว่า ควรมีคุณลักษณะทางด้านส่วนตัว คือควรมีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ มีอารมณ์มั่นคง มีความรอบรู้ ความเป็นกันเอง มีอารมณ์ขันเปิดเผย เข้าใจง่าย มีความเยือกเย็นและรู้จักเห็นใจผู้อื่น และคุณลักษณะด้านวิชาชีพ เช่น มีความสามารถติดต่อกับผู้อื่นได้ดี มีความรู้ในการบริหารดี รู้จักการมอบหมายงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีความสามารถในการตัดสินใจที่ดี มีความสามารถต่อการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้ดี มีการวางแผนงานและการจัดหน่วยงานที่ดี ให้ความสำคัญต่อผู้ร่วมงาน รู้จักใช้อำนาจอย่างเหมาะสม

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปให้เห็นว่า วิธีการและรูปแบบของการบริหารต่าง ๆ อีกทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะการบริหารงานโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในแนวทางตามหลักไตรสิกขา มีองค์ประกอบ ๓ ด้าน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกระบวนการปฏิบัติ หรือ กระบวนการพัฒนา ๓ ด้าน คือ ศีล เป็นหลักการพัฒนาระดับความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม สมาธิ เป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ ปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่เป็น และสามารถแยกแยะวิเคราะห์สืบหาสาเหตุของสิ่งทั้งหลายได้ชัดแจ้ง ไตรสิกขาก็เป็นกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการ พอสรุปได้ดังนี้

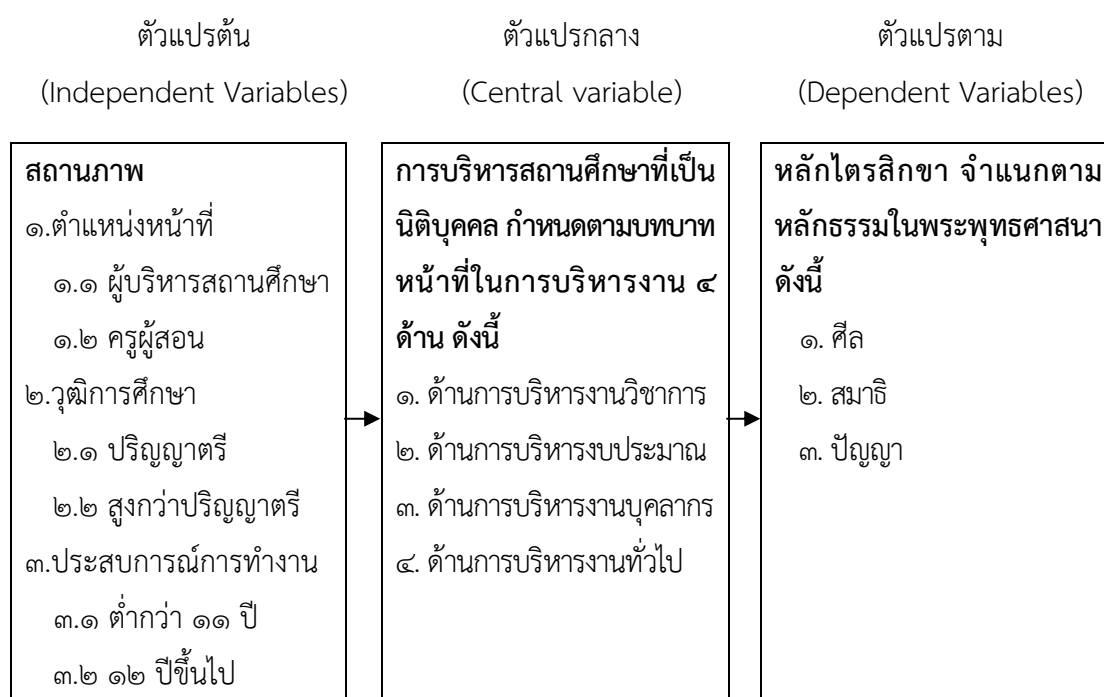
^{๗๑} สมลักษณ์ แสนคำพู, “การศึกษาบทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๑.

^{๗๒} ภาวิณี ชินคำ, “รูปแบบการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๑”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๘), หน้า ๕๒.

กระบวนการจัดการศึกษาในพระพุทธศาสนายึดหลัก ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกอบรม (Training) ที่เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าจะ เป็นการเรียนการสอนในทางทฤษฎี (Teaching) เมื่อกล่าวในเชิงบริหาร เราต้องยอมรับว่า พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญ แก่การศึกษา อบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงถือว่าเป็นศาสนาแห่งการศึกษา บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้วก็จะได้รับการจัดสรรภาระหน้าที่ให้ปฏิบัติงานภายในองค์กรตาม ความรู้ความสามารถ ดังที่พระพุทธเจ้า ทรงแต่งตั้งเป็นเอตทัคคะในด้านต่าง ๆ เป็นต้น

๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา^{๗๓} สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรออกเป็น ๓ ตัวแปร ดังแผนภาพที่ ๒.๑

ภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๗๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธวิธีการสอน, หน้า ๒๙.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Methods Research) ทำการวิจัยผู้บริหารและครูผู้สอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ ทั้งวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยอาศัยข้อมูลที่เป็นจำนวน (ตัวเลข) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยทำข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพมาสังเคราะห์ โดยอุปนัยวิธี และวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In - Depth Interview) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ ปีการศึกษา

๒๕๖๑ มีจำนวน ๒๔๐ โรงเรียน จำนวน ๒,๗๔๒ คน เป็นผู้บริหาร จำนวน ๔๓๗ คน ครูผู้สอน จำนวน ๒,๓๐๕ คน จำแนกเป็น

๓.๒.๓ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๖๒ คน และ ครูผู้สอน จำนวน ๒๐๘ คน ในสถานศึกษาพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต ๑ รวมทั้งสิ้น ๒๗๐ คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน^๑ โดยการ สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามตัวแปรตำแหน่งหน้าที่และนำไปเทียบสัดส่วน จากประชากรตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อย โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลากจำนวนประชากร^๒ และกลุ่ม ตัวอย่าง ปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร ๑ ตัวแปร ๒ - ๓	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม
๑. ตำแหน่ง						
๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา	๔๓๗	-	๔๓๗	๖๒	-	๖๒
๑.๒ ครู	-	๒,๓๐๕	๒,๓๐๕	-	๒๐๘	๒๐๘
รวม	๔๓๗	๒,๓๐๕	๒,๗๔๒	๖๒	๒๐๘	๒๗๐
๒. วุฒิการศึกษา						
๒.๑ ปริญญาตรี	-	๑,๓๒๔	๑,๓๒๔	-	๑๖๓	๑๖๓
๒.๒ สูงกว่าปริญญาตรี	๔๓๗	๙๘๑	๑,๔๑๘	๖๒	๔๕	๑๐๗
รวม	๔๓๗	๒,๓๐๕	๒,๗๔๒	๖๒	๒๐๘	๒๗๐

^๑ เครชี และมอร์แกน อังโนบุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๔๓.

^๒ ทำเนียบบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, ณ วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๑, (อัดสำเนา).

๓. ประสิทธิภาพการทำงาน						
๓.๑ ระยะ ๑๑ ปีลงมา	๕๙	๑,๐๘๖	๑,๑๔๕	๑๓	๘๒	๙๕
๓.๒ ระยะ ๑๒ ปีขึ้นไป	๓๗๘	๑,๒๑๙	๑,๕๙๗	๘๒	๙๓	๑๗๕
รวม	๔๓๗	๒,๓๐๕	๒,๗๔๒	๙๕	๑๗๕	๒๗๐

๓.๒.๔.กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน ๕ คน และครู จำนวน ๕ คน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ รวมทั้งสิ้น ๑๐ คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

๓.๓. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๑ ประเภทของเครื่องมือมีอยู่ ๒ ประเภท

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ๒ ชนิด คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑.๑ แบบสอบถามมี ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ ๒ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ ๑) ด้านศีล ๒) ด้านสมาธิ ๓) ด้านปัญญา

ตอนที่ ๓ เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา จำนวน ๔ ด้าน ได้แก่

- (๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา
- (๒) ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา
- (๓) ด้านการบริหารงานบุคลากรตามหลักไตรสิกขา
- (๔) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา

๓.๓.๒ แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ใช้สำหรับสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายจำนวน ๑๐ คน ผู้บริหารจำนวน ๕ คน ครูผู้สอนจำนวน ๕ คน ได้สัมภาษณ์ ๓ ด้านได้แก่ ๑) ด้านศีล ๒) ด้านสมาธิ ๓) ด้านปัญญา

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา จำนวน ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านศีล ๒) ด้านสมาธิ ๓) ด้านปัญญา

๓.๓.๓ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามดำเนินการดังนี้

๑. ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์หลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑

๒. ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างแบบสอบถามจากแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด^๓

๓. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามข้อ (๑) และ (๒) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับดังนี้

ตอนที่ ๑ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามระดับการบริหารตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ มี ๕ ระดับดังนี้

๕ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ มาก

๓ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ น้อย

๑ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ น้อยที่สุด

๔. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ผู้เชี่ยวชาญ ๕ คน ประกอบด้วย

๑) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร ๒) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา ๓) ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัย ๔) ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา และ ๕) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และประเมินความ

^๓ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า

เที่ยงตรงของเนื้อหาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัยแต่ละข้อ ต้องมีค่าไม่น้อยกว่า ๐.๕๐ ขึ้นไป (IOC: Index of Objective Congruence)

๕. นำแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข ให้มีค่าตามเกณฑ์ จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์จำนวน ๓๐ ชุด

๖. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐ คน เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ข้อมูลตามโปรแกรม SPSS ต่อไป

๗. นำผลการตรวจแบบสอบถามมาวิเคราะห์หา

(๗.๑) ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ มีค่าไม่น้อยกว่า ๐.๓๐ ขึ้นไป

(๗.๒) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับมีค่าไม่น้อยกว่า ๐.๗๐ ขึ้นไป

๘. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่มีค่าคุณภาพตามเกณฑ์ดังกล่าว นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่างต่อไปมีค่า ๓ ค่าถูกต้อง และมีค่าความเชื่อมั่น .๙๘

๓.๓.๔ การสร้างเนื้อหาแบบสัมภาษณ์

การสร้างและหาคุณภาพแบบสัมภาษณ์ดำเนินการดังนี้

๑. ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑

๒. ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ จากแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด^๔

๓. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ ตามข้อ (๑) และ (๒) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับดังนี้

ตอนที่ ๑ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์ ระดับการบริหารตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ มี ๕ ระดับดังนี้

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓.

๕ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ มาก

๓ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ น้อย

๑ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ น้อยที่สุด

๔. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ(ผู้เชี่ยวชาญ ๕ คน ประกอบด้วย ๑) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร ๒) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา ๓) ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัย ๔) ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา และ ๕) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัยแต่ละข้อ ต้องมีค่าไม่น้อยกว่า ๐.๕๐ ขึ้นไป (IOC: Index of Objective Congruence) นำแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข ให้มีค่าตามเกณฑ์ จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ทำวิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๑. ขอนหนังสือจากบัณฑิตจากวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เกี่ยวกับการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

๒. ส่งหนังสือพร้อมแบบสอบถามเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

๓. ส่งแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน ๒๗๐ ฉบับ พร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์/กลุ่มตัวอย่างพร้อมแบบสอบถาม

๔. เก็บรวบรวมข้อมูลคืนมาให้ได้ครบทั้ง ๒๗๐ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ตามเกณฑ์ แล้วนำมาจัดกระทำข้อมูลให้มีฉบับสมบูรณ์ทุกฉบับ

๕. นำข้อมูลไปวิเคราะห์ตามโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

๖. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๑๐ ท่าน และรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงบูรณาการต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

๓.๕.๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยการหาจำนวนและค่าร้อยละ

๓.๕.๒ วิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทั้งโดยภาพรวมหลายด้านและหลายข้อและนำมาเปรียบเทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ๕ ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert, 1970)^๕ และแปลผลดังนี้

๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ มากที่สุด

๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ มาก

๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ ปานกลาง

๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ น้อย

๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ น้อยที่สุด

๓.๕.๓ วิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ โดยการหาความถี่และร้อยละโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

๓.๕.๔ วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In - Depth Interview) และจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open - ended Questionnaire) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท

๓.๖ สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งเป็น ๓ กลุ่มดังนี้

๓.๖.๑ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

๓.๖.๑.๑ หาค่าความเที่ยงตรง (IOC: Index of Consistency)

๓.๖.๑.๒ หาค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)

๓.๖.๑.๓ หาค่าความเชื่อมั่น (Alpha - Coefficient)

^๕ ลิเคิร์ต (Likert), ๑๙๗๐, อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น จำกัด, ๒๕๕๔, หน้า ๔๓.

๓.๖.๒ สถิติพื้นฐาน

๓.๖.๒.๑ หาค่าความถี่ (Frequency)

๓.๖.๒.๒ หาค่าร้อยละ (Percentage)

๓.๖.๒.๓ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

๓.๖.๒.๔ คำนวณเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำเสนอได้ดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒.๑ ปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๒.๒ ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

๔.๒.๓ แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

๔.๒.๔ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

๔.๓ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และตัวอักษรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนประชากร
(%)	แทน	ค่าร้อยละ
($\bar{X}$)	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒.๑ ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล

(n = ๒๗๐)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
๑. ตำแหน่ง		
๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา	๖๒	๒๓.๐๐
๑.๒ ครู	๒๐๘	๗๗.๐๐
รวม	๒๗๐	๑๐๐.๐๐
๒. วุฒิทางการศึกษา		
๒.๑ ปริญญาตรี	๑๖๓	๖๐.๔๐
๒.๒ สูงกว่าปริญญาตรี	๑๐๗	๓๙.๖๐
รวม	๒๗๐	๑๐๐.๐๐
๓. ประสบการณ์การทำงาน		
๓.๑ ระยะ ๑๑ ปีลงมา	๑๗๕	๖๔.๙๐
๓.๒ ระยะ ๑๒ ปีขึ้นไป	๙๕	๓๕.๑๐
รวม	๒๗๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน ๒๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๐๐ รองลงมาคือเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๐๐ เมื่อจำแนกตามวุฒิทางการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่วุฒิทางการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๑๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๔๐ รองลงมามีวุฒิทางการศึกษาคิดสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๐๗ คน เป็นร้อยละ ๓๙.๖๐ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน ๑๑ ปีลงมา จำนวน ๑๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๙๐ รองลงมามีประสบการณ์การทำงาน ๑๒ ปีขึ้นไป จำนวน ๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑๐ ตามลำดับ

๔.๒.๒ ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑

ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ โดยภาพรวมและรายด้าน ปรากฏผลดังตารางที่ ๔.๒ – ๔.๖

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = ๒๗๐)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการพัฒนา			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา	๔.๑๙	.๓๖	มาก	๑
๒. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา	๓.๘๔	.๖๕	มาก	๒
๓. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา	๓.๗๓	.๖๐	มาก	๓
๔. ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา	๓.๗๑	.๖๗	มาก	๔
รวมเฉลี่ย	๓.๘๗	.๔๙	มาก	

จากตารางที่ ๔.๒ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๗, S.D. = .๔๙) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X}$ = ๔.๑๙, S.D. = .๓๖) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X}$ = ๓.๘๔, S.D. = .๖๕) และด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X}$ = ๓.๗๓, S.D. = .๖๐) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X}$ = ๓.๗๑, S.D. = .๖๗)

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมและรายข้อ

(n = ๒๗๐)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการพัฒนา			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑. ควรมีการกำหนดวิธีการ และผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการเรียน	๔.๓๕	.๖๓	มาก	๑
๒. ควรมีการจัดทำโครงการหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์	๔.๓๕	.๖๗	มาก	๒
๓. ควรมีการติดตามประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้แต่ ละรายวิชา	๔.๒๐	.๘๒	มาก	๓
๔. ควรส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ ตามสาระการ เรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	๔.๑๒	.๘๗	มาก	๔
๕. ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและ บุคลากรในเรื่องมีระเบียบวินัย ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน	๓.๗๓	.๙๙	มาก	๕
๖. ควรมีการเก็บรวบรวมหลักฐานการวัดผลประเมินผล ของครูเป็นระบบที่ตรวจสอบได้	๓.๖๓	๑.๐๓	มาก	๖
๗. ควรมีการจัดครูเข้าสอนตามชั้นเรียนโดยคำนึงถึง ความรู้ความสามารถ และความเหมาะสม	๓.๕๔	๑.๑๔	มาก	๗
๘. ควรมีการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของ ผู้เรียน	๓.๓๖	๑.๒๗	ปาน กลาง	๘
๙. ควรมีการติดตามการปฏิบัติงานของหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้	๓.๓๕	๑.๒๐	ปาน กลาง	๙
รวมเฉลี่ย	๓.๘๔	.๖๕	มาก	

จากตารางที่ ๔.๓ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๔, S.D. = .๖๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการกำหนดวิธีการ และผู้รับผิดชอบในการประเมินผล การเรียน ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .63) รองลงมา คือ มีการจัดทำโครงการหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .67) และมีการติดตามประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้แต่ละรายวิชา ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .82) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับน้อยที่สุด คือ มีการติดตามการปฏิบัติงานของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 1.20)

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการบริหาร สถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหาร บประมาณตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมและรายข้อ

(n = ๒๗๐)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการพัฒนา			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑. ควรมีการจัดสรรงบประมาณได้อย่างครอบคลุมทั่วถึง ทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้	4.29	.71	มาก	๑
๒. บุคลากรควรมีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามหลักธรรมทางศาสนาและกฎหมาย	4.26	.67	มาก	๒
๓. ควรมีการใช้เบิกจ่ายงบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์ และคุ้มค่ากับผลผลิต	4.20	.78	มาก	๓
๔. ควรมีการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณที่สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรอย่างเหมาะสม และมี ประสิทธิภาพ	4.09	.81	มาก	๔
๕. หน่วยงานที่รับผิดชอบควรใช้จ่ายงบประมาณถูกต้อง ตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ	4.05	.85	มาก	๕
๖. ทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้เบิกจ่ายงบประมาณ อย่างคุ้มค่า	3.98	1.03	มาก	๖
๗. ควรมีการส่งเสริมบุคลากรให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามหลักธรรมทางศาสนาและ กฎหมาย	3.86	1.15	มาก	๗

๘. ควรมีการปรับปรุงงบประมาณให้สอดคล้องในแต่ละแผนกและทุกสาระการเรียนรู้	๓.๖๓	๑.๐๕	มาก	๘
๙. ควรมีการวางแผนติดตามและตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณถูกต้องตามวัตถุประสงค์และคุ้มค่ากับผลผลิต	๒.๘๔	๑.๔๔	ปานกลาง	๙
๑๐. ควรมีการเบิกจ่ายครอบคลุมทั่วถึงทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้	๒.๘๓	๑.๔๕	ปานกลาง	๑๐
๑๑. ควรมีระบบการตรวจสอบภายใน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ	๒.๘๓	๑.๔๖	ปานกลาง	๑๑
รวมเฉลี่ย	๓.๗๑	.๖๘	มาก	

จากตารางที่ ๔.๔ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๑$, S.D. = .๖๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการจัดสรรงบประมาณได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = ๔.๒๙$, S.D. = .๗๑) รองลงมา คือ บุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามหลักธรรมทางศาสนาและกฎหมาย ($\bar{X} = ๔.๒๖$, S.D. = .๖๗) และการใช้เบิกจ่ายงบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์และคุ้มค่ากับผลผลิต ($\bar{X} = ๔.๒๐$, S.D. = .๗๘) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีระบบการตรวจสอบภายใน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = ๒.๘๓$, S.D. = ๑.๔๖)

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมและรายข้อ

(n = ๒๗๐)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการพัฒนา			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑. ควรส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถพัฒนาองค์กร	๔.๑๗	.๗๑	มาก	๑
๒. ควรให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่บุคลากรทางการศึกษา	๔.๑๖	.๖๔	มาก	๒
๓. ควรติดตามและประเมินผลศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานของบุคลากร	๔.๐๗	.๗๘	มาก	๓
๔. ควรส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ	๔.๐๑	๑.๐๔	มาก	๔
๕. ควรให้โอกาสและสนับสนุนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถบรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมกับงาน	๓.๘๕	.๘๔	มาก	๕
๖. ผู้บริหารควรยึดหลักการปกครองที่เป็นธรรม เป็นกัลยาณมิตรและยุติธรรมต่อผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ	๓.๘๔	.๗๙	มาก	๖
๗. ควรจัดอบรมให้ความรู้ คำปรึกษาและแนะนำที่เหมาะสมแก่ครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน	๓.๕๒	.๙๘	มาก	๗
๘. ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยจิตสำนึก พุ่มพเพเต็มกำลังความสามารถ	๓.๔๘	๑.๑๐	ปานกลาง	๘
๙. ควรมีการส่งเสริมความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานโดยบริสุทธิ์ความยุติธรรม	๓.๔๖	๑.๐๙	ปานกลาง	๙
๑๐. ควรประสานงานที่ดีกับทุกฝ่ายในองค์กรและทุกภาคส่วนในการบริหาร	๓.๓๑	๑.๑๘	ปานกลาง	๑๐
๑๑. ควรมีการนำระบบคุณธรรมมาใช้ในการคัดเลือกบุคลากร	๓.๑๗	๑.๑๘	ปานกลาง	๑๑
รวมเฉลี่ย	๓.๗๓	.๖๐	มาก	

จากตารางที่ ๔.๕ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๓$, S.D. = .๖๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถพัฒนาองค์กร ($\bar{X} = ๔.๑๗$, S.D. = .๗๑) รองลงมา คือ ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่บุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X} = ๔.๑๖$, S.D. = .๖๔) และติดตามและประเมินผลศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานของบุคลากร ($\bar{X} = ๔.๐๗$, S.D. = .๗๘) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีการนำระบบคุณธรรมมาใช้ในการคัดเลือกบุคลากร ($\bar{X} = ๓.๑๗$, S.D. = ๑.๑๘)

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมและรายข้อ

(n = ๒๗๐)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการพัฒนา			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑. ควรเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณสภาสีงแวดล้อมให้สะอาด มีความสะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย	๔.๒๗	.๕๗	มาก	๑
๒. ควรจัดสภาพสิ่งแวดลอมให้สะอาด สะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย	๔.๒๕	.๕๗	มาก	๒
๓. ควรมีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยม	๔.๒๔	.๕๖	มาก	๓
๔. ควรส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีค่านิยม รักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และปฏิบัติตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม	๔.๒๒	.๖๐	มาก	๔
๕. ควรมีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยมในการบริหารงาน	๔.๒๑	.๕๖	มาก	๕
๖. ควรกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุง และสร้างความตระหนักให้เกิดกับผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	๔.๒๑	.๖๑	มาก	๖

๗. ควรมีการฝึกอบรมการเรียนรู้ ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรม ตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม	๔.๑๗	.๕๗	มาก	๗
๘. ควรมีวัฒนธรรมและค่านิยมในการบริหารงานเป็นไปในแนวเดียวกัน	๔.๑๖	.๕๙	มาก	๘
๙. โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ควรมีค่านิยม รัก ศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และปฏิบัติตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม	๔.๑๕	.๖๐	มาก	๙
๑๐. ควรปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยม ที่มุ่งปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานและทัศนคติของผู้บริหาร	๔.๑๐	.๘๔	มาก	๑๐
รวมเฉลี่ย	๔.๒๐	.๓๖	มาก	

จากตารางที่ ๔.๖ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๑ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๐$, S.D. = .๓๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด มีความสะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย ($\bar{X} = ๔.๒๗$, S.D. = .๕๗) รองลงมา คือ จัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด สะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย ($\bar{X} = ๔.๒๕$, S.D. = .๕๗) และมีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยม ($\bar{X} = ๔.๒๔$, S.D. = .๕๖) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยม ที่มุ่งปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานและทัศนคติของผู้บริหาร ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = .๘๔)

๔.๒.๓ แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ ปรากฏผล ดังตารางที่
๔.๗ - ๔.๑๐ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๗ แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา

ข้อ	แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ด้านการบริหารงานวิชาการ	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
๑	ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรในเรื่องมี ระเบียบวินัย ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน	๑๒	๑๕.๐๐
๒	การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	๑๕	๑๘.๗๕
๓	มีการกำหนดวิธีการ และผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการเรียน	๑๑	๑๓.๗๕
๔	มีการจัดทำโครงการหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์	๕	๖.๒๕
๕	การจัดครูเข้าสอนตามชั้นเรียนโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ และความเหมาะสม	๓	๓.๗๕
๖	การเก็บรวบรวมหลักฐานการวัดผลประเมินผลของครูเป็นระบบที่ ตรวจสอบได้	๑๐	๑๒.๕๐
๗	ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ ตามสาระการเรียนรู้โดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	๖	๗.๕๐
๘	มีการติดตามการปฏิบัติงานของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	๙	๑๑.๒๕
๙	มีการติดตามประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้แต่ละรายวิชา	๗	๘.๗๕
๑๐	ผู้บริหารควรบริหารงานให้ได้รับความเป็นธรรม ต่อบุคคล องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและเป็น แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในรูปแบบเครือข่าย ด้วย ความเป็นธรรม อย่างเท่าเทียมกันเสมอ	๒	๒.๕๐
รวม		๘๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๗ แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา พบว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน (ร้อยละ ๑๘.๗๕) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรในเรื่องมีระเบียบวินัย ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน (ร้อยละ ๑๕.๐๐) และมีการกำหนดวิธีการ และผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการเรียน (ร้อยละ ๑๓.๗๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา

ข้อ	แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ด้านการบริหารงบประมาณ	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
๑	การใช้เบิกจ่ายงบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์และคุ้มค่ากับผลผลิต	๑๕	๑๖.๘๕
๒	ทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้เบิกจ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า	๑๒	๑๓.๔๘
๓	มีการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ	๒๗	๓๐.๓๔
๔	มีการวางแผนติดตามและตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณถูกต้องตามวัตถุประสงค์และคุ้มค่ากับผลผลิต	๕	๕.๖๒
๕	มีการปรับปรุงงบประมาณให้สอดคล้องในแต่ละแผนกและทุกสาระการเรียนรู้	๘	๘.๙๙
๖	หน่วยงานที่รับผิดชอบใช้จ่ายงบประมาณถูกต้องตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ	๓	๓.๓๗
๗	บุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามหลักธรรมทางศาสนาและกฎหมาย	๓	๓.๓๗
๘	การเบิกจ่ายครอบคลุมทั่วถึงทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้	๙	๑๐.๑๑
๙	มีระบบการตรวจสอบภายใน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ	๒	๒.๒๕
๑๐	มีการส่งเสริมบุคลากรให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตามหลักธรรมทางศาสนาและกฎหมาย	๕	๕.๖๒
รวม		๙๙	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๘ แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา พบว่า มีการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ (ร้อยละ ๓๐.๓๔) การใช้เบิกจ่ายงบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์และคุ้มค่ากับผลผลิต (ร้อยละ ๑๖.๘๕) และทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้เบิกจ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า (ร้อยละ ๑๓.๔๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา

ข้อ	แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ด้านการบริหารงานบุคคล	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
๑	ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่บุคลากรทางการศึกษา	๒๐	๒๕.๖๔
๒	ส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถพัฒนาองค์กร	๙	๑๑.๕๔
๓	จัดอบรมให้ความรู้ คำปรึกษาและแนะนำที่เหมาะสมแก่ครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน	๑๑	๑๔.๑๐
๔	ประสานงานที่ดีกับทุกฝ่ายในองค์กรและทุกภาคส่วนในการบริหาร	๑๕	๑๙.๒๓
๕	ให้โอกาสและสนับสนุนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถบรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมกับงาน	๒๓	๒๙.๔๙
รวม		๗๘	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๙ แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา พบว่า ให้โอกาสและสนับสนุนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถบรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมกับงาน (ร้อยละ ๒๙.๔๙) ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่บุคลากรทางการศึกษา (ร้อยละ ๒๕.๖๔) และประสานงานที่ดีกับทุกฝ่ายในองค์กรและทุกภาคส่วนในการบริหาร(ร้อยละ ๑๙.๒๓) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา

ข้อ	แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ด้านการบริหารงานทั่วไป	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
๑	จัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด สะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย	๗	๑๖.๖๗
๒	มีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยม	๑๐	๒๓.๘๑
๓	มีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยมในการ บริหารงาน	๖	๑๔.๒๘
๔	เห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด มี ความสะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย	๗	๑๖.๖๗
๕	มีฝึกอบรมการเรียนรู้ ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรม ตาม กฎระเบียบและประเพณีทางสังคม	๔	๙.๕๒
๖	ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีค่านิยม รักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และ ปฏิบัติตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม	๘	๑๘.๐๕
รวม		๔๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๐ แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา พบว่า มีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยม (ร้อยละ ๒๓.๘๑) ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีค่านิยม รักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และปฏิบัติตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม (ร้อยละ ๑๘.๐๕) และเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด มีความสะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย (ร้อยละ ๑๖.๖๗) ตามลำดับ

๔.๒.๔ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๑๐ ท่าน เพื่อนำผลสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มา

วิเคราะห์ และสรุปเป็นแนวทางในการการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน สรุปสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

๔.๒.๔.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา

ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรในเรื่องมีระเบียบวินัย ภายใตกฎเกณฑ์เดียวกัน^๑ การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน^๒ มีการกำหนดวิธีการ และผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการ เรียน^๓ มีการจัดทำโครงการหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์^๔ การจัดครูเข้าสอนตามชั้นเรียนโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ และความเหมาะสม^๕ การเก็บ รวบรวมหลักฐานการวัดผลประเมินผลของครูเป็นระบบที่ตรวจสอบได้^๖ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการ เรียนรู้ ตามสาระการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ^๗ มีการติดตามการปฏิบัติงานของหัวหน้ากลุ่ม สาระการเรียนรู้^๘

^๑ สัมภาษณ์ ธนชน มุทาพร, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์ ศักดิ์สว่าง สายโส, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, อำเภอ เมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ พรภิรมย์ สุทธิกานต์, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, อำเภอ เมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ สัมฤทธิ์ สมนาม, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองตาไก้ววิทยา, อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัด ชัยภูมิ, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๕ สัมภาษณ์ นุจรินทร์ นคร, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนหนองตาไก้ววิทยา, อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ ละมุล ตอพล, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองขาม(ทองงามวิทยา), อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๗ สัมภาษณ์ ่องอาจ วิเศษแสง, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านหนองขาม(ทองงามวิทยา), อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ อุทร ผลกอง, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านช่อระกา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๔.๒.๔.๒ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา

การใช้เบิกจ่ายงบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์และคุ้มค่า^๙ ทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้เบิกจ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า^{๑๐} มีการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ^{๑๑} มีการวางแผนติดตามและตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณถูกต้องตามวัตถุประสงค์และคุ้มค่ากับผลผลิต^{๑๒} มีการปรับปรุงงบประมาณให้สอดคล้องในแต่ละแผนกและทุกสาระการเรียนรู้^{๑๓} หน่วยงานที่รับผิดชอบใช้จ่ายงบประมาณถูกต้องตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ^{๑๔} บุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ตามหลักธรรมทางศาสนาและกฎหมาย^{๑๕} การเบิกจ่ายครอบคลุมทั่วถึงทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้ มีระบบการตรวจสอบภายใน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ^{๑๖} คสรมีการส่งเสริมบุคลากรให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามหลักธรรมทางศาสนาและกฎหมาย^{๑๗} ควรมีการจัดสรรงบประมาณได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้^{๑๘}

^๙ สัมภาษณ์ อุทร ผลทอง, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านช่อระกา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ วิรัตน์ วิทยานวัฒน์, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ สุปราณี นครศรี, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านช่อระกา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒} สัมภาษณ์ จริญญา ชูชื่น, ผู้อำนวยการโรงเรียนนาฝายวิทยา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พิสมัย งอกศิลป์, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนนาฝายวิทยา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นิพัทธ์ อาจมิตร, ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยต้อนวิทยา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ วาทีณี ฐานวิเศษ, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนห้วยต้อนวิทยา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ สุนทรีย์ แสงหงษ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพัฒนาสามัคคี, อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์ ลดาวัลย์ รัตน์นนท์, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านพัฒนาสามัคคี, อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ สติธัย จุลเกียรติ, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแก้งยาว, อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ, ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๔.๒.๔.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา

ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยจิตสำนึก ทุ่มเทเต็มกำลังความสามารถ^{๑๙} มีการส่งเสริมความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานโดยบริสุทธิ์ความยุติธรรม^{๒๐} ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่บุคคลากรทางการศึกษา^{๒๑} ส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถพัฒนาองค์กร^{๒๒} จัดอบรมให้ความรู้ คำปรึกษาและแนะนำที่เหมาะสมแก่ครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน^{๒๓} ประสานงานที่ดีกับทุกฝ่ายในองค์กรและทุกภาคส่วนในการบริหาร^{๒๔} ให้โอกาสและสนับสนุนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถบรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมกับงาน^{๒๕} ติดตามและประเมินผลศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานของบุคลากร^{๒๖} ผู้บริหารยึดหลักการปกครองที่เป็นธรรม^{๒๗} เป็นกัลยาณมิตรและยุติธรรม

^{๑๙} สัมภาษณ์ เสี่ยม ทองละมุล, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ อุทร ชูณรงค์, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านแก้งยาว, อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ, ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ ประวิทย์ ชันหาษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนแจ้งตราดคลองไทร, อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ มาริสา เงินลาด, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนแจ้งตราดคลองไทร, อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ อาคม จินดาพงษ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองหอยปังบำเหน็จวิทยา, อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ, ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พยนต์ สาปาน, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนหนองหอยปังบำเหน็จวิทยา, อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ, ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ ถนอม กัดโกนา, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองเป็ด (เกษตรศาสตร์อนุสรณ์), อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ, ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ สว่างชัย เชื้อชัย, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านหนองเป็ด (เกษตรศาสตร์อนุสรณ์), อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ, ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พรภิรมย์ สุทธิกันต์, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑.

ต่อผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ^{๒๘} ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ^{๒๙} มีการนำระบบคุณธรรมมาใช้ในการคัดเลือกบุคลากร^{๓๐}

๔.๒.๔.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา

ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยม ที่มุ่งปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานและทัศนคติของผู้บริหาร^{๓๑} กระตุ้นให้เกิดการปรับปรุง และสร้างความตระหนักให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง^{๓๒} จัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด สะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย^{๓๓} มีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยม^{๓๔} มีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยมในการบริหารงาน^{๓๕} เห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด มีความสะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย^{๓๖} มีฝึกอบรมการเรียนรู้ ค่านิยมคุณธรรมและจริยธรรม ตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม^{๓๗} ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีค่านิยม

^{๒๘} สัมภาษณ์ นิพัทธ์ อาจมิตร, ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยต้อนวิทยา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ สติธิต์ จุลเกียรติ, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแก่งยาว, อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ, ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ วิรัตน์ วิทยานุวัฒน์, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๑} สัมภาษณ์ สติธิต์ จุลเกียรติ, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแก่งยาว, อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ, ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ สุปราณี นครศรี, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านข่อยระกา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ ประภาวิษฐ์ ชันอาษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนแจ้งตราดคลองไทร, อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ มาริสา เงินลาด, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนแจ้งตราดคลองไทร, อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ ประภาวิษฐ์ ชันอาษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนแจ้งตราดคลองไทร, อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๖} สัมภาษณ์ สุนทรีย์ แสงหงษ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพัฒนาสามัคคี, อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ละมุล ตอพล, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองขาม (ทองงามวิทยา), อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

รักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และปฏิบัติตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม^{๓๘} มีวัฒนธรรมและค่านิยมในการบริหารงานเป็นไปในแนวเดียวกัน^{๓๙} โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีค่านิยม รักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และปฏิบัติตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม^{๔๐}

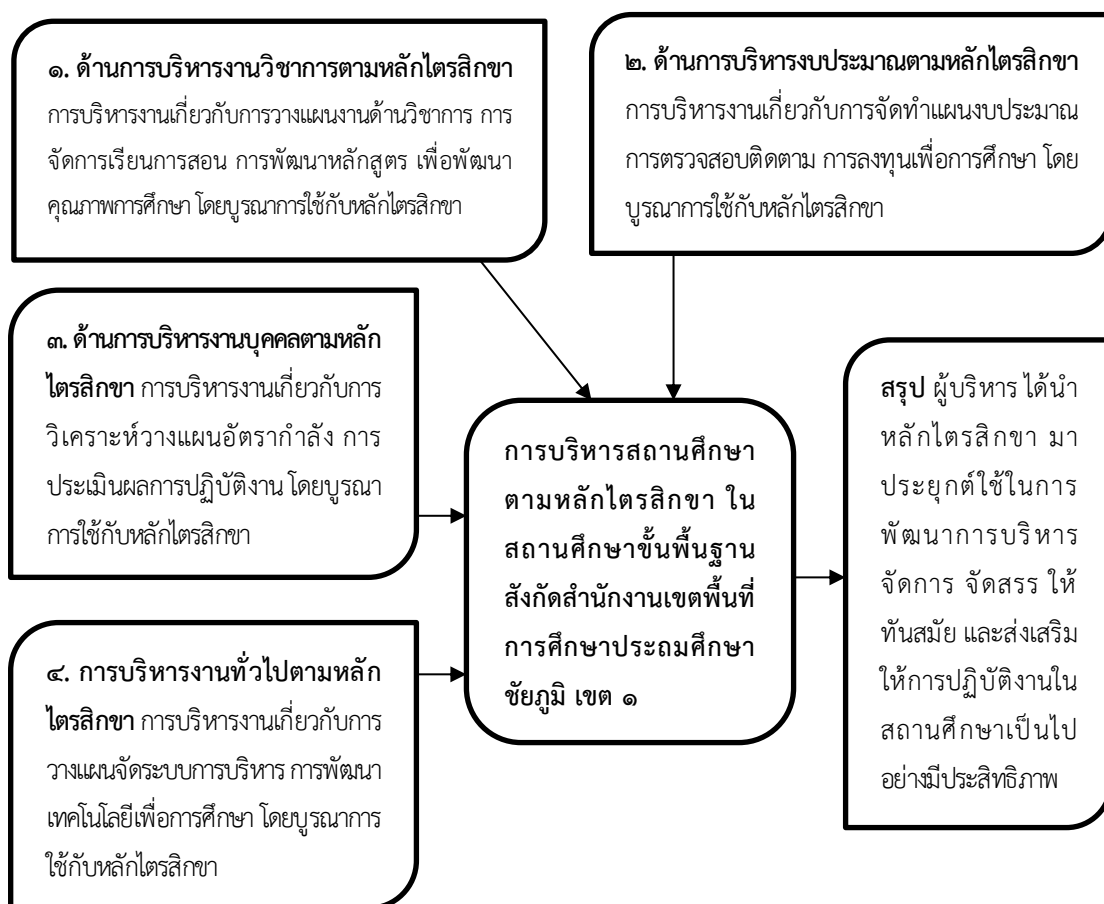
๔.๓ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ได้แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ สามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

^{๓๘} สัมภาษณ์ ธนชน มุทาพร, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๙} สัมภาษณ์ ละมุล ตอพล, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองขาม (ทองงามวิทยา), อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๔๐} สัมภาษณ์ จริญญา ชูชื่น, ผู้อำนวยการโรงเรียนนาฝายวิทยา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ สรุปได้ ดังนี้

๑. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา

การบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การวัดผล ประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การสร้างเครือข่ายและการบริการทางวิชาการสถานศึกษาให้สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ในการพัฒนาให้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม ก็โดยใช้หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคนใน ๓ ด้านคือ ๑) พัฒนาด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศีล ๒) พัฒนาด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ ๓) พัฒนาด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักธรรมพระพุทธศาสนา

หลักไตรสิกขามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคนในองค์กร หรือสถานศึกษา เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนให้คนในองค์กรพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา ปัญญาคุณธรรม ๔ ประการ คือ

- ๑) สัมปยุตตสังสวะ หมายถึงการอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี
- ๒) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี
- ๓) โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี
- ๔) อัมมานุสम्मปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม

๒. ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา

การบริหารงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนงบประมาณ การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน การตรวจสอบติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การวางแผนพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแล และพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ในการพัฒนาให้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม ก็โดยใช้หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝนอบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคนใน ๓ ด้านคือ ๑) พัฒนาด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศีล ๒) พัฒนาด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ ๓) พัฒนาด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักธรรมพระพุทธศาสนา หลักไตรสิกขามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคนในองค์กร หรือสถานศึกษา เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนให้คนในองค์กรพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา ปัญญาคุณธรรม ๔ ประการ คือ

- ๑) สัมปยุตตสังสวะ หมายถึงการอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี
- ๒) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี
- ๓) โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี
- ๔) อัมมานุสम्मปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม

๓. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา

การบริหารงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลัง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การออกจากราชการ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพและเสนอแนะการแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีเกณฑ์การประเมินผลงาน แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความ

ดี ความชอบ มีการส่งเสริมพัฒนา สนับสนุน และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการพัฒนาให้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม ก็โดยใช้หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝนอบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคนใน ๓ ด้านคือ ๑) พัฒนาด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศีล ๒) พัฒนาด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ ๓) พัฒนาด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักธรรมพระพุทธศาสนา หลักไตรสิกขามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคนในองค์กร หรือสถานศึกษา เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนให้คนในองค์กรพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา ปัญญาวัตรธรรม ๔ ประการ คือ

- ๑) สัมปยุตสังเสวะ หมายถึงการอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี
- ๒) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี
- ๓) โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี
- ๔) อัมมานุสุมมปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม

๔. การบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา

การบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนจัดระบบการบริหาร การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการจัดระบบฐานข้อมูล ข่าวสาร ประสานงาน เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์รวมถึงการจัดระบบส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน ในสถานศึกษา ในการพัฒนาให้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม ก็โดยใช้หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝนอบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคนใน ๓ ด้านคือ ๑) พัฒนาด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศีล ๒) พัฒนาด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ ๓) พัฒนาด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักธรรมพระพุทธศาสนา หลักไตรสิกขามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคนในองค์กร หรือสถานศึกษา เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนให้คนในองค์กรพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา ปัญญาวัตรธรรม ๔ ประการ คือ

- ๑) สัมปยุตสังเสวะ หมายถึงการอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี
- ๒) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี

- ๓) โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี
- ๔) ธัมมานุธัมมปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยวิธีวิทยาการแบบผสม (Mixed Methodology Research) เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) กับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดตามลำดับดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๕.๓ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๔ ข้อเสนอแนะ

๕.๔.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๔.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๕.๔.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ ในครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

๕.๑.๑ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, $S.D. = .44$) และเมื่อจำแนก เป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X} = 4.14$, $S.D. = .36$) รองลงมา คือ

การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = .65) และด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .60) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = .67) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน มีดังนี้

๕.๑.๑.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = .65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการกำหนดวิธีการ และผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการเรียน ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .63) รองลงมา คือ มีการจัดทำโครงการหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .67) และมีการติดตามประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้แต่ละรายวิชา ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .52) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีการติดตามการปฏิบัติงานของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 1.20)

๕.๑.๑.๒ ด้านการบริหารงบประมาณหลักไตรสิกขา พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = .68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการจัดสรรงบประมาณได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .71) รองลงมา คือ บุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตามหลักธรรมทางศาสนาและกฎหมาย ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = .67) และการใช้เบิกจ่ายงบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์และคุ้มทุนกับผลผลิต ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .78) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีระบบการตรวจสอบภายใน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 1.46)

๕.๑.๑.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถพัฒนาองค์กร ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .71) รองลงมา คือ ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่บุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .64) และติดตามและประเมินผลศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานของบุคลากร ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .78) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีการนำระบบคุณธรรมมาใช้ในการคัดเลือกบุคลากร ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 1.08)

๕.๑.๑.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด มีความ

สะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = .57) รองลงมา คือ จัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด สะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .57) และมีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยม ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .56) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยม ที่มุ่งปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานและทัศนคติของผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .54)

๕.๑.๒ แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

๕.๑.๒.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา พบว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน (ร้อยละ ๑๘.๗๕) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรในเรื่องมีระเบียบวินัย ภายใตฏเกณฑเดียวกัน (ร้อยละ ๑๕.๐๐) และมีการกำหนดวิธีการ และผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการเรียน (ร้อยละ ๑๓.๗๕) ตามลำดับ

๕.๑.๒.๒ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา พบว่า มีการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ (ร้อยละ ๓๐.๓๔) การใช้เบิกจ่ายงบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์และคุ้มค่ากับผลผลิต (ร้อยละ ๑๖.๘๕) และทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้เบิกจ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า (ร้อยละ ๑๓.๔๘) ตามลำดับ

๕.๑.๒.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา พบว่า ให้โอกาสและสนับสนุนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถบรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมกับงาน (ร้อยละ ๒๙.๔๙) ให้ความสำคัญเท่าเทียมกันแก่บุคลากรทางการศึกษา (ร้อยละ ๒๕.๖๔) และประสานงานที่ดีกับทุกฝ่ายในองค์กรและทุกภาคส่วนในการบริหาร (ร้อยละ ๑๙.๒๓) ตามลำดับ

๕.๑.๒.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา พบว่า มีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยม (ร้อยละ ๒๓.๘๑) ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีค่านิยม รักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และปฏิบัติตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม (ร้อยละ ๑๙.๐๕) และเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด มีความสะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย (ร้อยละ ๑๖.๖๗) ตามลำดับ

๕.๒. สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” สรุปได้ ดังนี้

๕.๒.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา

การบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การวัดผล ประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การสร้างเครือข่ายและการบริการทางวิชาการสถานศึกษาให้สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ในการพัฒนาให้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม ก็โดยใช้หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคนใน ๓ ด้านคือ ๑) พัฒนาด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศีล ๒) พัฒนาด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ ๓) พัฒนาด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักธรรมพระพุทธศาสนาหลักไตรสิกขามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคนในองค์กร หรือสถานศึกษา เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนให้คนในองค์กรพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา ปัญญาคุณธรรม ๔ ประการ คือ

- ๑) สัมปรีตสังสวะ หมายถึงการอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี
- ๒) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี
- ๓) โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี
- ๔) อัมมานุสุมปฏิปัตติ หมายถึง ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม

๕.๒.๒ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา

การบริหารงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนงบประมาณ การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน การตรวจสอบติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การวางแผนพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแล และพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ในการพัฒนาให้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม ก็โดยใช้หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคนใน ๓ ด้านคือ ๑) พัฒนาด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศีล ๒) พัฒนาด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ ๓) พัฒนาด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักธรรมพระพุทธศาสนา หลักไตรสิกขามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคนในองค์กร หรือสถานศึกษา เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนให้คนในองค์กรพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา ปัญญาคุณธรรม ๔ ประการ คือ

- ๑) สัปบุรสสังเสวะ หมายถึงการอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี
- ๒) สัทธัมมัสสวณะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี
- ๓) โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี
- ๔) ธัมมานุวัตรปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม

๕.๓.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา

การบริหารงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลัง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การออกจากราชการ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพและเสนอแนะการแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีเกณฑ์การประเมินผลงาน แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดี ความชอบ มีการส่งเสริมพัฒนา สนับสนุน และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการพัฒนาให้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม ก็โดยใช้หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคนใน ๓ ด้านคือ ๑) พัฒนาด้านพฤติกรรม เรียกว่าศีล ๒) พัฒนาด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ ๓) พัฒนาด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักธรรมพระพุทธศาสนา หลักไตรสิกขามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคนในองค์กร หรือสถานศึกษา เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนให้คนในองค์กรพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา ปัญญาวัตรธรรม ๔ ประการ คือ

- ๑) สัปบุรสสังเสวะ หมายถึงการอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี
- ๒) สัทธัมมัสสวณะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี
- ๓) โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี
- ๔) ธัมมานุวัตรปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม

๕.๓.๔ การบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา

การบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนจัดระบบการบริหาร การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการ จัดระบบฐานข้อมูล ข่าวสาร ประสานงาน เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์รวมถึงการจัดระบบส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน ในสถานศึกษา ในการพัฒนาให้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดี มี

คุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม ก็โดยใช้หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคนใน ๓ ด้านคือ ๑) พัฒนาด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศีล ๒) พัฒนาด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ ๓) พัฒนาด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักธรรมพระพุทธศาสนา หลักไตรสิกขามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคนในองค์กร หรือสถานศึกษา เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนให้คนในองค์กรพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา ปัญญาวัตรธรรม ๔ ประการ คือ

- ๑) สัมปยุตสังสวะ หมายถึงการอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี
- ๒) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี
- ๓) โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี
- ๔) ธัมมานุธัมมปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม

๕.๓ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการนำหลักไตรสิกขา มาประยุกต์ใช้ให้การบริหารงาน มีประสิทธิภาพมากขึ้น หลักไตรสิกขาเป็นหลักธรรมพื้นฐานที่ใกล้กับความเป็นอยู่ของมนุษย์มากที่สุดสามารถ ที่จะปฏิบัติได้ในเบื้องต้นและกระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ที่เน้นความรู้คู่คุณธรรมตามสาระรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๘๑ เมื่อนำมาประยุกต์กับกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาแล้วมีจุดประสงค์เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และค้นพบจากการปฏิบัติหลักธรรมด้วยตนเองทุกขณะจิตและทุกอิริยาบถและจะทำให้มีสติรู้เสมอที่ไถ่เย็น ได้เห็น ได้คิด ได้พูด สามารถที่จะควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัย ทั้งทางกาย วาจาใจ รวมถึงควบคุมสติให้มีความแน่วแน่ในจุดเดียวกันเมื่อมีสติมั่นแล้วจะทำให้เกิดปัญญาและเกิด

ความรู้แจ้งเข้าใจและแก้ปัญหาได้ ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมที่เน้นบทบาทของนักเรียนในการปฏิบัติให้ถูกต้อง ทางกาย วาจา คือ ขั้นศีล การฝึกจิตให้ตั้งมั่นมีระเบียบทางการคิด คือ ขั้นสมาธิและพิจารณา สภาวธรรมหรือสภาพปัญหานั้นจนเกิดความรู้ถึง ขั้นปัญญา นั่นเอง ดังกรอบแนวคิดทฤษฎีไตรสิกขาจากแนวคิดทฤษฎีไตรสิกขาทำให้เห็นความสัมพันธ์ของรูปแบบในการบริหารแนวไตรสิกขาด้วยการเทียบกับมรรคมงคลแปดโดยเริ่มต้นที่ปัญญามีความสว่าง (เก่ง) ประกอบด้วยสัมมาทิฐิ คือ การทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของจริยธรรมและปัจจัยสัมมาสังกัปปะ คือ การคิดที่จะสร้างจริยธรรม คือ มีความสะอาด (ดี) ประกอบด้วยสัมมาวาจา คือ การใช้คำพูดที่ถูกต้องเหมาะสม ปัจจัยสัมมากัมมันตะ คือ การฝึกฝนลงมือปฏิบัติ ปัจจัยสัมมาอาชีวะ คือ การประพฤติตามกฎ ระเบียบ วินัย วัฒนธรรมและประเพณี สมาธิ มีความสงบ (มีความสุข) ประกอบด้วยสัมมาวายามะ คือ การพยายามปฏิบัติให้เอื้อต่อหลักการศึกษาของสังคม ปัจจัยสัมมาสติ คือ การระลึกถึงจริยธรรม หน้าที่ผู้เรียนอยู่เสมอ และปัจจัยสัมมาสมาธิ คือ การตั้งจิตมั่นต่อหลักจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทวีศักดิ์ ทองทิพย์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขา” พบว่า หลักไตรสิกขามีที่มาอยู่ใน วัชชี ปุตตสูตร ทุติยสิกขัตตยสูตร และตติยสิกขาสูตร กำเนิดการศึกษาสมัย พุทธกาลเริ่มจากกลุ่มปัญจวัคคีย์ ผู้ศึกษาสมัยพุทธกาลแบ่งได้ ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มบรรพชิตและกลุ่ม คฤหัสถ์ ทั้งสองกลุ่มนี้ได้มีการกำหนดคุณสมบัติไว้แตกต่างกันด้วย ขอบเขตของการศึกษาใน พระพุทธศาสนารวมอยู่ในหลักไตรสิกขาการเรียนการสอนในสมัยพุทธกาลมีลักษณะเป็นแบบมุขปาฐะการศึกษาตามหลักไตรสิกขามีขั้นตอนดำเนินการที่สำคัญอยู่ ๔ ประการ คือ จัดหาหรือสร้างปัจจัย แห่งสัมมาทิฐิ สร้างสัมมาทิฐิ ฝึกตามหลักไตรสิกขา วัดและประเมินผลตามหลักไตรสิกขา^๑ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต)** กล่าวไว้ใน พุทธวิธีการบริหารได้กล่าวถึง พุทธวิธีในการบริหารงานบุคคล ว่า กระบวนการจัดการศึกษาในพระพุทธศาสนายึดหลัก ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกอบรม (Training) ที่เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าจะเป็นการเรียนการสอนในทางทฤษฎี (Teaching) เมื่อกล่าวในเชิงบริหาร เราต้องยอมรับว่า พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญ แก่การศึกษาอบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงถือว่าเป็นศาสนาแห่งการศึกษา บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้วก็จะได้รับการจัดสรรภาระหน้าที่ให้ปฏิบัติงานภายในองค์กรตามความรู้ความสามารถ ดังที่พระพุทธเจ้า ทรงแต่งตั้งเป็นเอตทัคคะในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว^๒ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการบริหาร

^๑ ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, “การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขา”, **สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕, หน้า ก.

^๒ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), **พุทธวิธีการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓.

สถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ มีการจัดทำหลักสูตรที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น มีการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียน การสอน โรงเรียนได้ผ่านการประเมินจากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งผ่านการประเมินอยู่ในระดับดี โดยมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ แก้วสม ผลการวิจัยพบว่า^๓ ในการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาต้องทำความเข้าใจและส่งเสริมให้มีการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนของผู้เรียน ให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มีการวัดผลประเมินผลถูกต้อง และมีคุณภาพ รวมทั้งดำเนินการตรวจสอบทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นระบบ

๒) ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่เป็นด้านที่อยู่ในระดับต่ำสุด ในภาระงานทั้ง ๔ ด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ ให้ความสำคัญกับการวางแผนกลยุทธ์ ในการจัดทำข้อมูลทรัพยากรอย่างมีระบบ มีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการในการดำเนินโครงการและจัดกิจกรรมทางการศึกษา โดยมีการตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้งบประมาณของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสรี พุทธปวน ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาอำเภอเมืองลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า^๔ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องเป็นแนวทางเดียวกันว่าการปฏิบัติงานบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากปัญหาและข้อเสนอแนะที่พบสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอนและ

^๓ สมศักดิ์ แก้วสม, “รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๕๙, หน้า ก.

^๔ เสรี พุทธปวน, “การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอเมืองลำพูน”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖), หน้า ก.

คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงการปรับระบบราชการ และมีการจัดปฏิรูปการศึกษา ซึ่งบุคลากรยังไม่มีความพร้อมส่งผลให้ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความเข้าใจและความพร้อม

๓) ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ มีการวางแผนอัตรากำลังคนให้เหมาะสมกับภารกิจ มีการแต่งตั้งบุคลากรในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความรู้ความเข้าใจความสามารถ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ไชยจินดา ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสนับทึบ จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า “ผู้บริหารให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและติดตามให้ครูได้ดำเนินการตามแผนการสอน มีการส่งเสริม ให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญปัญหาที่พบ มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อย ทำให้ปรับตัวไม่ทัน นอกจากนี้ครูมีภาระงานด้านอื่นมาก เช่น งานธุรการ การเงิน เจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่โครงการอาหารกลางวัน เป็นต้น บางวิชาไม่มีความชำนาญและความถนัด เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ และปัญหาขาดครูไม่ครบชั้นเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก ข้อเสนอแนะ รัฐบาลควรบรรจุครูให้ตรงกับความต้องการของโรงเรียน และควรจัดให้มีบุคลากรสายสนับสนุนการสอนให้ทำงานด้านธุรการ เพื่อครูจะได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องไปพะวงกับงานอื่น ๆ และรัฐบาลควรจัดสรรเงินอุดหนุนทางการศึกษาให้โรงเรียนเพียงพอและรวดเร็วกว่าที่เป็นอยู่

๔) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ มีการวางแผนจัดระบบการบริหาร การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการจัดระบบฐานข้อมูล ข่าวสาร ประสานงาน เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์ รวมถึงการจัดระบบส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน ในสถานศึกษา โดยบูรณาการใช้กับตามหลักไตรสิกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพ

๕ สมชาย ไชยจินดา, “การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสนับทึบ จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๗), หน้า ก.

ของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระจักรพันธ์ ปณฺญารโ (แช่เตียว)** ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การบริหารการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า^๖ การบริหารสถานศึกษาก็คือ การบริหารงานวิชาการ ถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารวิชาการอยู่ที่ การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ งานวิชาการเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพ และความสำเร็จของโรงเรียน ความสำคัญของโรงเรียนมักจะพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิต คือ ตัวนักเรียน ดังนั้น คุณภาพของผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียน การบริหารด้านวิชาการจึงเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๔ ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาวิจัยได้แนวทางในการพัฒนาที่ใช้เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/เชิงปฏิบัติการ และใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๕.๔.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) สถานศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่าง ๆ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถ ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่ามีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุน ให้ชุมชนหรือบุคลากรในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรม การเรียน การสอน และให้เข้ามามีบทบาทในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

๓) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องมีการส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน โดยใช้หลัก ไตรสิกขา เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง

^๖ พระจักรพันธ์ ปณฺญารโ (แช่เตียว), “การบริหารการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร,” *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ก.

๕.๔.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

๑) ควรนำผลการศึกษาวิจัย ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา ในการให้ความช่วยเหลือด้านระบบการตรวจสอบภายใน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒) ควรนำผลการศึกษาวิจัย ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา ในการให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณสภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด มีความสะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๕.๔.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะ ดังนี้

๑) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาทั้ง ๔ ด้าน โดยการศึกษาแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในแต่ละด้าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

๒) ควรทำการศึกษาปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา

๓) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖.

_____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ.๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓. มาตรา ๖. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๕๓.

_____. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๔๗.

กิตติมา ปรีดีดิลก. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อักษรพิพัฒน์.
๒๕๔๒.

จันทราณี สงวนนาม. เอกสารประกอบการสอน หลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง.
กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ส., ๒๕๓๖.

ทศนา แหมมณี และภาชิต ประมวลศิลป์ชัย. ประสบการณ์และกลยุทธ์ของผู้บริหารในการปฏิรูป
การเรียนรู้ทั้งโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ปกรณ์ศิลป์ พรินติ้ง, ๒๕๔๗.

นิพนธ์ กิณาวงศ์. หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, ๒๕๓๓.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. หลักการบริหารการศึกษา. ฉะเชิงเทรา: สถาบันราชภัฏราชชนรินทร์, ๒๕๔๖.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุริยสาสน์, ๒๕๕๔.

ประเวศ วะสี, “ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษา”, (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช,
๒๕๔๔), หน้า ๕.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ, ๒๕๕๓.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีในการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระธรรมปิฎก. (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธธรรม ฉบับเดิม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๔๔.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระพุทธโฆษาจารย์. “**วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑ ตอน ๑**”. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๒๘.

พระอุปติสเถระรจนา. “**วิมุตติมรรค**” แปลโดย พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พุทธทาสภิกขุ. **การศึกษาสมบูรณ์แบบ**: คือวงกลมที่คุ้มครองโลกถึงที่สุด. กรุงเทพมหานคร: อุษากการพิมพ์, ๒๕๔๙.

ภาวดี อนันต์นาวิ. **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. ชลบุรี: บริษัทสำนักพิมพ์ มนตรี จำกัด, ๒๕๕๒.

ภาวดี ธาราศรีวิสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร. **หลักและทฤษฎีบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.

เมธี ปลั่นธนานนท์. **การบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: เมธีทิปส์, ๒๕๒๕.

สุนทร โคตรบรรเทา. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๑.

สมคิด บางโม. **การบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๔.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๒.

อมรชัย ตันติเมธ. **การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๒.

(๒) คุชชินิพนธ์/วิทยานิพนธ์:

จิรภาส เหมือนหม้อ. “ชีวิตและการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์”. **ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๔๘.

เฉลิมชัย สมท่า. “การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู
ปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗.

ทวีศักดิ์ ทองทิพย์. “การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขา”. **สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

ทิพยาพัศ คลังแสง. “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียน
สังกัดเทศบาลนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระครูวิธานสุนทร (จรินทร์ อาบคำ). “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา : กรณีศึกษา
วัดตากฟ้า อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระครูสิทธิรัตนกร (ปรีมสวัสดิ์). “สภาพการสอนจริยธรรมของครูมัธยมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต ๔ (โรงเรียนหนองเสือวิทยาคม)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระจริญ จิรสุโ. “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวยจังหวัดนนทบุรี”.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระจักรพันธ์ ปญญารโ (แช่เตียว). “การบริหารการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานเขต บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระธนากร วชิรธมโม (โพธิ์วัน). “การบริหารงานบุคลากรการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขต
บางกอกใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราช
วิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระบุญชู กัลณนา. “การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเถรวาท”.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.

พระมหาณรงค์ชัย ฐานขโย (สนิทธิผล). “การศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่องความหลุดพ้นในพุทธ
ปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาเซน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

พระมหาเสกสรวร จิรภาโส (จี้แสง). “การศึกษาวิเคราะห์หลักไตรสิกขาที่มีต่อการจัดการศึกษาไทย”.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาสมภาร สารทโร (วรรณพราหมณ์). “การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอลำปางสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา อุดรธานี เขต ๒”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พินัญบุหงา แสงศรีธรรมะกุล. “ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขต คลองเตย กรุงเทพมหานคร”. **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ภาวิณี ชินคำ. “รูปแบบการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๕๘.

ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. “การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๕.

สุปรียา อีร์สิรานนท์. “การศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการการเรียนรู้ในกรอบของไตรสิกขากับทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

เสรี พุทธปวน. “การบริหารงานโดยใช้นักเรียนเป็นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอมืองลำพูน”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖.

สมชาย ไซยจินดา. “การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๗.

สมศักดิ์ แก้วสม. “รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๕๙.

สมลักษณ์ แสนคำฟู. “การศึกษาบทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษาในตรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๐.

(๓) บทความ:

เมธาพันธ์ โพธิ์ธีรโรจน์. “การวิเคราะห์การจัดองค์การบริหารตามแนวพุทธศาสตร์”. **พุทธจักร**. ปีที่
๔๙ ฉบับที่ ๙. (มิถุนายน - กันยายน ๒๕๔๘): ๔๗.

(๔) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

ทำเนียบบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, ณ วันที่ ๑๗ กันยายน
พ.ศ.๒๕๖๑, (อัดสำเนา).

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, “แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
ฉบับที่ ๑๒, ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔”, (อัดสำเนา).

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

ลูเธอร์ กุลลิก (Luther Gulick). **หลักการและแนวคิดของ POSDCoRB**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<http://adisony.blogspot.com/2012/10/luther-gulick.html> [๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๑].

(๖) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ จรรย์ ชูชื่น, ผู้อำนวยการโรงเรียนนาผายวิทยา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. ๒ ตุลาคม
๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ฌอนม กัดโกนา, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองเป็ด (เกษตรศาสตร์อนุสรณ์), อำเภอ
หนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ, ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ธนชน มุทาพร, ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑,
อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นุจรินทร์ นคร, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนหนองตาไก้วิทยา, อำเภอคอนสวรรค์
จังหวัดชัยภูมิ, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นิพัทธ์ อาจมิตร, ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยต้อนวิทยา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ,
๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ประภวิษฐ์ ชันอาษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนแจ้งตราดคลองไทร, อำเภอกำแพงแสน จังหวัด
ชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พยงค์ สาปาน, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนหนองหอยปึงบำเหน็จวิทยา, อำเภอหนองบัว
แดง จังหวัดชัยภูมิ. ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พิสมัย งอกศิลป์, ครูชำนาญการพิเศษนาฝ่ายวิทยา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม
๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พรภิรมย์ สุทธิกานต์, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, อำเภอ
เมือง จังหวัดชัยภูมิ. ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ มาริสา เงินลาด, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนแจ้งตราดคลองไทร, อำเภอภักดีชุมพล
จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ อดาว์วัลย์ รัตนันท์, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านพัฒนาสามัคคี, อำเภอภักดีชุมพล
จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ละมุล ตอพล, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองขาม (ทองงามวิทยา), อำเภอคอนสวรรค์
จังหวัดชัยภูมิ, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ วาทีณี ฐานวิเศษ, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนห้วยต้อนวิทยา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ,
๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ วิรัตน์ วิทยานุวัฒน์, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, อำเภอ
เมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ศักดิ์ส่วง สายโส, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, อำเภอเมือง
จังหวัดชัยภูมิ, ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ เสงี่ยม ทองละมุล, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑, อำเภอเมือง
จังหวัดชัยภูมิ, ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ สังวาลย์ เชื้อชัย, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านหนองเป็ด (เกษตรศาสตร์อนุสรณ์),
อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ, ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ สถิตย จุลเถียร, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแก่งยาว, อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ,
๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ สัมฤทธิ์ สมนาม, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองตาไก้วิทยากร, อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัด
ชัยภูมิ, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ สุนทรีย์ แสงหงส์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพัฒนาสามัคคี, อำเภอภักดีชุมพล จังหวัด
ชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ สุปราณี นครศรี, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านช่อระกา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ,
๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ อาคม จินดาพงษ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองหอยปึงบำเหน็จวิทยา, อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ, ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ อุทร ชูณรงค์, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านแก้งยาว, อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ, ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ อุทร ผลกอง, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านช่อระกา, อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ่องอาจ วิเศษแสง, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านหนองขาม (ทองงามวิทยา), อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Secondary Sources

(I) Books:

Bowin, R.B. & Harvey. D. **Human Resource Management: An experiential approach.** 2 nd ed. Upper Saddle River. NJ.: Prentice - Hall, 2001.

Beach D.S. **Personnel: The Management of People at Work.** 4 th ed. New York: Macmillan Publishing Co. Inc., 1980.

Campbell. R.F. **Introduction to Educational Administration.** Boston: Allyn and Baconinc, 1972.

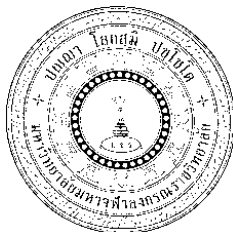
Hoy. Wayne K. & Cecil Masker G. **Educational Administration Theory Research and Practice.** Nen York: McGraw – Hill Inc, 1996.

Gulick L. and Urwick J. **Papers on the Science of Administration.** New York: Institute of Public Administration, 1973.

Mondy. R.W. & Noe. R.M. **Human Resource Management.** 9 th ed. Upper Saddle River. NJ: Prentice - Hall, 2005.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้บริหาร ครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลัก
ไตรสิกขาของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลัก
ไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

ในการตอบแบบสอบถาม สำนวญ สัมภาษณ์และศึกษาเอกสาร ขอความกรุณาท่านได้โปรด
ตอบข้อความทุกข้อ ในการแปลผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะแปลผลโดยภาพรวมทั่วไป อีกทั้งคำตอบ
ของท่านจะถูกเก็บ รักษาไว้เป็นความลับ ดังนั้น การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่ผลเสียหายต่อตัวท่าน
หรือสถาบัน ของท่านแต่ประการใด ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอเจริญ
พรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระอธิการสกายแลบ ธมมธโร (นามโท)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ตอนที่ ๑ : แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้บริหาร ครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงใน ☐ หน้าข้อความตามสภาพที่เป็นจริง เกี่ยวกับผู้ตอบ
แบบสอบถาม ตามความเป็นจริงให้มากที่สุด

๑. ตำแหน่งหน้าที่

- ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ)
☐ ครู

๒. วุฒิการศึกษา

- ☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี

๓. ประสบการณ์การทำงาน

- ☐ ระยะ ๑๑ ปีลงมา
☐ ระยะ ๑๒ ปีขึ้นไป

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลัก ไตรสิกขาของ
ผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุดโดยเลือกเพียง
คำตอบเดียวในแต่ละข้อ คำตอบแต่ละข้อมีความหมายดังนี้

- ๕ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
๔ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
๓ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
๒ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
๑ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๑. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา	๕	๔	๓	๒	๑
๑	ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรในเรื่องมีระเบียบวินัย ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน					
๒	การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน					
๓	มีการกำหนดวิธีการ และผู้รับผิดชอบในการประเมินผล การเรียน					
๔	มีการจัดทำโครงการหลักสูตรและสาระต่างๆ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์					
๕	การจัดครูเข้าสอนตามชั้นเรียนโดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ และความเหมาะสม					
๖	การเก็บรวบรวมหลักฐานการวัดผลประเมินผลของครูเป็นระบบที่ตรวจสอบได้					
๗	ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ ตามสาระการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
๘	มีการติดตามการปฏิบัติงานของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้					
๙	มีการติดตามประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้แต่ละรายวิชา					

ข้อ	การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๒. ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา	๕	๔	๓	๒	๑
๑	การใช้จ่ายงบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์และคุ้มค่ากับผลผลิต					
๒	ทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้ใช้จ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า					
๓	มีการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ					
๔	มีการวางแผนติดตามและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณถูกต้องตามวัตถุประสงค์และคุ้มค่ากับผลผลิต					
๕	มีการปรับปรุงงบประมาณให้สอดคล้องในแต่ละแผนกและทุกสาระการเรียนรู้					
๖	หน่วยงานที่รับผิดชอบใช้จ่ายงบประมาณถูกต้องตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ					
๗	บุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามหลักธรรมทางศาสนาและกฎหมาย					
๘	การใช้จ่ายครอบคลุมทั่วถึงทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้					
๙	มีระบบการตรวจสอบภายใน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ					
๑๐	มีการส่งเสริมบุคลากรให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามหลักธรรมทางศาสนาและกฎหมาย					
๑๑	มีการจัดสรรงบประมาณได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้					

ข้อ	การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๓. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา	๕	๔	๓	๒	๑
๑	ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยจิตสำนึก พุ้มเทเต็มกำลัง ความสามารถ					
๒	มีการส่งเสริมความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานโดยบริสุทธิ์ ความยุติธรรม					
๓	ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่บุคลากรทางการศึกษา					
๔	ส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถพัฒนาองค์กร					
๕	จัดอบรมให้ความรู้ คำปรึกษาและแนะนำที่เหมาะสมแก่ ครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน					
๖	ประสานงานที่ดีกับทุกฝ่ายในองค์กรและทุกภาคส่วนใน การบริหาร					
๗	ให้โอกาสและสนับสนุนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ บรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมกับงาน					
๘	ติดตามและประเมินผลศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่การ ทำงานของบุคลากร					
๙	ผู้บริหารยึดหลักการปกครองที่เป็นธรรม เป็นกัลยาณมิตร และยุติธรรมต่อผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ					
๑๐	ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการ ทำงานเหมาะสมอย่างสม่าเสมอ					
๑๑	มีการนำระบบคุณธรรมมาใช้ในการคัดเลือกบุคลากร					

ข้อ	การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๔. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา	๕	๔	๓	๒	๑
๑	ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยม ที่มุ่งปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานและทัศนคติของผู้บริหาร					
๒	กระตุ้นให้เกิดการปรับปรุง และสร้างความตระหนักให้เกิดกับผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					
๓	จัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด สะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย					
๔	มีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยม					
๕	มีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยมในการบริหารงาน					
๖	เห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด มีความสะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย					
๗	มีฝึกอบรมการเรียนรู้ ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม					
๘	ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีค่านิยม รักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และปฏิบัติตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม					
๙	มีวัฒนธรรมและค่านิยมในการบริหารงานเป็นไปในแนวเดียวกัน					
๑๐	โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีค่านิยม รักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และปฏิบัติตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักไตรสิกขา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

คำชี้แจง : โปรดกรอกข้อความตามความคิดเห็นของท่าน

๑. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา การจัดกระบวนการ
เรียนการสอน การจัดทำหลักสูตร การจัดกิจกรรม การประเมินผล การพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

.....

.....

.....

.....

๒. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา การจัดกระบวนการ
หรือดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณ การตรวจสอบค่าใช้จ่ายเงินงบประมาณ และการรายงานการ
ปฏิบัติงานต่าง ๆ

.....

.....

.....

.....

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารบุคคลตามหลักไตรสิกขา การจัดกระบวนการเกี่ยวกับ
ตัวบุคคล การสรรหาคนเข้าทำงาน การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การโอนย้าย การฝึกอบรม การ
พิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การรักษาวินัย การให้ออกจากงาน

.....

.....

.....

๔. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา การจัดกระบวนการหรือ
การจัดทำเพื่อเชื่อมโยงถึงงานด้านอื่น ๆ ให้สามารถดำเนินไปโดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ ประสานงาน
ส่งเสริมสนับสนุน งานอาคารสถานที่ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

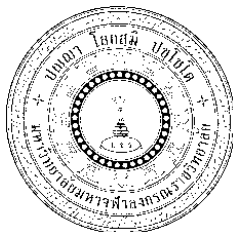
.....

.....

.....

ขอเจริญพรขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามงานวิจัยครั้งนี้

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ : สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดกรอกข้อมูลและเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงใน ☐ หน้าข้อความตามสภาพที่เป็นจริง
 เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตามความเป็นจริงให้มากที่สุด

๑. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

๑.๑ ตำแหน่ง.....

๑.๒ วุฒิการศึกษา.....

๑.๓ ประสบการณ์การทำงาน.....

๒. วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ ๒ : การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

๑. สภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักไตรสิกขา อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๒ แนวทางการพัฒนางานวิชาการ ตามหลักไตรสิกขา อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๒. สภาพการบริหารงบประมาณ ตามหลักไตรสิกขา อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๑ แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณ ตามหลักไตรสิกขา อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๓. สภาพการบริหารบุคคล ตามหลักไตรสิกขา อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๑ แนวทางการพัฒนาการบริหารบุคคล ตามหลักไตรสิกขา อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๔. สภาพการบริหารงานทั่วไป ตามหลักไตรสิกขา อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๔.๑ แนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไป ตามหลักไตรสิกขา อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ข้อเสนอแนะในการพัฒนา Best Practices (เอกสาร) การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

๑. ด้านการบริหารงานทางวิชาการ

๑.๑ กระบวนการพัฒนา.....

.....

.....

๑.๒ สนองตัวชี้วัด.....

.....

.....

๑.๓ วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ.....

.....

.....

๑.๔ ข้อเสนอแนะเพื่อหาสาระ.....

.....

.....

๒ การบริหารงานงบประมาณ

๒.๑ กระบวนการพัฒนา.....

.....

.....

๒.๒ สนองตัวบ่งชี้.....

.....

.....

๒.๓ วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ.....

.....

.....

๒.๔ ข้อเสนอแนะเพื่อสาระ.....

.....

.....

๓ การบริหารงานบุคคล

๓.๑ กระบวนการพัฒนา.....

.....

.....

๓.๒ สมองตัวปั้งซี่.....

.....

.....

๓.๓ วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ.....

.....

.....

๓.๔ ข้อเสนอแนะเพื่อสาระ.....

.....

.....

๔ การบริหารงบประมาณ

๔.๑ กระบวนการพัฒนา.....

.....

.....

๔.๒ สมองตัวปั้งซี่.....

.....

.....

๔.๓ วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ.....

.....

.....

๔.๔ ข้อเสนอแนะเพื่อสาระ.....

.....

.....

.....

๕ ผลสรุปแนวทางการพัฒนา

๕.๑ จุดเด่น.....

.....

.....

๕.๒ แนวทางในการพัฒนา.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ภาคผนวก ค

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

๑. ดร.วิชัย ราชวงศ์
ตำแหน่ง
วุฒิการศึกษา

สถานที่ทำงาน | (ด้านการบริหาร)
อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์
ค.บ. (ภาษาไทย), บธ.ม. (การจัดการ),
ประ.ด. (การบริหารการศึกษา)
วิทยาลัยนครราชสีมา |
| ๒. ดร.สังวาลย์ เพ็ญยู่ระ
ตำแหน่ง
วุฒิการศึกษา

สถานที่ทำงาน | (ด้านการบริหารสถานศึกษา)
อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต/
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
คบ. (สังคมศึกษา), ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา),
ประ.ด. (การบริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น |
| ๓. ดร.สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว
ตำแหน่ง
วุฒิการศึกษา

สถานที่ทำงาน | (ด้านการวิจัยหรือการวัดแบบประเมินผล)
ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
กศ.บ. (เคมี-การบริหารการศึกษา),
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา),
ประ.ด. (การบริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น |
| ๔. เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร.
ตำแหน่ง
วุฒิการศึกษา | (ด้านพระพุทธศาสนา)
อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
พธ.บ. (พระพุทธศาสนา),
ป.บัณฑิต วิชาชีพรู (ป.วิชาชีพรู),
พธ.ม. (พระพุทธศาสนา),
ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา),
ประ.ด. (การบริหารการศึกษา) |

สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
๕. ผศ. ดร.ประยูร แสงใส	(ด้านภาษา)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
วุฒิการศึกษา	พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา), M.A. (Education), Ph.D. (Education)
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๕๙

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๐ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติเคราะห้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.วิชัย ราชวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระอธิการสกลาแลบ ฌมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลัก
ไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ บึงมุ่ม และ
ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความ
ร่วมมือนำท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนา
ในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระอธิการสกลาแลบ ฌมธโร (นิติน)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๕ ๖๑๖ ๓๘๐๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖
 ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๕๙ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน/เจริญพร ดร.สังวาลย์ เพ็ญระ

ด้วย พระอธิการสกลแลบ ธมฺมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตร
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลัก
 ไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ บึงมม และ
 ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการ
 ควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความ
 อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนา
 ในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

(ดร.วิมลยโสเสถียร)

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระอธิการสกลแลบ ธมฺมธโร (นิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๕ ๖๑๖ ๓๘๐๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖
 ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๕๙ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน/เจริญพร ดร.สมปอง ซาส์แก้ว

ด้วย พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตร
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลัก
 ไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ บึงมุ่ม และ
 ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการ
 ควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความ
 อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนา
 ในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

- อ.ออสแลง
 - อ.ประไพพร อ.ออสแลง
 - อ.ออสแลง

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๕ ๖๑๖ ๓๘๐๓

(ดร.ศิริพงษ์ ชลสินธุ์)
 ๒๑ กย. ๒๕๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖
 ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๕๙ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน/เจริญพร พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร.

ด้วย พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตร
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลัก
 ไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ บึงมูม และ
 ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการ
 ควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความ
 อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนา
 ในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒน์บัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๕ ๖๑๖ ๓๘๐๓

พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร.
 ๒๒ ก.ย. ๖๑
 ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ บึงมูม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

โทร. ๐๔๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๕๙

วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผศ.ดร.ประยูร แสงใส

ด้วย พระอธิการสกลาแล ธมฺมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ บึงมู และ ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

๒๐ ก.ย. ๖๑

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระอธิการสกลาแล ธมฺมธโร (นิต)

โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๔๕ ๖๑๖ ๓๘๐๓

ภาคผนวก จ
ผลการหาค่า IOC

ตารางค่าเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)

เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

ข้อ	ปัจจัยส่วนบุคคล	ผู้เชี่ยวชาญที่					สรุปผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๑	ตำแหน่งหน้าที่ - ผู้บริหารสถานศึกษา - ครู	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒	ระดับการศึกษา - ปริญญาตรี - สูงกว่าปริญญาตรี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓	ประสบการณ์การทำงาน - ระยะเวลา ๑๑ ปีลงมา - ระยะเวลา ๑๒ ปีขึ้นไป	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

ข้อ	การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ผู้เชี่ยวชาญที่					สรุปและผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๑. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา									
๑	ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรในเรื่องมีระเบียบวินัย ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	มีการกำหนดวิธีการ และผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	มีการจัดทำโครงการหลักสูตรและสาระต่างๆ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๕	การจัดครูเข้าสอนตามชั้นเรียนโดยคำนึงถึง ความรู้ความสามารถ และความเหมาะสม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	การเก็บรวบรวมหลักฐานการวัดผลประเมินผล ของครูเป็นระบบที่ตรวจสอบได้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ ตามสาระการ เรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	มีการติดตามการปฏิบัติงานของหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	มีการติดตามประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้แต่ ละรายวิชา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักไตรสิกขา									
๑	การใช้เบิกจ่ายงบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์ และคุ้มทุนกับผลผลิต	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	ทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้เบิกจ่าย งบประมาณอย่างคุ้มค่า	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	มีการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณที่สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	มีการวางแผนติดตามและตรวจสอบการเบิกจ่าย งบประมาณถูกต้องตามวัตถุประสงค์และคุ้มทุน กับผลผลิต	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	มีการปรับปรุงงบประมาณให้สอดคล้องในแต่ละ แผนกและทุกสาระการเรียนรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	หน่วยงานที่รับผิดชอบใช้จ่ายงบประมาณถูกต้อง ตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	บุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติดี ปฏิบัติ ชอบ ตามหลักธรรมทางศาสนาและกฎหมาย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	การเบิกจ่ายครอบคลุมทั่วถึงทุกแผนกและทุก สาระการเรียนรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๙	มีระบบการตรวจสอบภายใน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	มีการส่งเสริมบุคลากรให้มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามหลักธรรมทางศาสนา และกฎหมาย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	มีการจัดสรรงบประมาณได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกแผนกและทุกสาระการเรียนรู้								ใช้ได้
๓. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา									
๑	ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยจิตสำนึก ทุ่มเทเต็มกำลังความสามารถ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	มีการส่งเสริมความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานโดยบริสุทธิ์ความยุติธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่บุคลากรทางการศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	ส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความรู้ความสามารถพัฒนาองค์กร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	จัดอบรมให้ความรู้ คำปรึกษาและแนะนำที่เหมาะสมแก่ครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	ประสานงานที่ดีกับทุกฝ่ายในองค์กรและทุกภาคส่วนในการบริหาร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	ให้โอกาสและสนับสนุนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถบรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมกับงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	ติดตามและประเมินผลศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานของบุคลากร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	ผู้บริหารยึดหลักการปกครองที่เป็นธรรม เป็นกัลยาณมิตรและยุติธรรมต่อผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๑๑	มีการนำระบบคุณธรรมมาใช้ในการคัดเลือกบุคลากร								ใช้ได้
๔. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา									
๑	ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยมที่มุ่งปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานและทัศนคติของผู้บริหาร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	กระตุ้นให้เกิดการปรับปรุง และสร้างความตระหนักให้เกิดกับผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	จัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด สะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	มีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	มีการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญวัฒนธรรมและค่านิยมในการบริหารงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	เห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สะอาด มีความสะดวกสบาย เป็นระเบียบเรียบร้อย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	มีฝึกรอบรมการเรียนรู้ ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรม ตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีค่านิยม รักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และปฏิบัติตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	มีวัฒนธรรมและค่านิยมในการบริหารงานเป็นไปในแนวเดียวกัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีค่านิยม รักศักดิ์ศรี มีจริยธรรม และปฏิบัติตามกฎระเบียบและประเพณีทางสังคม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๐

โรงเรียนบ้านหนองจำ(คุรุประชาวิทยา)
 รับที่ 826/2561
 วันที่ 8 พ.ย. 61
 บันทึกศึกษา 09.๐๐
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
 ๔๐๐๐๐

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียน บ้านหนองจำคุรุประชาวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร(นามโท)รหัสนประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิต
 หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม
 หลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุน
 และ ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ดังกล่าวถูกต้องตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์
 จึงต้องมีการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย (Try out) ดังนั้น จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้
 อนุญาตให้นิสิตได้แจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ในหน่วยงานที่ท่านดูแล โดยนิสิตจะ
 เป็นผู้ติดต่อประสานงานด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนา

ในโอกาสที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสมาช่วยเหลือนักศึกษาด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

- เพื่อโปรด
- ☒ ทรา. ☐ ขอรจ.
- ☐ ทิน วารมอมฝ่าย.....
- ☐ เห็นสมควรนำแจ้งในที่ประชุม
- ☐ เห็นสมควรแจ้งทุกคนทราบโดยทั่วกัน
- ☐ เห็นควรปิดประกาศ

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

12 พ.ย. 61

ลงนาม

8 พ.ย. 61 บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๕ ๖๑๖ ๓๘๐๓

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๐

โรงเรียนบึงบัววิทยา	
วันที่	๒๕/๖/๖๑
วันที่	๒๕/๖/๖๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๔๐๐๐๐

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียน..... นำน้องกันทา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม
หลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงม
และ ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ดังกล่าวถูกต้องตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์
จึงต้องมีการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย (Try out) ดังนั้น จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้
อนุญาตให้นิสิตได้แจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ในหน่วยงานที่ท่านดูแล โดยนิสิตจะ
เป็นผู้ติดต่อประสานงานด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนา
ในกุศลเจตนาช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ซึ่งมี ๒๐.๕๑.

- รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

เจริญพร

ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อ

ทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

- ผู้อำนวยการ

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

โดย

๒๕/๖/๖๑

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นิสิต)

โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๔๕ ๖๑๖ ๓๘๐๓

-พระ

-รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

๒๕/๖/๖๑

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๐

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
๔๐๐๐๐

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียน บ้านหนองผือ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย พระอธิการสกายแลบ ธมฺมโร(นามโท)รหัสนประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม
หลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูน
และ ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ดังกล่าวถูกต้องตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์
จึงต้องมีการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย (Try out) ดังนั้น จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้
อนุญาตให้นิสิตได้แจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ในหน่วยงานที่ท่านดูแล โดยนิสิตจะ
เป็นผู้ติดต่อประสานงานด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนา
ในกุศลเจตนาช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ทราบ
พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.
ตามคำนำในฉบับ ตามหลักไตรสิกขา

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระอธิการสกายแลบ ธมฺมโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๕ ๖๑๖ ๓๘๐๓

ภาคผนวก ข

ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient)

ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังกัด ๔
 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.976	41

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	93.33	565.609	.629	.975
a2	94.17	571.799	.582	.975
a3	93.30	567.734	.671	.975
a4	93.13	562.120	.677	.975
a5	92.10	547.817	.707	.976
a6	93.47	574.809	.553	.976
a7	93.20	564.441	.698	.975
a8	93.43	573.426	.590	.975
a9	93.37	553.482	.910	.974
a10	93.33	567.678	.671	.975
a11	94.10	567.403	.767	.975
a12	93.47	556.533	.882	.974
a13	93.83	572.006	.565	.976
a14	93.97	562.516	.613	.976
a15	94.10	567.403	.767	.975
a16	93.97	563.689	.751	.975
a17	93.53	555.982	.867	.974
a18	93.67	565.402	.842	.975
a19	93.37	553.482	.910	.974
a20	93.70	560.562	.802	.975

a21	93.53	561.568	.806	.975
a22	93.57	568.806	.704	.975
a23	92.90	572.852	.576	.975
a24	93.23	565.840	.691	.975
a25	93.60	571.834	.626	.975
a26	93.43	568.254	.696	.975
a27	93.60	561.972	.812	.975
a28	93.77	566.599	.714	.975
a29	93.47	563.430	.788	.975
a30	93.50	562.534	.775	.975
a31	93.43	560.461	.820	.975
a32	93.13	562.120	.677	.975
a33	92.77	570.668	.546	.976
a34	94.10	567.403	.767	.975
a35	93.47	565.430	.735	.975
a36	93.40	562.110	.817	.975
a37	93.90	581.266	.435	.976
a38	93.93	581.651	.446	.976
a39	93.77	573.013	.616	.975
a40	93.80	577.959	.526	.976
a41	93.83	575.730	.572	.976

ภาคผนวก ซ

หนังสือออกในการดำเนินการวิจัย

ที่ ศธ ๐๔๐๓๘ / ทศ ๒๐

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ๓๖๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียนในสังกัด

ด้วย พระอริการสกลาเลบ ธรรมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตรบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลัก
ไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูน และ
ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ โดยพระอริการสกลาเลบ ธรรมธโร ได้ประสานมายัง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ เพื่อขอลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายณชน มุทาพร)

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

กลุ่มอำนาจการ

โทร. ๐๔๔-๘๒๑๕๐๐ ต่อ ๐

โทรสาร ๐๔๔-๘๑๖๕๘

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๗๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียน เขตวิจิตรวาทธรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด
 ๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุน และ ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญพรมหาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาเขตขอนแก่น

-ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๙๒๒ ๕๕๒๒ ๖๔๒๖

-คพ.
 -/อ.วิจิตรวาทธรรม
 ผ.วิจิตรวาทธรรม

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๗๑

รับ... ๗/๑๔/๖๑
 วันที่ ๑๖/๗/๖๑
 ขท ๕

งาน

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด

๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุน และ ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญพรมหาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ผู้อำนวยการโรงเรียน
 ผู้อำนวยการเขต
 ผู้อำนวยการ
 ผู้อำนวยการ

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ลงชื่อ ๑๖ พ.ค. ๖๑

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ททว
 1. ๑
 2. ๑๐
 3. ๑๐

๓๘ บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาเขตขอนแก่น
 -ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

๑๖/๑๐/๖๑
 ผอ.บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาเขตขอนแก่น
 ผอ.บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาเขตขอนแก่น

โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖ (นางละมุล ผลพิล)

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๗๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดพระทองรัตนาราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด
 ๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระอธิการสกลาแลบ ธมฺมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิต
 หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม
 หลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ ปิงมุ่ม
 และ ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญ
 พรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงาน
 ที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
 ได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ให้ ๖๐

ขอคุณูปการให้พ่อและแม่
 พ่อครูวิชาญ แม่ไฉน

พ่อครูวิชาญ แม่ไฉน

เจริญพร

พระโสภณพัฒน์บัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาเขตขอนแก่น

-ผอ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๘๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๗๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียน บ้านแก่งสำราญ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด
๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ ปิงมุน และ ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญพรมหาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเรียนขอ: พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ ปิงมุน และ ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

☒ เพื่อไปตรวจ
☒ เห็นสมควร. (ลงชื่อ) ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ ปิงมุน
☐ พิจารณาสั่งการ

10 96 ๕๐ ๖1

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

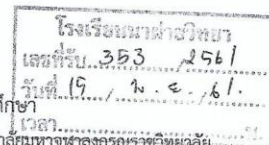
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาเขตขอนแก่น
-ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๔๒ ๕๕๑๒ ๖๔๒๖

- นม
- เหว็ด: ผอ.เขตขอนแก่น
- ช.บ1

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๗๑

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด
๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระอธิการสกลบาล ธมมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม
หลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม
และ ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญ
พรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงาน
ที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาเขตขอนแก่น
-รช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

1. mebi

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๗๑

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียน บ้านหนองผือ (เกษมราษฎร์วิทยาราม)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด
 ๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุน และ ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จคล่องตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญพรมหาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนผู้อำนวยการโรงเรียน

ด้วย พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร นิสิต
 แจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากร
 ในพระนิเวศน์

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาเขตขอนแก่น
 -ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

เลขที่รับ ๕๖๖
 วันที่ 14 พ.ย. 61
 บัณฑิตศึกษา
 งานวิชาการ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

-ในนามของ
 ศก.นวมกิจภพ

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๗๑

เลขที่รับ ๖๖/๒๒ เวลา ๒๐-๐๐
วันที่ 28 พย. 2561

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียน พหุอง ๕๐๖/๒๒ (ใหม่) วิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด
๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระอธิการสกายแลบ ธมฺมธโร (นามโท) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๕๗ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม
หลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุน
และ ดร.สุนทร สายคำ เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญ
พรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงาน
ที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
ได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ในนามของโรงเรียน
คุณ ผอ. ๕๐๖/๒๒ วิทยาเขตขอนแก่น

รศ.ดร.กมลทิพย์ วัฒนวิทย์
ผอ.โรงเรียนพหุอง ๕๐๖/๒๒ วิทยาเขตขอนแก่น

๒๘ พย. ๒๕๖๑

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

28 พย. 2561

บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาเขตขอนแก่น
-ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๖๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น
คำชี้แจง
☐ อนุมัติ ☐ ไม่อนุมัติ
นาย ประจักษ์ วัฒนวิทย์
ผู้อำนวยการ

ภาคผนวก ณ
ภาพประกอบในการดำเนินการวิจัย

๑. สัมภาษณ์ อูทร ผลทอง, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านช่อระกา, อำเภอเมือง
จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๒. สัมภาษณ์ สัมฤทธิ์ สมนาม, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองตาไก้ววิทยาการ,
อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๓. สัมภาษณ์ จรัญ ชูชื่น, ผู้อำนวยการโรงเรียนนาฝายวิทยา, อำเภอเมือง
จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๔. สัมภาษณ์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยต้อนวิทยา, อำเภอเมือง
จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๕. สัมภาษณ์ สติธย์ จุลเกียรติ, ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนบ้านแก้งยาว, อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ, ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๖. สัมภาษณ์ ละมุล ตอพล, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองขาม (ทองงามวิทยา), อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๗. สัมภาษณ์ สุนทรีย์ แสงหงส์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพัฒนาสามัคคี,
อำเภอกำแพงแสน จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

๘. สัมภาษณ์ ประภาวิชญ์ ชันอาษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนแจ้งตราดคลองไทร,
อำเภอกำแพงแสน จังหวัดชัยภูมิ, ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ฉายา/นามสกุล	: พระอธิการสกายแลบ ธรรมโร (นามโท)
วัน เดือน ปีเกิด	: ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๒๒
ภูมิลำเนาที่เกิด	: ๑๑๓ หมู่ ๗ ตำบลบ้านเจียง อำเภอกักตี่ชุมพล จังหวัดชัยภูมิ
การศึกษา	: พ.ศ. ๒๕๕๗ สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) จากหน่วยวิทยบริการจังหวัดชัยภูมิ วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ พ.ศ. ๒๕๖๑ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อุปสมบท	: ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ วัดสุวรรณคีรี ตำบลปากจั่น อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง
สังกัด	: มหานิกาย
ตำแหน่ง	: เจ้าอาวาสวัดคลองไทร
ปีที่เข้าศึกษา	: ปีการศึกษา ๒๕๖๐
ปีที่สำเร็จการศึกษา	: ปีการศึกษา ๒๕๖๒
ที่อยู่ปัจจุบัน	: วัดคลองไทร ๑๑๓ หมู่ ๗ ตำบลบ้านเจียง อำเภอกักตี่ชุมพล จังหวัดชัยภูมิ